

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**SODOBNI TREND MIGRACIJSKIH GIBANJ IN MIGRACIJSKE
POLITIKE V EVROPSKI UNIJI**

Ljubljana, julij 2016

VALERIJA OBU

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Valerija Obu, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Sodobni trend migracijskih gibanj in migracijske politike v Evropski uniji, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Janezom Malačičem,

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo in predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih in kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom Ilanice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 7. 7. 2016

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 MEDNARODNE MIGRACIJE Ā OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	4
1.1 Vrste migracij	6
1.2 Vzroki migracij	8
1.3 Begunci in prosilci za azil	11
1.4 Ekonomski migranti	12
2 VPLIV IMIGRACIJ	13
2.1 Demografija in staranje prebivalstva	14
2.2 UĹ inki na trg dela	16
2.3 Javne finance in javni izdatki	18
2.4 UĹ inki na gospodarsko rast drĹave imigracije	21
2.5 Imigracije in mednarodna menjava	23
2.6 UĹ inki na drĹavo emigracije	24
3 MIGRACIJSKA POLITIKA EU	27
3.1 Razvoj migracijskih gibanj znotraj EU od ġritve leta 2004	29
3.2 Razvoj migracijske politike EU	34
3.3 Zakonite migracije	39
3.4 Nedovoljene migracije	44
3.5 Uravnavanje priseljevanja in politika mobilnosti	48
3.6 Integracija imigrantov	50
4 MIGRACIJSKE POLITIKE V IZBRANIH DRĹAVAH ĹLANICAH EU	52
4.1 Italija	53
4.2 NemĹija	57
4.3 Ģvedska	62
4.4 Zdruġeno kraljestvo	65
5 MIGRACIJSKA GIBANJA V EU IN VREDNOTENJE HIPOTEZ	70
5.1 Migracijski tokovi v Ĺasu gospodarske krize	70
5.2 Aktualna migracijska gibanja v EU	74
5.3 Vrednotenje hipotez	77
SKLEP	87
LITERATURA IN VIRI	90

PRILOGE

KAZALO TABEL

Tabela 1: Dejavniki po teoriji odbijanja in privlačnja	10
Tabela 2: Koriščenje socialnih pravic imigrantov v primerjavi z domačimi gospodinjstvi na podlagi povprečnih podatkov v obdobju 2007i 2009	19
Tabela 3: Učinek imigracij na EU-15 po pritoku EU leta 2004	31
Tabela 4: Število imigrantov v državah EU-15 v obdobju 2006i 2013.....	72
Tabela 5: Države EU-15 po številu izdanih prvih dovoljenj za delo glede na prebivalstvo (podatki za leto 2014)	81
Tabela 6: Izražena korelacije spremenljivk za EU-28	83
Tabela 7: Izražena korelacije spremenljivk za EU-15	84

KAZALO SLIK

Slika 1: 10 držav z največjim številom dolgotrajnih imigrantov, podatki za 2013	13
Slika 2: Število imigrantov, ki so prigeli v države EU-28 v letu 2013 (v 000, razdelitev na podlagi države rojstva)	14
Slika 3: Starostna piramida v EU-28 glede na državljanstvo, podatki 1. januar 2014	15
Slika 4: Prispevek, koristi in neto prispevek družbi glede na migracijski status, povprečni podatki za države EU-15 v obdobju 2007i 2009 (v 000 EUR, izravnano glede na kupno moč prebivalcev)	20
Slika 5: Države z največjim številom emigracij oseb s terciarno izobrazbo, podatki za 2010/11 (v 000)	25
Slika 6: 10 največjih držav prejemnic denarnih nakazil migrantov v letu 2015 v milijardah USD.....	26
Slika 7: 10 največjih držav pošiljateljic denarnih nakazil migrantov v letu 2014 v milijardah USD	27
Slika 8: Povprečno letno povečanje ekonomsko aktivnega prebivalstva EU-15 zaradi imigrantov iz EU-10 v obdobju 2004i 2007 (v %)	32
Slika 9: Povprečno letno zmanjšanje ekonomsko aktivnega prebivalstva EU-10 zaradi emigracij v EU-15 v obdobju 2004i 2007 (v %)	33
Slika 10: 20 let razvoja migracijske politike EU i sprejem ključnih dokumentov	39
Slika 11: Prva dovoljenja za prebivanje v EU, izdana državljanom tretjih držav glede na razlog v obdobju 2008i 2014 (v %)	43
Slika 12: Število odkritih nedržavljanov, ki so nezakonito živeli v državah članicah EU, 9 držav članic z največ primerov v obdobju 2008i 2014 (v 000)	46
Slika 13: Nedržavljan EU, ki jim je bil zavrnjen vstop na zunanji meji EU-28, po državah članicah, podatki za 2014 (v %)	47

Slika 14: Število izdanih prvih dovoljenj za prebivanje v Italiji glede na razlog v letih 2010i 2014 (v 000)	54
Slika 15: Število izdanih prvih dovoljenj za prebivanje v Neml iji glede na razlog v obdobju 2010i 2014 (v 000)	59
Slika 16: Število izdanih prvih dovoljenj za prebivanje na Švedskem glede na razlog v obdobju 2010i 2014 (v 000)	63
Slika 17: Število izdanih prvih dovoljenj za bivanje v Združenem kraljestvu glede na razlog v obdobju 2010i 2014 (v 000)	67
Slika 18: Povprel ne stopnje brezposelnosti prebivalstva v drgavah EU-28 v obdobju 2000i 2015 (v %).....	71
Slika 19: Gibanje števila imigrantov v izbranih drgavah v obdobju 2006i 2013 (v 000) ..	73
Slika 20: Projekcije prebivalstva od 2015 do 2060 na ravni EU-28 (v 000.000)	75
Slika 21: Deleš zaposlenih imigrantov s terciarno stopnjo izobrazbe, ki so izjavili, da so prevel kvalificirani za delo, ki ga opravljajo, glede na celotno število zaposlenih imigrantov	77
Slika 22: 15 drgav izvora z najvešjim številom prosilcev za azil v EU, podatki za leti 2014 in 2015 (v 000 oseb, ki so prviš zaprosile za azil)	86

UVOD

Mednarodne migracije, izvirajoče iz največje svetovne migrantske krize po drugi svetovni vojni kot posledice več vojn na Blignjem vzhodu, so danes osrednja družbena, politična, ekonomska in medijska tema v Evropi in svetu, s katero se ukvarjajo ekonomski in družboslovni raziskovalci. Problematiko mednarodnih migracij spremljajo največje in najhujše politične razprave zlasti (ne pa samo) znotraj Evropske unije (v nadaljevanju EU), politične odločitve v zvezi s tem pa spreminjajo celo temelje evropske ustavne ureditve in tudi dolgoletna strategična zaveznikstva na evropskih tleh.

Vse od nemškega povabila beguncem in migrantom leta 2015, naj svobodno prihajajo iz Afganistana, Iraka in Sirije do srca Evrope, je EU razklalo vpražanje, kdo na podlagi tega "povabila" prihaja v Evropo in s kakšnim namenom. Poleg vpražanj o varnosti in morebitnem "uvozu terorizma" je bilo osrednje delitveno vpražanje, ali ne gre pri tem valu mednarodnih migracij, ki presega šestilko milijon prebežnikov v letu dni, manj za beg pred vojno in bolj za iste ekonomske migracije. Povedano drugače: ker je bil cilj velike večine domnevnih prebežnikov Nemčija in nobena "revna država" na poti do tja, se je večina evropskih politikov in analitikov spraževala, ali ne gre pri tem za nemški uvoz poceni, a izobražene delovne sile, kar bi bilo primerljivo s prvim, ne-vojnim valom delovnih migracij v Nemčijo v šestdesetih in sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ko je zlasti iz revnejših delov Turčije, Grčije, Italije in bivše Jugoslavije prišlo v Nemčijo več milijonov migrantov in ji med drugim tudi omogočilo današnjo gospodarsko moč.

Sčasoma se je začela večina evropskih držav, ki je na poti z Blignjega vzhoda v Nemčijo nosila težko breme prebežniškega tranzita in mednarodnih migracij, temu nemškemu "naletu" ali odkrito upirati, tudi s postavljanjem fizičnih ograj na svojih mejah, ali pa je z Nemčijo začela odkrito trgovati za (več) milijardne kompenzacije pri tem poletju. To je naletelo ustavne temelje evropske ureditve (padec schengna oziroma sistema prostega pretoka ljudi znotraj Evropske unije) in zamajalo tudi osnovne gospodarske temelje, na katerih stoji EU. Prav zato je problem mednarodnih migracij v letu 2016 tako zelo esencialna in usodna tema evropske politične, ekonomske in družbene razprave.

Pomen migracij se z globalizacijo samo povečuje, saj se ljudje z večjim dostopom do informacij lažje odločijo za iskanje boljših pogojev za življenje v drugi državi, javnost v ciljnih državah pa je po drugi strani s pomočjo medijev bolj obveščena o migracijskih gibanjih. To pa ni nujno dobro, saj postaja javno mnenje v državah, kjer je večje število migrantov, zaradi različnih strahov in predsodkov vse bolj odklonilno, kar pa daje zagon ekstremističnim gibanjem in strankam.

Na prvi pogled se zdi, kot da je obseg mednarodnih migracij vse večji, medtem ko so migracijske politike držav vse bolj omejevalne. Na splošno pa so vtisi glede restriktivnosti migracijskih politik varljivi, saj imajo države lastne migracijske politike in njihove

restriktivnosti ni mogoče posplošiti na vse države na določenem območju, npr. na celotno EU. Države obilajno priseljevanje migrantov urejajo skladno s potrebami svojega trga dela ali z drugimi podobnimi potrebami. Nekatere razvite države morda zvičujejo mejo za prihod manj kvalificirane delovne sile, po drugi strani pa nujno privabljajo visokokvalificirano delovno silo ali pa druge kadre (npr. zdravstveno osebje), ki jih državi na trgu dela primanjkuje. So pa tudi države, ki v migracijski politiki puščajo odprta vrata predvsem manj kvalificiranim delavcem, saj jim primanjkuje domačih delavcev za opravljanje t. i. del 3 D (angl. *dirty, dangerous and difficult*)¹. Države pogosto uravnavajo migracijsko politiko glede na svoje demografske razmere (negativni naravni prirastek, staranje prebivalstva, zmanjševanje števila ekonomsko aktivnega prebivalstva itd.) ali po drugih kriterijih (npr. po spolu, starosti, glede na veščine in znanja, prednost za določene etnične skupine, prednost za določene regije ali države ipd.). Na krajši rok se lahko kaže težnja po izraziti rasti mednarodnih migracij, vendar pa njihov obseg dejansko niha oz. se zmanjšuje in povečuje v določenem časovnem obdobju glede na vzroke za migracije. Tako se emigracije zmanjšajo, če se konča neki veliki konflikt v regiji ali pa se izboljšajo gospodarske razmere v državi, od koder so se ljudje prej na veliko izseljevali, prav tako se obseg imigracij v določeno državo zmanjša, če se tam poslabšajo razmere ali tam zaostrijo migracijsko politiko, npr. zaradi gospodarske recesije.

Po podatkih Svetovne banke velja kot 247 milijonov ljudi (3,4 % svetovnega prebivalstva) črpati izven države rojstva. Leprav se je število mednarodnih migrantov povečalo s 175 milijonov v letu 2000 na 247 milijonov v letu 2013 (število migrantov naj bi v letu 2015 preseglo 251 milijonov), se v zadnjih 15 letih delež migrantov v svetovnem prebivalstvu ni posebno spremenil, saj je le nekaj velja kot 3 % (World Bank Group, 2016, str. V).

Namen magistrskega dela je identificirati in pregledati razvoj migracijskih gibanj in migracijskih politik v EU v obdobju od 2005 do začetka leta 2016 ter s tem prispevati k odkrivanju in razumevanju pomena mednarodnih migracij za gospodarstvo in družbo, s poudarkom na učinki ekonomskih migracij v ciljnih državah.

Temeljni cilj magistrskega dela je pregled razvoja migracijskih gibanj zaradi različnih kriz (ekonomske, varnostne in drugih), ki so v zadnjih desetih (10) letih povzročile migracijo oseb, s tem pa vplivale na oblikovanje migracijskih politik EU in njenih držav članic. Pri tem bodo pomožni cilji magistrskega dela naslednji:

1. Sistematično pregledati obstoječo literaturo o migracijskih gibanjih in migracijskih politikah v EU.
2. Analizirati vpliv migracij na gospodarstvo in trg dela v državah EU.

¹ V slovenskem prevodu: umazano, nevarno in težko delo. Pojavlja se sicer različna uporaba pridevnikov za dela 3D, tudi: *dirty, dangerous and demanding* ali *dirty, dangerous and demeaning*.

3. Na podlagi pregledane literature pojasniti migracijska gibanja v EU ter zbrati ključne ugotovitve glede razvoja migracijske politike na ravni EU.

Temeljna teza magistrskega dela je: Mednarodne migracije so najbolj zapleten demografski pojav, ki ga skušajo države obvladati in upravljati z migracijsko politiko, pri čemer pa imajo migracije velik vpliv na družbo in njen ekonomski razvoj.

V magistrskem delu bom preverila naslednje **hipoteze**:

- **H1:** Dobro upravljanje migracijskih tokov poveča pozitivne in zmanjša negativne učinke na državo sprejemnico.
- **H2:** Od ekonomskih migracij imajo največ koristi (evropske) države z dobro stoječim gospodarstvom, z visoko kvalificirano delovno silo in majhno brezposelnostjo.
- **H3:** Nedovoljene migracije naraščajo zaradi pomanjkanja oziroma premalo zakonitih možnosti priseljevanja v razvite in bogate države.

Pri izdelavi magistrske naloge bom uporabila naslednje **metode**: v prvi fazi, torej pri iskanju aktualnih podatkov in dokumentov, bom uporabila metodo zbiranja podatkov. V teoretičnem delu bom uporabljala splošno raziskovalno metodo spoznavnega procesa ter metodo deskripcije, zlasti pri opredelitvi problematike in razlagi pojmov s področja migracijskih gibanj in potem kasneje tudi v poglavju o migracijski politiki EU. Splošna raziskovalna metoda spoznavnega procesa bo temeljila na poznavanju domače in tuje literature o mednarodnih migracijah, objavljene v znanstvenih člankih, knjigah, uradnih gradivih institucij EU, njenih držav članic, mednarodnih organizacij ter na podatkovnih bazah DIKUL, ProQuest, Web of Science in drugih podobnih bazah. Pri opredelitvi pojmov migracijskih gibanj in migracijskih politik bom uporabila metodo sistematičnega pregleda literature, tako da bom zbrala in analizirala podatke, nato pa naredila sintezo. Ugotovitve razlikih avtorjev bom predstavila s kompilacijsko metodo. V drugem delu naloge bom s pomočjo primerjalne metode na podlagi analize in interpretacije ekonomskih in pravnih dokumentov predstavila migracijske politike in njihovo izvajanje v izbranih državah članicah. V drugem delu naloge pa bom za analizo uporabila tudi demografsko in statistično obdelavo podatkov.

Mednarodne migracije so izjemno široko raziskovalno področje, zato bodo v magistrskem delu potrebne nekatere **omejitve**. Časovno se bom omejila na proučevanje vzrokov in učinkov mednarodnih migracij po letu 2005, krajevno pa se bom omejila na proučevanje migracij in migracijskih politik v EU in izbranih državah članicah. Pri tem me bodo zanimali predvsem ekonomski učinki v ciljnih državah migracij, učinkom in posledicam migracij v izvornih (maternih) državah pa se ne bom posebej posvečala. Podatke, ki jih bom analizirala in uporabila za napovedovanje migracijskih gibanj v prihodnje, pa bom pridobila predvsem na spletnih straneh Statističnega urada EU (v nadaljevanju EUROSTAT).

Pri **strukturi** magistrskega dela se bom v prvem poglavju posvetila opredelitvi ključnih pojmov ter vrstam in vzrokom za mednarodne migracije. V drugem poglavju bom predstavila ekonomske učinke mednarodnih migracij, v tretjem pa bom naredila podrobnejši pregled razvoja in značilnosti migracijskih politik v EU od leta 2004 naprej. V nadaljevanju bom analizirala in primerjala migracijske politike držav članic EU, ki sem jih izbrala glede na različne integracijske modele iz dveh skupin t. i. »držav blaginje«. Pri tem bom med drugim pregledala statistične podatke s področja demografije in zaposlovanja. V zadnjem poglavju bom strnila ugotovitve o razvoju migracijskih gibanj in migracijskih politik ter pojasnila gibanje migracij v EU.

1 MEDNARODNE MIGRACIJE Ā OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

Enotnih definicij terminov s področja migracij oseb ni. Mednarodna organizacija za migracije (v nadaljevanju IOM) se že od nastanka zaveda, da je terminologija na tem področju zelo ohlapna in pogosto protislovna, zato je od 70. let prejšnjega stoletja začela z zbiranjem strokovnih izrazov². V uvodni besedi k slovenski izdaji Glosarja migracij (IOM, 2006, str. 3) je urednik Perruchoud zapisal, da »splošno sprejete opredelitve ne obstajajo, kar deloma izhaja iz dejstva, da so migracije problem, ki se je tradicionalno reševal na nacionalni ravni; posledica tega pa je, da se pojmi razlikujejo od države do države. Če več, izrazi se ponekod razlikujejo celo znotraj ene države, tako glede pomena kot rabe. Opredelitve Ā in to ne velja samo za izrazje s področja migracij, temveč za terminologijo na splošno Ā se lahko razlikujejo glede na določen vidik ali pristop«.

Mednarodne migracije po Glosarju migracij (IOM, 2006, str. 38) pomenijo »gibanje oseb, ki so zapustile matično državo ali državo običajnega prebivališča, da bi se stalno ali začasno nastanile v drugi državi, pri čemer prečkajo mednarodno mejo«, medtem ko gre pri notranjih migracijah za »gibanje oseb z enega območja države na drugega z namenom ustvariti si novo prebivališče. Take migracije so lahko trajne ali začasne. Notranji migranti se gibljejo, vendar ostajajo znotraj meja matične države (npr. migracije s podeželja v mesta)«.

Migracije združujejo pojma imigracije in emigracije. Sinonim za pojem imigracija je priseljevanje, medtem ko emigracija pomeni izseljevanje. Glosar migracij (IOM, 2006, str. 25) opredeli emigracijo kot »zapustitev ali odhod iz ene države z namenom nastanitve v drugi. Mednarodni standardi človekovih pravic zagotavljajo, da lahko vsakdo prosto zapusti katero koli državo, vključno s svojo, in da lahko države le v zelo omejenih okoliščinah omejijo pravico posameznika, da zapusti svoje območje«.

² Prvi glosar migracij je IOM izdala leta 2001. Slovenski prevod glosarja je izšel leta 2006.

V Geografskem terminološkem slovarju (Kladnik, Lovrenčak & Orožen Adamič, 2005, str. 223) je migrant definiran kot »oseba, ki s preselitvijo iz rojstnega, domačega kraja, kraja stalnega prebivališča spremeni okolje in s krajem odselitve lahko pretrga osnovne gospodarske, socialne in družbene vezi«. Glosar migracij (IOM, 2006, str. 46) pa pri izrazu migrant navaja, da »na mednarodni ravni ni splošne sprejete definicije. Izraz najpogosteje označuje vse primere, ko oseba samostojno, brez vpliva drugih zunanjih dejavnikov, sprejme odločitev, da bo migrirala zaradi "osebnih ugodnosti". Ta pojem torej vključuje osebe in njihove družinske članke, ki potujejo v druge države ali območja, da si izboljšajo materialne ali socialne razmere ter nadaljnje možnosti zase in za življenje svojih družin«.

Po poročilu posebne poročevalke Visokega komisariata Združenih narodov za begunce (v nadaljevanju UNHCR) (United Nations, 2002, str. 12) lahko za migrante gremo:

- osebe, ki so zunaj ozemlja države, katere državljani so, niso pod njeno pravno zaščito in so na ozemlju druge države;
- osebe, ki ne uživajo splošnega pravnega priznanja pravic, ki jih je država dolžna zagotoviti v primeru statusa begunca, naturalizirane osebe ali drugega podobnega statusa;
- osebe, ki ne uživajo splošne pravne zaščite temeljnih pravic, ki izhajajo iz diplomatskih, vizumskih in drugih sporazumov.

Priporočila Organizacije združenih narodov (v nadaljevanju OZN) iz leta 1998 glede statistik o mednarodnih migracijah v 2. poglavju, točka 32, definirajo mednarodnega migranta kot katerokoli osebo, ki spremeni državo dotedanjega prebivališča. Stalni migrant je oseba, ki za najmanj eno (1) leto spremeni običajno prebivališče, začasni migrant pa je oseba, ki državo bivanja spremeni za najmanj tri (3) mesece, vendar za manj kot eno (1) leto. Pri tem so izjema primeri, ko do spremembe države bivanja pride zaradi rekreacije, politnic, obiskov prijateljev in sorodnikov, poslovnih razlogov, zdravljenja ali verskega romanja. Vendar pa Lemaitre (2005, str. 2) opozarja, da v priporočilih OZN ta časovna omejitev ni natančno opredeljena: ali naj se upošteva priakovano trajanje bivanja ali dovoljeno bivanje ob vstopu v državo ali dejanski čas bivanja v državi gostiteljici.

Anderson in Blinder (2015, str. 3i5) opozarjata, da je ključno to, kdo velja za migranta, kadar gremo migrante in analiziramo posledice migracij, vendar pa o eni sami definiciji, kdo velja za migranta, ni konsenza. Migrante lahko opredelimo po rojstvu v drugi državi, po tujem državljanstvu ali na podlagi priselitve v novo državo za krajši ali daljši čas. Definicije tako vplivajo tudi na statistične podatke, saj lahko različne definicije migranta prikažejo različne ocene migracijskih gibanj. Definicija migranta ni samo tehnični problem, saj pomembno vpliva na podatke o migracijah in na analize, ki so izvedene iz teh podatkov. Posledično pa ima to vpliv tudi na javno mnenje in politične razprave.

S povečevanjem številca državljanov so v EU zaznali problem primerljivosti statističnih podatkov o selitvah migrantov med državami. Uredba št. 862/2007 Evropskega parlamenta in Sveta o statistikah o selitvah in mednarodni zaščitni v 2. členu tako opredeljuje ključne pojme s področja migracij. V točki 1. b) je navedeno, da "priselitev" pomeni dejanje, s katerim oseba uredi svoje obilajno prebivališče na območju države članice za čas, ki je ali se pričakuje, da bo vsaj 12 mesecev, s tem da je prej obilajno prebivala v drugi državi članici ali tretji državi. V točki 1. c) pa je navedeno, da "odselitev" pomeni dejanje, s katerim oseba, ki je prej obilajno prebivala na območju države članice, preneha imeti svoje obilajno prebivališče v navedeni državi članici za čas, ki je ali se pričakuje, da bo vsaj 12 mesecev. EUROSTAT tako pri obdelavi podatkov za migracije upošteva obdobje 12 mesecev ali več, migranti pa so tiste osebe, ki so se preselile za obdobje enega (1) leta ali več, in osebe, ki so se preselile za stalno. Na spletnem mestu EUROSTAT-a (2015e) je glede statistik na temo migracij zapisano, da lahko države članice EU še naprej uporabljajo kakršne koli ustrezne podatke glede na nacionalno razpoložljivost in prakse, vendar morajo statistični podatki, zbrani na podlagi Uredbe št. 86/2007, temeljiti na skupnih opredelitvah in pojmi. Večina držav članic EU pri pripravi svojih statistik uporablja vire upravnih podatkov, kot so registri prebivalstva, registri tujih državljanov, registri dovoljenj za bivanje ali delovnih dovoljenj, registri zdravstvenega zavarovanja in davčni registri. Nekatere države pri pripravi migracijskih statistik uporabljajo še statistično zbiranje, vzorčne raziskave ali ocenjevalne metode.

Glede na to, da je poudarek tega magistrskega dela na EU, se v nalogi omejujem na definicije in podatke o migrantih in migracijah, kot veljajo na ravni EU oz. za EUROSTAT.

1.1 Vrste migracij

Pri različnih strokovnjakih se delitev migracij razlikuje glede na poudarke, ki jih dajejo migracijam. Migracije najpogosteje razločujejo glede na njihovo trajanje (trajne ali začasne). Migracije lahko enostavno delimo tudi na mednarodne (zunanje) in nacionalne (notranje). Malašič (2006, str. 144i 145) loči naslednje vrste migracij:

- trajne in začasne,
- primarne, sekundarne in povratne,
- ruralne in urbane,
- posamične in skupinske,
- prostovoljne in prisilne,
- invazije in infiltracije.

V slovenskih besedilih pa se večkrat pojavlja tudi delitev po Klinarju (1976, str. 32i 49), ki loči naslednje vrste migracij:

- moderne,
- sodobne,
- ekonomske,
- politične,
- trajne in občasne,
- organizirane in neorganizirane,
- prostovoljne (delovne, izobraževalne, združevanje družin) in prisilne (begunci in prosilci za azil, migracije zaradi okoljskih sprememb),
- konservativne in inovacijske,
- beg močganov.

UNESCO na svojem spletnem mestu (Migrant/Migration, b.l.) v slovarju navaja, da lahko večino migracij delimo glede na motive (ekonomski, združitev družine, begunci) in glede na pravni status oseb (nedovoljene migracije, nadzirane emigracije in imigracije, proste emigracije in imigracije). Večina držav v okviru svojih migracijskih politik in statistik pozna več vrst migracij. Razlike med državami pa kažejo, da objektivnih definicij migracij ni. UNESCO je na svojem spletnem mestu (Migrant/Migration, b.l.) tako za mednarodne migrante izbral naslednjo kategorizacijo:

- Začasni delovni migranti (tudi delavci-gosti ali tuzoceanski pogodbeni delavci): osebe, ki se preselijo za omejeno obdobje, da bi se zaposlili in porabili denar domov.
- Visokokvalificirani migranti in migranti iz poslovnih razlogov: osebe s kvalifikacijami, kot so menedžerji, inženirji in podobni kadri, ki se selijo znotraj internega trga dela transnacionalnih korporacij ali pa iščejo delo na mednarodnih trgih, kjer primanjkuje znanj z njihovega področja. Veliko držav z veseljem sprejema tovrstne migrante in imajo posebne programe za privabljanje kvalificiranih in poslovnih migrantov.
- Nezakoniti migranti (poimenovani tudi neevidentirani in nedovoljeni migranti): osebe, ki se preselijo v državo obilajno zato, da bi se tam zaposlile, pri tem pa nimajo potrebnih dokumentov in dovoljenj.
- Prisilni migranti: v širšem smislu to niso samo begunci in prosilci za azil, temveč tudi osebe, ki so se bile prisiljene preseliti zaradi zunanjih dejavnikov, npr. naravne nesreče ali razvojni projekti. Ta vrsta migracij ima podobne značilnosti kot razselitev.
- Družinski člani (združevanje družin): osebe, ki imajo družinske vezi z ljudmi, ki so že v imigracijski državi. Veliko držav na celoma priznava pravico do združevanja družin za zakonite migrante. Nekatere države, še posebej tiste s pogodbenim sistemom dela, pa ne priznavajo pravice do združevanja družin.
- Povratni migranti: osebe, ki so se vrstile v matično državo potem, ko so dolga časa preživele v drugi državi.

Po Giddensu (v Hančak & Jakovč, 2009, str. 73 in 74) lahko od leta 1945 naprej prepoznamo štiri (4) osnovne modele migracij:

- Klasični model migracij, ki pomeni bolj ali manj množično izseljevanje v tujino, kot so Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA), Kanada in Avstralija (prižlekom obljublajo državljanstvo, letne kvote priseljevanja).
- Kolonialni model, za katerega je značilno, da so nekdanje kolonialne države, npr. Francija ali Združeno kraljestvo, spodbujale priseljevanje iz nekdanjih kolonij v matične države.
- Model delavcev-gostov, ki je bil uveljavljen predvsem v Nemčiji, Italiji, Belgiji in drugih zahodnoevropskih državah, ki so zaradi hitrega gospodarskega razvoja potrebovale veliko novih delavcev. V teh državah so podpirali predvsem začasno naseljevanje zaradi potreb trga dela, priseljencem pa niso podeljevali državljanstva.
- Model nezakonitih migracij, za katerega je značilno, da migranti vstopijo nezakonito in obstajajo zunaj "uradne" družbe.

Martiniello in Rath (2012) pa sta zbrala naslednje vrste sodobnih mednarodnih migracij:

- migracije delavcev-gostov v povojni Evropi v obdobju 1946–1974 (migranti so bili v glavnem manj kvalificirani ali polkvalificirani delavci, ki so opravljali slabše plačana dela);
- kvalificirane migracije (gre predvsem za visoko kvalificirane migrante, pri katerih (razvite) države tekmujejo v privabljanju nadarjenih oseb);
- okoljske migracije (prostovoljne in prisilne migracije zaradi podnebnih sprememb);
- študentske migracije (študentske migracije in študentska mobilnost, študenti kot visoko kvalificirani migranti, hibridne vrste migrantov: študent-delavec, študent-turist in študent-begunec);
- migracije "sončne zahoda" (migracije po upokojitvi, npr. iz severnoevropskih držav v mediteranske države zaradi ugodnejšega podnebja in nižjih stroškov življenja);
- neregistrirane migracije.

Migracije so postale skupaj z globalizacijo pomemben dejavnik brisanja mej med kulturami, jeziki, narodi in etničnimi skupinami. Ljudje se poskušajo preseliti iz različnih razlogov in na različne načine. Iščijo zakonite poti, a večkrat tudi tvegajo svoja življenja, da bi pobegnili pred političnim zatiranjem, vojno in revščino, ali pa, da bi združili družino oziroma našli priložnost za podjetniško dejavnost, pridobivanje znanja ali izobrazbe (Evropska komisija, 2015, str. 2).

1.2 Vzroki migracij

Med vzroki migracij so trije (3) ključni: ekonomski, varnostni in osebni. Pri ekonomskih vzrokih gre predvsem za to, da želijo migranti pobegniti pred revščino ali pa si izboljšati svoj ekonomski položaj, medtem ko so varnostni vzroki bolj raznoliki, saj lahko mednje

uvrstimo tako vojne in druge konflikte, pa tudi politično preganjanje ter naravne nesreče. Pri osebnih razlogih pa gre največkrat za združitve družin. Zaradi neenotne definicije termina migrant pa nastanejo težave pri razlikovanju med migranti, ki zapustijo svojo državo zaradi varnostnih razlogov, in tistimi, ki zapustijo državo v iskanju boljših ekonomskih pogojev oz. blaginje.

Vzroki za migracije so različni, zato jih raziskovalci tudi različno delijo. Na eni strani so vzroki, ki ljudi privlačijo v drug kraj, na drugi pa tisti, ki jih odbijajo. Lahko rečemo, da so eno osebni vzroki (želja posameznika ali družine po boljšem življenju v drugem kraju), drugo pa družbeni vzroki (grožnja posameznikovemu življenju, njegovemu standardu in podobnem v kraju prebivanja, in sicer v obliki nezaposlenosti, vojne, lakote ipd.) (Hančak & Jakovčič, 2009, str. 73).

Sodobni avtorji, ki se ukvarjajo z migracijami, se, kot ugotavlja de Haas (2011, str. 8), na splošno ne posvečajo vzrokom zanje, kar je presenetljivo. Tako raziskave migracijskih dejavnikov v glavnem temeljijo na zastareli in teoretično prazni teoriji »potiska in potega« (angl. *push-pull*) in na gravitacijskih modelih. Avtorji torej še vedno poskušajo opredeliti vzroke za odselitev iz nekega kraja in za priselitev na povsem določeno območje na podlagi teorije potiska/odbijanja in potega/privlačjenja migracij.³

Model dejavnikov privlačjenja in odbijanja je v svojem temelju sicer ekonomski, saj v njem prevladujejo ekonomski dejavniki, vendar pa so vedno pomembnejši tudi drugi dejavniki, npr. politične razmere, socialnopsihološki in kulturno-etnični dejavniki, ki so značilni za posameznika in družbo v nekem trenutku. Med glavne dejavnike odbijanja sodijo: neustrezno prebivalstvo in struktura delovnih mest v domačem okolju, želja po boljšem zaslužku za isto delo, želja po delu v tujini, želja po dodatnem zaslužku, razpoložljivost in usposobljenost prebivalstva. Ob teh pa so lahko vzroki za migracije povezani tudi z možnostmi izobraževanja, nižjimi cenami stanovanj v tujem okolju, nižjim in prijetnejšim okoljem, z versko nestrpnostjo in drugimi vzroki. Dejavniki odbijanja se nanašajo na državo ali kraj, od koder se posamezniki selijo, dejavniki privlačjenja pa na državo ali kraj, kamor se priseljujejo. Nekateri dejavniki so lahko oboji, na primer izobrazba, industrija itd. (Hančak & Jakovčič, 2009, str. 73).

Iz Tabele 1 so razvidni dejavniki odbijanja in privlačjenja, ki jih pisci od druge polovice 20. stoletja naprej najpogosteje navajajo med vzroki za migracije. Lee (1966, str. 49i 50) pravi, da pri odločitvi in procesu migracije lahko razloge razdelimo na štiri (4) skupine: dejavniki, ki so povezani z matično državo, dejavniki, ki so povezani s ciljno državo, interventne ovire ter osebni dejavniki.

³ Teorijo migracij *push-pull* je leta 1966 oblikoval Everett S. Lee na podlagi revidiranih migracijskih zakonov po Ravensteinu (1885 in 1889).

Tabela 1: Dejavniki po teoriji odbijanja in privlačenja

Dejavniki odbijanja	Dejavniki privlačenja
nasilje in vojne, grognje s smrtjo želja po politični ali verski svobodi naravne nesreče in onesnaženje okolja izguba premoženja visoki davki pomanjkanje služb, premalo priložnosti slaba zdravstvena oskrba slabe stanovanjske razmere slabe možnosti pri iskanju partnerja neugodno podnebje lakota ali suša suženjstvo ali prisilno delo diskriminacija	boljše življenjske razmere zaposlitvene priložnosti boljša izobrazba boljša zdravstvena oskrba varnost nizki davki obljutek večje politične svobode verska svoboda družinske vezi več možnosti pri iskanju partnerja zabava ugodno podnebje industrija

Vir: M. Hančak & A. Jakovč, *Mobilnost in Uvod*, 2009, str. 73; E. S. Lee, *A Theory of Migration*, 1966, str. 47i 57.

Slabost modela dejavnikov privlačenja in odbijanja je v tem, da teži k statičnosti in obravnava migrante kot pasivne "žihovske figure", ki niso sposobni sprejemati lastnih odločitev, pri tem pa model ne zmore razumeti migracij kot procesa (de Haas, 2010, 2011). De Haas (2011, str. 9) navaja, da je v migracijskih študijah najbolj znana neoklasična migracijska teorija, ki na makro ravni razlaga migracije z geografskimi razlikami v ponudbi in povpraševanju po delu, na mikro ravni pa ta teorija vidi migrante kot racionalne posameznike, ki skušajo maksimirati svoje dohodke in se odločajo na podlagi preračunavanja prednosti in slabosti (angl. *cost-benefit*). Če predvidevamo prosto izbiro in popoln dostop do informacij, potem bodo migranti šli tja, kjer bodo najbolj produktivni in bodo lahko zaslužili največ (najboljša plačila). Vendar pa de Haas na istem mestu meni, da ta teorija zveni bolj kot neka splošno priznana resnica ali predpostavka, študij je težko zanikati, da igrajo ekonomski diferenciali pri usmerjanju migracijskih gibanj glavno vlogo. De Haas opozarja, da ta teorija ne zmore pojasniti ne povratnih migracij ne migracij, ko ni razlik v plačilih. Ta teorija prav tako ne pojasni vloge držav, omrežij in drugih institucij, ki se ukvarjajo z migracijami, in ne vključuje ne-ekonomskih dejavnikov za migracije.

Nova ekonomija delovnih migracij (v nadaljevanju NELM) pa pravi, da je migracije, še posebej v primeru revščine in nevarnosti, težko razložiti v neoklasičnem okviru. Migracijska teorija NELM je nasprotno od neoklasične teorije zelo pomembna pri pojasnjevanju emigracij v državah v razvoju ter v drugih okoliščinah, ko se migranti srečujejo z znatnimi ovirami in nevarnostmi in gre za nedelovne oblike migracij, kot so npr. migracije beguncev

(de Haas, 2010, 2011). Teorije, ki jih omenjam v tem delu, predstavljam zgolj na kratko, saj namen te naloge ni podrobno predstaviti vse migracijske teorije. Z izbranimi poudarki prikazanih teorij želim orisati le ključne informacije, pomembne za razumevanje oz. proučevanje različnih vzrokov za migracije.

1.3 Begunci in prosilci za azil

Begunce ali osebe, ki zaprosijo za azil, ter ljudi, ki so ozemeljsko razseljeni (tisti, ki se po prenehanju vojne oz. oboroženega konflikta želijo vrniti nazaj v svojo matično državo), moramo ločiti od ekonomskih migrantov, ki skušajo nezakonito prestopiti meje države. Pravni položaj teh oseb se razlikuje, je pa vsaj dejanska meja med temi pravnimi statusi zelo tanka. Pri zadnjem valu migracij oseb z Bližnjega vzhoda v EU se je beg pred vojno prepletal z ekonomskimi razlogi za migracijo, saj je bila Nemčija cilj večine prebegnikov.

Postopek oblikovanja instituta mednarodnega prava, konvencij in smernic za zaščito beguncev se je razvil v OZN. Pri tem sta pomembna Statut UNHCR (mandatni begunci) ter Konvencija o statusu beguncev iz leta 1951 (spremenjena s Protokolom o statusu beguncev iz leta 1967). V drugi točki razdelka A 1. člena Konvencije o statusu beguncev je določeno, da je begunec oseba, ki »se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem, osnovanem na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenem političnem prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more, ali zaradi takšnega strahu ne more uživati varstva te države, ali osebo, ki nima državljanstva in se nahaja izven države, kjer je imela običajno prebivališče, pa se zaradi takšnih dogodkov ne more ali ne more zaradi omenjenega strahu vrniti v to državo« (Konvencija o statusu beguncev, 1950).

Kot beremo na spletnem mestu UNHCR v Sloveniji (b. l.), ljudje pogosto zamenjujejo pojma begunec in prosilec za azil. Prosilec za azil je oseba, ki trdi, da je begunec, ter išče mednarodno zaščito zaradi preganjanja ali vojne v matični državi. V izhodišču je vsak begunec tudi prosilec za azil. Prosilci za azil so osebe, pri katerih njihova prošnja za azil še ni dokončno rešena in čakajo na dokončno (pozitivno ali negativno) odločitev. V okviru nacionalnih azilnih sistemov se presoja, ali je prosilec za azil upravičen do mednarodne zaščite. Če je prošnja zavrnjena, mora zapustiti državo in je lahko prisilno odstranjen, tako kot vsak drug posameznik, ki nima urejenega statusa.

Po podatkih Svetovne banke (World Bank Group, 2016, str. V) je bilo v letu 2014 na svetovni ravni 17,4 milijonov beguncev. Če ne upoštevamo beguncev z Zahodnega brega in Gaze, pa jih je bilo 14,4 milijonov. Okrog 86 % beguncev je prebegnilo v države v razvoju. Države z največ begunci so bile: Turčija, Pakistan, Libanon, Iran, Etiopija, Jordanija, Kenija, Lad in Uganda. Po podatkih Svetovne banke je bila glavni izvor beguncev v letu 2014 Sirija (enako lahko sklepamo tudi za leto 2015, čeprav uradnih podatkov v času tega pisanja še ni).

V magistrski nalogi ne obravnavam področja beguncev in prosilcev za azil. Prednostno me zanimajo predvsem ekonomski (delovni) migranti, vendar pa se drugim tipom migrantov ne morem povsem izogniti, saj se med seboj prepletajo (npr. prosilci za azil so pogosto ekonomski migranti, ki skušajo na tak na in pridobiti dovoljenje za delo). V nadaljevanju navajam ključne opredelitve za razumevanje, kdo so ekonomski migranti.

1.4 Ekonomski migranti

Po Mednarodni konvenciji o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in njihovih družin (v nadaljevanju KDM) iz leta 1990⁴ je ekonomski migrant delavec, ki bo, je, ali je bil vključen v plačano dejavnost v državi, katere državljanstva nima (KDM, prvi odstavek 2. člena). Po IOM oz. Glosarju migracij (IOM, 2006, str. 25, 47 in 67) pa je ekonomski migrant oseba, ki zapusti svoje običajno prebivališče, da bi se ustalila zunaj matične države ter izboljšala kakovost svojega življenja. Ta pojem se nanaša tudi na osebe, ki poskušajo nezakonito vstopiti v državo in/ali nepošteno uporabljajo azilne postopke (delavci migranti z neurejenim statusom). Termin ekonomski migrant se lahko uporablja tudi za sezonske delavce, ki delajo v drugi državi in je njihovo delo odvisno od sezonskih razmer.

KDM je pri opredeljevanju pravic nekaterih kategorij delavcev migrantov in njihovih družin pomenila pomembno novost. V urejanje pravic je KDM vključila tudi maloobmejne delavce, ki prebivajo v sosednji državi in se vanjo vračajo vsak dan ali vsaj enkrat na teden; sezonske delavce, katerih delo je po naravi odvisno od sezonskih razmer in se opravlja le del leta; pomorščake; delavce na objektu v tujini; potujoče delavce; delavce na projektu; delavce izvajalce posebnih zadolžitve in samozaposlene delavce (Murgel, 2003, str. 31).

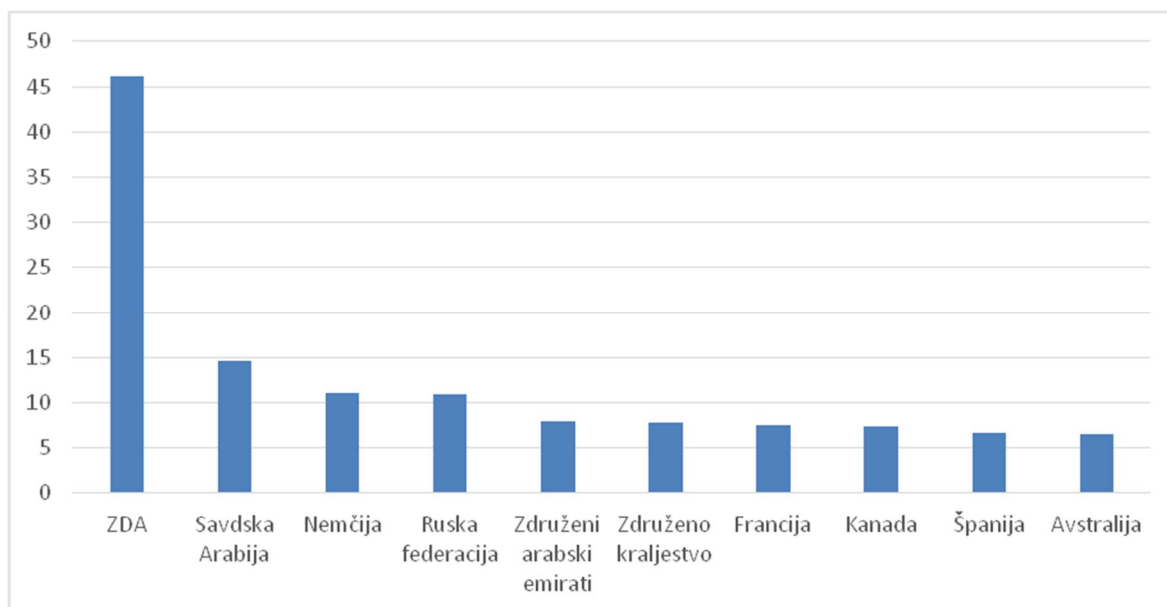
Delavci migranti se med državami selijo iz več razlogov, sodobni avtorji pa najbolj poudarjajo mednarodno mobilnost dela, ki izvira iz razlik v plačah med državami. Kerr in Pekkala Kerr (2011, str. 4) navajata, da so vzroki in odločitve za migracije empirično znatno manj raziskani v primerjavi z ekonomskimi in migracijskimi tokovi. Kljub temu dajejo mednarodne empirične raziskave nekaj dokazov o racionalnosti migrantov, če posebno pri izbiranju ciljne države. Migranti kot razloge za izbiro države imigracije pogosto navajajo boljše dohodke, večjo osebno varnost, majhno oddaljenost od matične države in vzpostavljeno imigrantsko omrežje.

Iz Slike 1 je razvidno, da imajo ZDA daleč največji priliv imigrantov, in sicer 46,1 milijona. Več kot 10 milijonov imigrantov je bilo že v Savdski Arabiji (14,6 milijona), Nemčiji (11,1 milijona) in Ruski federaciji (11 milijonov), v drugih državah na lestvici pa od 8 milijonov (Združeni arabski emirati) do 6,5 milijonov imigrantov (Avstralija). Leta 2013 pa je bilo največ izseljencev (emigrantov) v naslednjih državah: Indija (13,9 milijona), Mehika (13,2

⁴ Konvencija je stopila v veljavo 1. julija 2003.

milijona), Ruska federacija (10,9 milijona), Kitajska (9,7 milijona) in Bangladeš (7,6 milijona). Pri tem je sicer težava v primerljivosti podatkov zaradi postopne naturalizacije in asimilacije, saj so politike držav različne. Podatki o imigracijah, ki jih navaja Svetovna banka v publikaciji *Migration and Remittances Factbook 2016* izhajajo iz podatkov Oddelka OZN za prebivalstvo iz leta 2013 in popisov prebivalstva iz leta 2010 (World Bank Group, 2016, str. xiii in 17).

Slika 1: 10 držav z največjim številom dolgotrajnih imigrantov, podatki za 2013 (v 000.000)

Vir: World Bank Group, *Migration and Remittances Factbook 2016*, 2016, str. 1.

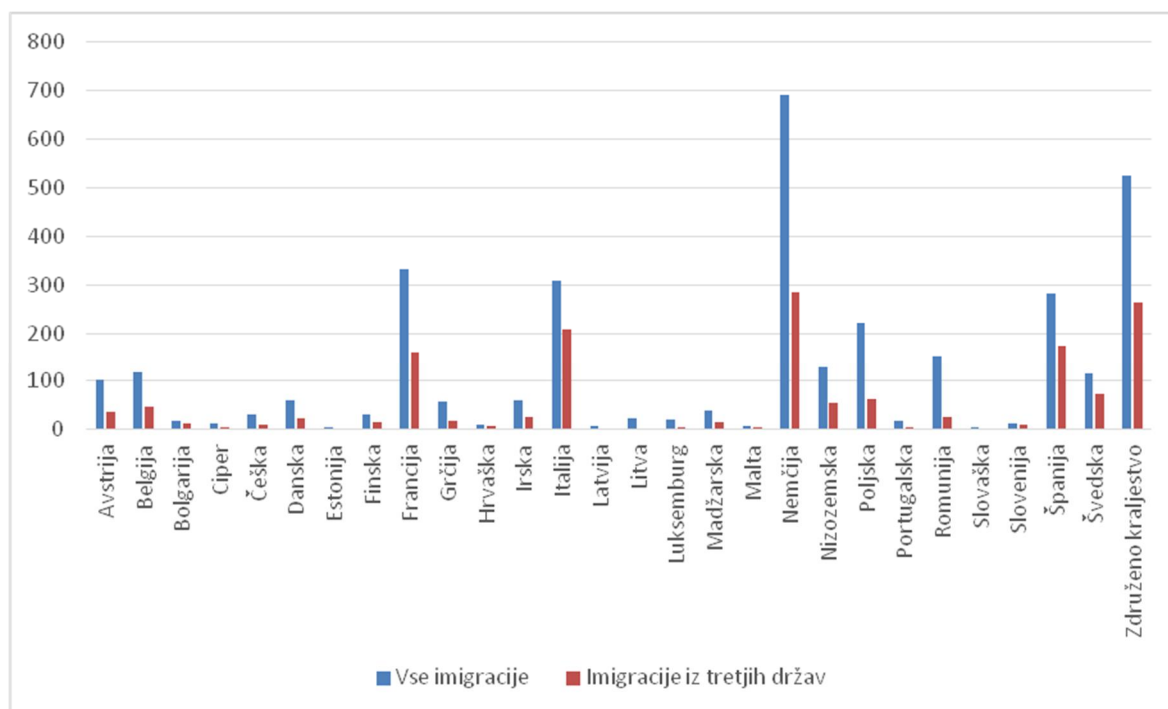
2 VPLIV IMIGRACIJ

Mednarodne migracije imajo različne učinke na države emigracije in na države imigracije. Drinkwater, Levine, Lotti in Pearlman (2002) ločujejo tri (3) glavne sklope učinkov: učinki, ki jih imajo migracije na trg dela v državi imigracije; učinek migracij s posebno sestavo delovnih kvalifikacij na dolgoročno (endogeno) gospodarsko rast v državi imigracije ter velik ekonomski vpliv migracij na državo emigracije (učinki so lahko tako pozitivni kot negativni, odvisno od medsebojnega delovanja učinkov rasti, nakazil domov in bega močanov). Münz, Straubhaar, Vadean F. in Vadean N. (2006) pa navajajo, da migracije vplivajo na demografsko sliko države, na trg dela (učinkovitost trga dela, plače in zaposlenost), na javne finance in izdatke (socialni transferji), na plačilno bilanco (mednarodna menjava, denarna nakazila, konkurenčnost in izvoz) ter na gospodarsko rast države imigracije.

2.1 Demografija in staranje prebivalstva

Načeloma lahko igrajo mednarodne migracije pomembno vlogo pri blaženju učinkov staranja (ekonomsko aktivnega) prebivalstva v ciljnih državah. V EU so tako po letu 1992 imigracije glavni element demografske rasti. Brez stalnih selitev v EU bi se ta soočila z opaznejšim upadom ekonomsko aktivnega prebivalstva, trenutno in tudi v projekcijah do leta 2080. Po projekcijah EUROPOP2013 naj bi se kontingent ekonomsko aktivnega prebivalstva EU začel opazno zmanjševati od leta 2014 (333,8 milijonov oseb oz. 65,9 % vsega prebivalstva) do leta 2080, ko bo ta kontingent obsegal 292,3 milijona oseb (56,2 % vsega prebivalstva), kar pomeni v obdobju od leta 2014 do leta 2080 skoraj 10 % znižanje (EUROSTAT, 2015a, str. 161). Imigracije pa vendarle ne morejo popolnoma nadomestiti učinka demografskega staranja na trg dela; ohranjanje stopnje ekonomsko aktivnega prebivalstva bi namreč terjalo mnogo več povečanje imigracij (European Commission, 2008, str. 48). Pri tem Münz et al. (2006, str. 16) navajajo, da se imigracijam pripisuje pomembna vloga pri reševanju demografske slike držav zaradi staranja prebivalstva, vendar pa prihod migrantov na daljši rok lahko izboljša demografsko sliko države le pod pogojem, da je stopnja rodnosti pri imigrantih večja. Dejstvo je, da se imigrantsko prebivalstvo ravno tako stara in slej ko bo demografska slika enaka (razen če se ne poveča stopnja rodnosti).

Slika 2: Število imigrantov, ki so prišli v države EU-28 v letu 2013 (v 000, razdelitev na podlagi države rojstva)

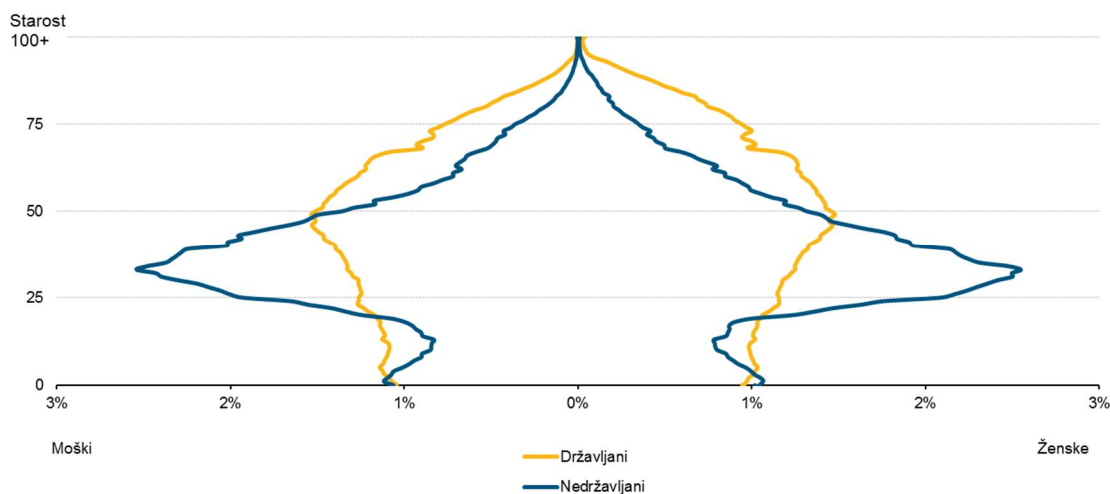
Vir: Prirejeno po EUROSTAT, Statistika migracij in migrantskega prebivalstva, 2015e, tabela 2.

Podatki iz Slike 2 kažejo, da je za večino držav v EU značilno velik delež imigracij iz drugih držav članic EU. Na podlagi podatkov iz leta 2013 pa je letni delež migracij iz tretjih držav v 28 državah članicah EU (v nadaljevanju EU-28) glede na vse imigracije 45,8 %. Največ imigracij so zabeležili v Nemčiji (skoraj 700.000 imigrantov), potem sledijo Združeno kraljestvo (okrog 500.000 imigrantov), Francija, Italija in Čpanija (vsaka okrog 300.000 imigrantov) (EUROSTAT, 2015e).

Po podatkih na spletnih straneh EUROSTAT-a (2015e) je v EU-28 1. januarja 2014 živelo 33,5 milijona ljudi, ki so bili rojeni zunaj EU-28, medtem ko je bilo 17,9 milijona oseb rojenih v drugi državi članici, kot je tista, v kateri so prebivali. V EU-28 je živelo 19,6 milijona oseb (kar je 3,9 % prebivalstva EU-28), ki so bile državljani držav nečlanic. V absolutnem smislu je bilo največje število tujih državljanov, ki so 1. januarja 2014 živeli v državah članicah EU, ugotovljeno v Nemčiji (7 milijonov oseb), Združenem kraljestvu (5 milijonov), Italiji (4,9 milijona), Čpaniji (4,7 milijona) in Franciji (4,2 milijona). Tuji državljani v teh 5 državah članicah so skupaj zajemali 76 % celotnega števila tujih državljanov v vseh državah članicah EU. V večini držav članic EU so bili tuji državljani večinoma državljani držav nečlanic.

Po podatkih EUROSTAT-a (2015e) je bilo prebivalstvo, ki so ga sestavljali tuji državljani v EU-28 (kot celoti), mlajše od nacionalnega prebivalstva. Razvrstitev tujih državljanov po starosti v primerjavi z državljani EU kaže, da je delež razmeroma mladih delovno sposobnih odraslih večji. Leta 2013 je bila povprečna starost nacionalnega prebivalstva v EU-28 43 let, povprečna starost tujih državljanov, ki so živeli v EU, pa 35 let. Na Sliki 3 je prikazana starostna struktura prebivalstva v EU glede na državljanstvo EU. Iz slike je razvidno, da so priseljenci iz tretjih držav v povprečju precej mlajši od državljanov EU.

Slika 3: Starostna piramida v EU-28 glede na državljanstvo, podatki 1. januar 2014

Vir: EUROSTAT, Statistika migracij in migrantskega prebivalstva, 2015e, slika 4.

2.2 Uļ inki na trg dela

Poveļanje migracij ne more prepreļiti demografskega staranja, lahko pa izboljša pogoļaj na trgu dela, kjer primanjkuje nekaterih poklicnih znanj in veļ in. Nekatere drļgave z delovnimi migracijami reļujejo pomanjkanje nizko kvalificirane delovne sile, druge pa gelijo privabiti predvsem visoko kvalificirane migrante. Uļ inke migracij na trg dela lahko razdelimo na tri (3) dele: uļ inkovitost trga dela, zaposlenost in plaļe. Uļ inki migracij na trg dela se razlikujejo tudi glede na vzroke migracij. Veļino raziskovalcev zanimajo predvsem uļ inki, ki nastanejo na trgu dela zaradi ekonomskih migrantov, medtem ko je manj analiz o migracijah beguncev in prosilcev za azil. Begunci in prosilci za azil se na trg dela vkljuļijo kasneje, ali pa tudi ne, saj so med begunci in prosilci za azil tudi otroci, ģenske in starejše osebe, ki so morda manj pripravljeni ali nesposobni za vstop na trg dela.

Neoklasilna ekonomska teorija predvideva mobilnost delavcev od manj produktivnih do bolj produktivnih sluĝb. Delavci se tako selijo tja, kjer lahko dobijo boljšo plaļo za enako delo. Ko delovni migranti vstopijo v doloļeno drļgavo, se na trgu ponudba dela poveļa, povpreļna plaļa pa zniĝa. V tem enostavnem modelu so potem imigranti in lastniki kapitala neto prejemniki migracij, medtem ko so domaļi delavci neto poraĝenci. Vendar pa empiril ne raziskave kaļejo drugaļno sliko o uļ inku imigrantov na plaļe domaļih delavcev: rezultati razliļnih raziskav glede uļ inkov na plaļe so namreļ okrog 0 (torej, da uļ inkov ni). Zakaj statilni neoklasilni model ne drļi, lahko pojasnimo s tem, da so na trgu dela ģe drugi dejavniki, npr. ekonomija obsega (ki poveļa produktivnost in tako izravna morebitne negativne uļ inke na plaļe), pa kolektivne pogodbe, ki prepreļujejo, da bi se trg dela prilagodil, kot predvideva teorija (Münz et al., 2006, str. 16).

Münz et al. (2006, str. 16i 17) za analizo uļ inkov prihoda ekonomskih migrantov na plaļe v ciljni drļgavi izpostavljajo dva (2) glavna pristopa: pristop glede na razmerje faktorjev in pristop glede na obmoļje. Po prvem pristopu je vpliv imigracij na plaļe odvisen od tega, kakĝna je sestava delovnih kvalifikacij imigrantov v primerjavi z domaļimi delavci. Le so imigranti manj kvalificirani od domaļih delavcev, potem se bodo plaļe manj kvalificiranih delavcev zniĝale, plaļe bolj kvalificiranih pa zviĝale (enako velja tudi za obraten primer). Drugi pristop pa temelji na tem, da so imigracije obilajno prostorsko zelo koncentrirane (npr. na velika mesta). Kadar sta si domaļi in priseljeni delavec substituta, naj bi po tem pristopu veljalo: Im veļji je deleĝ imigrantov v doloļenem naboru delovne sile, niĝje so plaļe domaļih delavcev, saj morajo tekmovati z imigranti. Vendar pa Kerr in Pekkala Kerr (2011, str. 8i 9) navajata, da so si imigranti in domaļi delavci teĝko pravi substituti, vsaj v zaļetnem obdobju, saj lahko migranti naletijo na razliļne ovire pri zaposlovanju: (ne)znanje jezika, (ne)priznavanje izobrazbe, slabe profesionalne povezave in poslovna omreĝja, vļasih pa tudi zakonodaja, ki omejuje zakonito zaposlitev imigrantov.

Glede učinkov imigracij na zaposlenost je zanimiv Ortegin teoretični model (v Münz et al., 2006, str. 19i 20), ki predvideva pozitivne učinke imigracij na plače domačih delavcev in zaposlenost v gospodarstvu z uravnoteženo brezposelnostjo, ko nekateri niso pripravljeni delati za ponujeno, tržno plačo. Ortega pravi, da v določenem okviru z imigracijami vsi pridobijo. Delodajalci pridobijo zaradi nižjih povprečnih plač, imigranti pridobijo zaradi boljših zaposlitvenih možnosti in boljših plač kot v matični državi, domači delavci pa prav tako pridobijo z zvižanjem njihovih plač na podlagi boljših pogajalskih izhodov (zaradi manj razpokoljivih, nezaposlenih delavcev na trgu dela). Te ugotovitve pa veljajo takrat, ko domači delavci in imigranti ne tekmujejo med seboj, torej je na trgu dovolj priložnosti za delo za obe skupini in so si med seboj komplementarni.

Podobno kot pri plačah imigracije tudi pri brezposelnosti nimajo veljega učinka. Kerr in Pekkala Kerr (2011, str. 14i 15) navajata, da celo veliki, nenadni prihodi imigrantov posebej ne vplivajo na znižanje plač ali zaposlenost domačih delavcev. Učinki so tako relativno majhni in jih oblikujejo predvsem domači delavci ali pa stari migranti (ki so že dlje časa v državi), ki jih novi migranti lahko nadomestijo kot bližnji substituti. Na splošno pa so v večini evropskih držav ugotovili, da so učinki nadomestitev verjetno majhni, saj je možnost neposredne nadomestitve domačih delavcev z imigranti precej omejena. Kot zanimivost Kerr in Pekkala Kerr (2011, str. 14) izpostavljata ugotovitev Brückerja in Jahna iz leta 2010, da bi v Nemčiji 1 % povečanje delovne sile zaradi imigracij, povečalo brezposelnost v Nemčiji za manj kot 0,1 %.

Imigracije pa naj bi vplivale tudi na učinkovitost trga dela. Čeprav o tem ni veliko teoretičnih in empiričnih raziskav, pa lahko sklepamo, da se imigranti odzivajo na povpraševanje po delu tudi na različnih geografskih lokacijah in je vsaj v prvih letih po preselitvi njihova delovna mobilnost v primerjavi z domačimi delavci večja. V EU so pogosta opozorila, da je mobilnost domačih delavcev premajhna, zato obstaja možnost, da imigracije izboljšajo učinkovitost trga dela. Imigracije so lahko koristne tudi zato, ker povečajo fleksibilnost trga dela. Novi imigranti imajo namreč skromnejša pričakovanja glede plač, prej so pripravljeni prevzeti prekarno delo, njihova potencialna poklicna in geografska mobilnost pa je večja (European Commission, 2008, str. 51).

Ne glede na teoretične in empirične raziskave o učinkih imigracij, imajo le-te na trgu dela pomembno vlogo. OECD navaja podatke iz leta 2012, po katerih so imigranti v desetih (10) letih prispevali 70 % k povečanju delovne sile v Evropi. Čeprav se večina imigracij ni zgodila zaradi dejanskih delovnih potreb trga, pa igrajo imigranti pomembno vlogo v večini dinamičnih sektorjev gospodarstva. Po podatkih OECD novi imigranti pomenijo 15 % vstopov na trg dela s hitro rastočimi potrebami po delavcih (predvsem zdravstvena nega in tudi poklici na področju znanosti, tehnologije, inženirstva in matematike). Hkrati pa imigranti v Evropi zapolnijo 24 % vstopov na trg dela s poklici, v katerih primanjkuje kadrov, npr. delo v proizvodnji, vzdrževanju, obrtnih dejavnostih, kmetijstvu itd. Pri tem

imigranti zapolnjujejo primanjkljaj na trgu, saj domači delavci t. i. del 3 D ne marajo (OECD, 2014, str. 112).

Vstop imigrantov na trg dela je pomemben tudi zato, ker gre obilajno za mlade ljudi, ki so praviloma bolj izobraženi kot starejši delavci (ne glede na to, ali gre za starejše imigrante ali starejše domače delavce).

2.3 Javne finance in javni izdatki

Starost in izobrazba imigrantov pomembno vplivata tudi na stroške, ki nastanejo zaradi migracij in bremenijo javne finance v državi imigracije. Teorije o fiskalnem prispevku imigrantov temeljijo na predpostavki, da je davni prispevek tistih, ki so rojenih v domači državi in tistih, ki so rojenih v drugi državi, največji na sredini življenja, v otroštvu in starosti pa je najnižji, medtem ko je vzorec pri porabi javnih dobrin in storitev ravno obraten. Po optimističnem scenariju obstaja neto fiskalni transfer od imigrantov k domaćemu prebivalstvu in tako imigracije povzročijo splošno neto fiskalno korist. Ta ugotovitev temelji na predpostavki, da sta med imigranti zaposlenost in sposobnost zaslužka visoki. Imigranti začnejo v povprečju kasneje uporabljati javne dobrine in storitve (v primerjavi z domačim prebivalstvom), saj so, ko pridejo v državo, v večini mladi odrasli. Po teoriji velja zaradi pozitivne selekcije predpostavka, da so imigranti zelo motivirani in imajo posebno sposobnost zaslužka, tako da lahko na splošno davki in socialni prispevki, ki jih plačujejo, presežejo uporabo javnih dobrin in storitev. Po pesimističnem scenariju pa imajo imigranti slabše plače in/ali nižjo stopnjo zaposlenosti, kar pomeni, da v državno blagajno prispevajo manj davkov in socialnih prispevkov, po drugi strani pa porabijo več javnih dobrin in storitev. V takem primeru pomenijo imigracije za državo neto fiskalno breme, saj se sredstva pretakajo od domačih prebivalcev k imigrantom (Münz et al., 2006, str. 20-22).

Pekkala Kerr in Kerr (2011, str. 15) menita, da je pri ocenjevanju ekonomskega učinka imigrantov na državo imigracije zelo pomemben dejavnik obseg blaginje ter socialnih storitev in transferjev, ki jih lahko pridobijo imigranti. Iz Tabele 2 je razvidno, da na splošno med imigranti in domačimi gospodinjstvi ni velikih razlik pri koriščenju pomoči (vsi podatki, ki so blizu 1). Iz Tabele 2 je tudi razvidno, da imigranti v povprečju dobijo socialno pomoč dvakrat pogosteje kot domača gospodinjstva in za 50 % pogosteje stanovanjsko pomoč. Pri pokojninah je stanje obratno, saj jih imigranti dobijo v manjši meri kot domača gospodinjstva. To bi morda lahko razložili s tem, da imigranti iz pokojninskega sistema dobijo manj, ker niso opravili večine delovne dobe v neki državi, ali pa so v njej preživeli manj časa in se vrnili v matično državo, ali iz drugih razlogov (npr. brezposelnost, neplačevanje prispevkov v pokojninske sklade, delo na črno itd.).

Tabela 2: Koriščenje socialnih pravic imigrantov v primerjavi z domačimi gospodinjstvi na podlagi povprečnih podatkov v obdobju 2007–2009

Država	Socialna pomoč	Podpora za brezposelnost	Pokojnine	Pomoč družinam	Stanovanjska pomoč
Avstralija	0,9	0,9	1,1	0,9	/
Avstrija	1,5	1,4	0,7	1,3	1,8
Belgija	8,7	1,5	0,6	1,3	1,5
Češka	2,3	0,9	1,2	0,5	2,2
Danska	/	1,3	0,4	1,7	1,5
Estonija	0,8	2,3	1,6	0,6	0,8
Finska	3,3	1,8	0,4	2	2,5
Francija	1,7	1,4	1,1	1,3	1,5
Grčija	0,5	1,4	0,3	1,3	2,4
Irska	1,5	1,2	0,3	1,3	0,7
Islandija	/	1,5	0,4	1	1,1
Italija	2,2	1,3	0,2	1,1	3,1
Kanada	1,2	1	1	1,2	/
Luksemburg	2,4	0,9	0,6	1,2	1,1
Madžarska	/	0,8	1	1	0,4
Nemčija	1,3	0,7	1,6	0,7	1,2
Nizozemska	1,9	1,7	0,7	1,1	1,7
Norveška	3,8	1,8	0,4	1,2	2,5
OECD povprečje	2	1,3	0,8	1,1	1,5
Poljska	1,3	1	1,9	0,2	0,8
Portugalska	/	0,9	0,3	1,1	0,6
Slovaka	0,9	/	1,4	0,6	/
Slovenija	1,4	1,3	0,9	1	2,4
Španija	1,1	1,2	0,3	1,4	1,1
Švedska	5,6	1,3	0,9	1,3	1,7
Švica	2,5	1,8	1,1	1,1	/
ZDA	1,6	1,1	0,7	1,3	0,9
Združeno kraljestvo	1,3	1,1	0,7	1,1	1,4

Legenda: Znak / pomeni, da ta pomoč ne obstaja ali da podatki niso na voljo ali da statistično niso dovolj zanesljivi. Vrednosti v tabeli pomenijo razmerje med deležem socialnih pravic, ki so jih deležni imigrantski prebivalci, in med deležem enakih pravic pri domačih prebivalcih. Vrednost 1 pomeni, da sta obe skupini deležni enakega obsega socialnih pravic. Če je vrednost manjša od 1, pomeni, da imigrantsko prebivalstvo v primerjavi z domačimi dobi manj socialnih pravic (obratno velja, če je vrednost več kot 1).

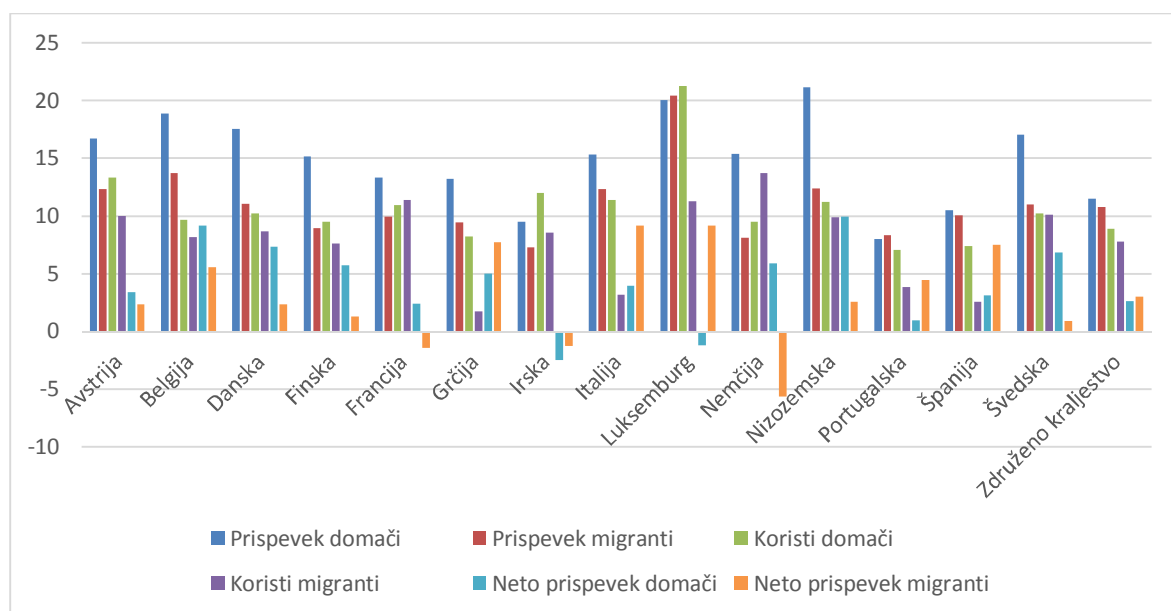
Vir: OECD, International Migration Outlook 2013, 2013, str. 155, tabela 3.6.

Slabše zaposlitvene možnosti za imigrante lahko povzročijo, da so bolj odvisni od socialnih pomoči kot domače prebivalstvo. Ugotovitev velja tudi, ki ocenjujejo fiskalne učinke

imigracij, običajno je, da so ekonomski učinki na državo imigracije relativno majhni, rezultati pa so v veliki meri odvisni od tega, kako dobro se imigranti znajdejo na trgu dela. Prav tako ljudje kažejo, da imigranti, ki so prišli v državo kot mladi odrasli, prispevajo k proračunu, medtem ko pomenijo druge skupine za državo imigracije (z izjemo priseljencev iz bližnjih, razvitih držav) neto fiskalni strošek. Neto učinek je zelo odvisen od starosti migrantov, njihove izobrazbe, družinskega statusa (samski ali z družino) in od tega, koliko časa bivajo v državi (imigranti običajno v državi ne ostanejo celo življenje). Na splošno pa imajo imigranti manjši neto fiskalni učinek na državo imigracije, pri čemer pa koristi niso enakomerno porazdeljene med domačim prebivalstvom in med gospodarskimi panogami (Kerr & Pekkala Kerr, 2011, str. 15i 25).

Fiskalni učinki imigracij se razlikujejo med državami glede na sistem davkov in socialnih pravic, poleg tega pa še glede na starostno sestavo imigrantov in razlogov za imigracijo (delovni migranti, združevanje družin, migranti iz humanitarnih razlogov). Na Sliki 4 prikazujem podatke za stare članice EU (v nadaljevanju EU-15) in primerjam domače prebivalstvo z imigranti glede fiskalnih prispevkov in (socialnih) koristi ter ugotavljam, kakšen je neto prispevek ene in druge skupine na državo imigracije.

Slika 4: Prispevek, koristi in neto prispevek družbi glede na migracijski status, povprečni podatki za države EU-15 v obdobju 2007i 2009 (v 000 EUR, izravnano glede na kupno moč prebivalcev)

Vir: Prirejeno po OECD, *International Migration Outlook 2013*, 2013, str. 174, tabela 3.A1.4.

Iz Slike 4 je razvidno, da so imigranti v večini držav prispevali v proračun več, kot so iz njega dobili. Neto prispevek migrantov je bil celo večji od neto prispevka domačega

prebivalstva, in sicer v sedmih (7) državah: Luksemburg, Italija, Grčija, Španija, Belgija, Portugalska in Združeno kraljestvo. V Luksemburgu je bil neto prispevek migrantov največji od vseh prikazanih držav, pri čemer je zanimiv podatek, da je bil tam zabeležen negativni neto prispevek domačega prebivalstva. Negativni neto prispevek domačega prebivalstva so zabeležili tudi na Irskem. Neto prispevek migrantov pa je bil negativen v Nemčiji, Franciji, in Irski.

OECD (2013, str. 161, in 2014, str. 3) navaja, da so ułinki delovnih migrantov naeloma ugodnejši kot pri drugih skupinah migrantov (vendar se s lasom razlike med skupinami zmanjšujejo). Po drugi strani pa so fiskalni ułinki imigrantov na splošno manj ugodni v državah, v katere so se priselili e pred lasom, in tam, kjer je obseg nedavnih imigracij manjši.

Zaposlenost imigrantov je najpomembnejša determinanta njihovih neto fiskalnih prispevkov, e posebej v državah z velikodušnim socialnim sistemom. Poveanje zaposlenosti imigrantov na raven zaposlenosti domačega prebivalstva bi v eevilnih državah OECD pomenilo znatno fiskalno korist. To naj bi bilo po navedbah OECD (2013, str. 153) e posebej opazno v Belgiji, Franciji in na Švedskem, kjer bi bil (pozitivni) ułinek na proraun vel kot 0,5 % BDP. Poveanje zaposlenosti bi tudi pomagalo imigrantom, da doseejo svoje cilje, saj velina v izbrane drave ni prišla zaradi socialnih koristi, temvel zato, da najdejo delo in izboljšajo svoj položaj in življenje svojih drugih. OECD (2013, str. 161) tako poziva drave, naj vložijo vel napora v integracijo imigrantov, saj to ni stroek, temvel investicija.

2.4 Ułinki na gospodarsko rast drave imigracije

Bauer in Zimmermann (1999, str. 74) menita, da iz ekonomske teorije ni jasno, ali domaee prebivalstvo v dravi imigracije zaradi imigrantskih delavcev pridobi ali izgubi. Jasno pa je, da bodo domaei delavci, ki na trgu dela neposredno tekmujejo z imigranti, na izgubi zaradi njihovih pla in/ali slabših zaposlitvenih monosti, medtem ko bodo domaei delavci, ki so komplementarni z imigranti, pridobili na raun dodatne imigracije. Lastniki kapitala pa bodo na raun imigracij vedno pridobili. Bauer in Zimmermann (1999, str. 74) e dodajata, da je velina empirij njih gitudij o ułinkih imigracij na pla e in zaposlenost ugotovila, da so ułinki le zanemarljivi. Furchtgott-Roth (2014, str. 1i4) pa opozarja, da so negativni ułinki na domaee delavce, ki so substituti z migranti, veliko manjši od pozitivnih ułinkov na druge delavce in na gospodarstvo. Gospodarstvo kot celota namrel pridobi na raun imigracij, saj je znatno vel "zmagovalcev" kot "poraencev". Imigracije spodbujajo gospodarsko rast na dva (2) nałina: prvi, migracije poveajo obseg delovne sile in s tem spodbujajo veljo podjetnost posameznikov, in drugi, glede na to, da so imigranti zaradi svoje izobrazbe tipilno komplementarni domaim delavcem, imigracije poveajo gospodarsko ułinkovitost z veljo ponudbo dela z nizko in visoko kvalificiranimi delavci.

Po letu 1980 se je pojavilo več teoretičnih modelov, ki proučujejo različne vidike procesa imigracije, s poudarkom na njenih učinkih na gospodarsko rast. Pionir teh raziskav je bil Paul Romer (1986, 1990). Nova teorija rasti se v nasprotju z neoklasično oz. staro teorijo rasti (Solow, 1956) posveča predvsem endogeni, dolgoročni rasti, in sicer, kako odločitve gospodinjstev glede potrošnje in prihrankov, odločitve podjetij glede investicij ter javna politika v različnih oblikah vplivajo na dolgoročno gospodarsko rast. Drinkwater et al. (2002, str. 27) menijo, da lahko literaturo s tega področja razdelimo na tri (3) smeri: prva izhaja iz Romerja (1986), ki zagovarja, da akumulacija kapitala (loveškega in fizičnega) pomeni gibalno rasti. Druga smer, katere tipični predstavnik je Lucas (1988), meni, da endogeno rast poganja akumulacija loveškega kapitala. Tretja smer te teorije (Romer, 1990; Grossman & Helpman, 1991) pa trdi, da rast izhaja iz odkritja novega blaga in novih procesov in da so torej za gospodarsko rast ključne raziskave in razvoj.

Drinkwater et al. (2002, str. 39) pojasnjujejo, da iz teh teoretičnih modelov izhaja, da naj bi imigracije spodbujale gospodarsko rast, in sicer endogeno in kratkoročno rast. To je še posebno jasno razvidno v primeru, ko gre za imigracije velikoma visoko kvalificiranih delavcev. Podobno menijo Münz et al. (2006, str. 47), saj navajajo, da migranti vplivajo na produktivnost v državi glede na njihove kvalifikacije in tip služb, ki jih opravljajo. Poleg splošnih makroekonomskih učinkov pa Münz et al. (2006, str. 47) menijo, da imajo imigracije učinek tudi na regionalni razvoj. Razvoj hortikulturnih dejavnosti v nekaterih ruralnih območjih zelo temelji na delu imigrantov, kar pa opazno vpliva na splošne dejavnosti in prihodke v regiji. V nekaterih regijah se je tako dohodek na prebivalca približal nacionalnemu povprečju ali pa ga celo presegel. Podobno velja tudi za turistične regije, ki so odvisne od imigrantskega dela, npr. Balearski otoki v Španiji.

Vpliv imigracij na gospodarsko rast je pozitiven takrat, ko imajo imigranti finančni ali loveški kapital, ugotavljajo Münz et al. (2006, str. 51). Imigranti s finančnim kapitalom imajo pozitiven učinek na potrošnjo in investicije. Poleg tega so visoko kvalificirani imigranti komplementarni investicijskim tokovom v sektorju, kjer so zaposleni, kar pomeni, da privabljajo več investicij. Za nizko kvalificirane imigrante pa velja ocena, da zmanjšujejo produktivnost dela v sektorju, kjer so zaposleni. Po drugi strani pa nizko kvalificirani imigranti sprejemajo predvsem dela, ki jih domači delavci ne želijo opravljati, in dela, pri katerih gre za sezonsko pomanjkanje delavcev (npr. kmetijstvo, cestna popravila in gradnje, storitve v turizmu). Münz et al. (2006, str. 51) izpostavljajo primer južnoevropskih držav, kjer so se srečali s pomanjkanjem nizko kvalificirane delovne sile in imigrantski delavci niso samo pomagali tem sektorjem preživeti, ampak so celo prispevali k njihovem razvoju.

Vpliv imigrantov na rast je v veliki meri odvisen tudi od tega, kako se znajdejo na trgu dela. V mnogih evropskih državah se dogaja, da so visoko kvalificirani imigranti zaposleni na (pre)nizko kvalificiranih delovnih mestih. Ta "izguba talenta" (angl. *brain waste*) sproža vprašanja o priznavanju diplom, asimilaciji in integraciji imigrantov v državah sprejemnicah. Razlogi, da pogosto ne pride do integracije imigrantov na trgu dela, so

kombinacija togega trga dela, vzajemna zveza med nizkim statusom na trgu dela in relativno slabim uspehom pri golanju ter do neke mere diskriminacija na trgu dela, ki so jo deležni neevropski imigranti (Münz et al., 2006, str. 51).

2.5 Imigracije in mednarodna menjava

Po Heckscher-Ohlin-Samuelsonovemu modelu⁵ mednarodne trgovine sta menjava in migracije popolna substituta, saj sprostitev trgovine pomeni zmanjšanje in na koncu odpravo migracij med državama. Realnost pa je drugačna, saj ni popolne konkurence, države imajo različne tehnologije, na trgu pa obstaja več ovir. Drinkwater et al. (2002, str. 16) pravijo, da ni veliko empiričnih dokazov o odnosu med imigracijami in mednarodno trgovino, vendar pa lahko rečemo, da imigracije pozitivno vplivajo na trgovino med matično in ciljno državo migrantov. Imigranti so navajeni na izdelke iz svoje domovine, zato lahko pričakujemo uvoz blaga iz države emigracije v državo imigracije. Pri tem se zmanjšajo tudi transakcijski stroški, saj ni komunikacijskih ovir pri trgovini (imigranti, ki uvažajo blago iz svoje domovine, seveda poznajo lokalni jezik in navade), imigranti imajo vse ustrezne informacije o izdelkih iz svoje domovine, poleg tega pa se zaradi večjega zaupanja lokalnih trgovcev do sodržavljanov zmanjšajo tudi stroški pogajanj in uveljavljanja trgovinskih pogodb. Münz et al. (2006, str. 23) menijo, da preferenca imigrantov do blaga iz svoje domovine pozitivno vpliva na izvoz države emigracije, vendar pa znižanje transakcijskih stroškov vpliva tako na izvoz in uvoz obeh držav, s tem pa pozitivno vpliva na obe gospodarstvi.

Münz et al. (2006, str. 23) mehanizme, s katerimi lahko imigranti znižajo transakcijske stroške, delijo na dve (2) kategoriji. Prva kategorija vključuje povezave z lokalnimi omrežji. Transakcijski stroški se zmanjšajo, ker ima imigrant dobre poslovne zveze ali osebne stike s svojo domovino ali s skupnostjo izseljencev v tretji državi. Po tem mehanizmu imigracije vedno znižajo transakcijske stroške mednarodne menjave, in sicer ne glede na migrantsko matično državo. Druga kategorija pa ni individualno specifična, saj se transakcijski stroški mednarodne menjave zmanjšajo zaradi posebnega znanja oz. vedenja, ki ga imajo imigranti o tujih trgih in o različnih družbenih in političnih institucijah v svoji domovini. Prednost imigrantov je še posebno velika, če je med matično in ciljno državo veliko razlik v institucijah. Sodobni avtorji pri analiziranju, kako migracije vplivajo na državo emigracije in državo imigracije, ugotavljajo, da sta trgovina in gibanje faktorjev (vključno z mednarodnimi migracijami) komplementarna.

Veliko literature govori tudi vplivu nakazil migrantov v domovino. Ta nakazila so le del ek v dodani vrednosti njihovega dela, saj imigranti znaten del svojega zaslužka porabijo za nujne dobrine in nastanitev. Kar lahko pogledajo v domovino, so pravzaprav prihranki. Tudi

⁵ Po modelu H.O.S. je glavni razlog za nastanek menjave prav različna obilnost produkcijskih faktorjev med dvema državama. Država se specializira za neki izdelek zaradi manjših proizvodnih stroškov in zato ne izvažati obilne produkcijske faktorje ter uvažati redkejših produkcijske faktorje.

odliv prihrankov imigrantov ne vpliva negativno na drgavo imigracije. Nakazila lahko spodbudijo izvoz, Münz et al. (2006) to poimenujejo kot ul inek bumeranga, saj nakazila v drgavi emigracije spodbudijo vel je povpraševanje, manj razvite drgave pa tega ne morejo pokriti brez uvoza. Poleg tega drgave imigracije, ge posebej industrijske, z izvozom tehnologije pridobijo, saj se v drgavah v razvoju s pomojo migrantskih nakazil zal nejo razvijati nove poslovne prilognosti. Po drugi strani pa imajo lahko migrantska nakazila devalvacijski ul inek na menjalno razmerje valut, kar izboljga konkurenlost drgave imigracije v primerjavi z drgavo emigracije. S teoretil nega vidika torej lahko ugotovimo, da imajo migrantska nakazila pozitiven ul inek na plal ilno bilanco drgave imigracije (Münz et al., 2006, str. 23i 24).

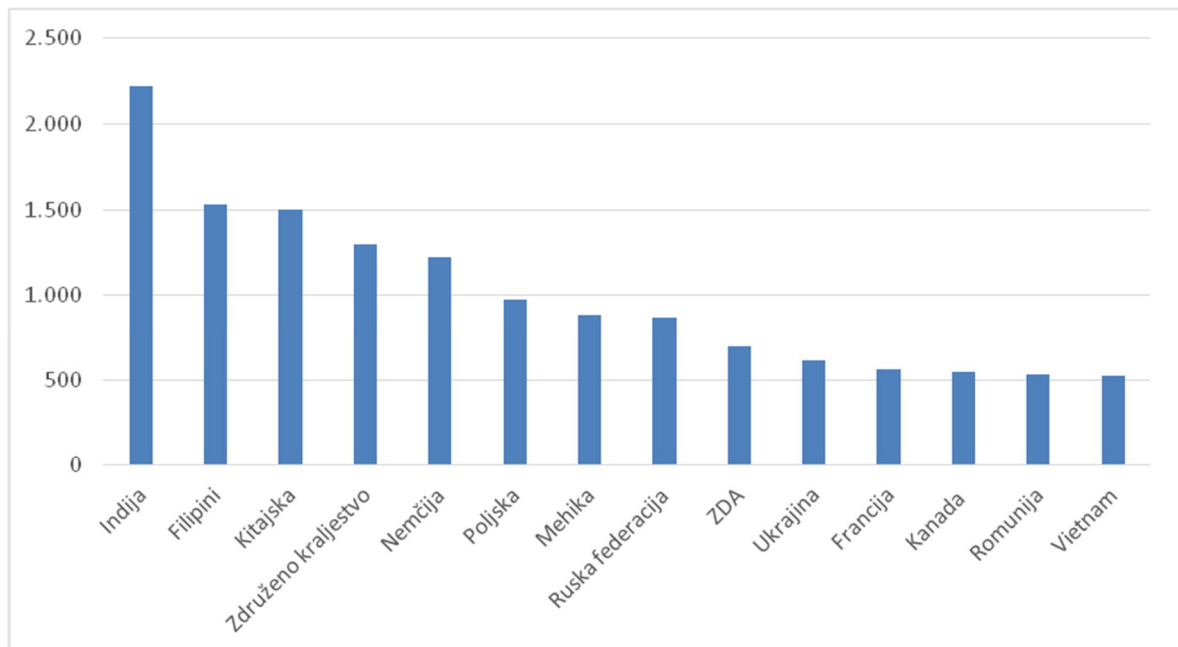
2.6 Ul inki na drgavo emigracije

Z demografskega vidika se vel ina drgav z emigracijo sool a s staranjem prebivalstva in z zmanjsevanjem skupnega gtevila prebivalstva. V nekaterih drgavah je ge slabge, saj se vse bolj poveuje deleq mladih, ki odhajajo v tujino. Vendar pa je zaradi omejenih podatkov o povratnih migracijah na kratki in dolgi rok tegko oceniti demografske ul inke (European Integration Consortium, 2009, str. 161).

Po mnenju Drinkwater et al. (2002, str. 17) je pri proul evanju statil nih in dinamil nih posledic migracij prav tako pomembno, kako migracije visoko kvalificiranih delavcev vplivajo na l loveqi kapital v matil ni in ciljni drgavi. Obil ajno sklepamo, da migracije znigujejo rast v matil ni drgavi, l e emigrirajo visoko kvalificirani delavci. Mountford (1997, str. 287i 288) je analiziral medsebojni vpliv distribucije dohodka, akumulacije l loveqkega kapitala in migracij. Ugotovil je, da lahko beg moqqanov celo povea produktivnost drgave v razvoju, l e so odlo itve glede izobrazevanja prebivalstva te drgave endogene in l e uspeqna emigracija ni zanesljiva. Moqnost migracije v drgavo z boljgi plal ami dejansko povea vrednost izobrazbe, kar povzroli poveanje l loveqkega kapitala v drgavi v razvoju, to pa potem lahko prevlada nad negativnim ul inkom bega moqqanov. Mountford (1997, str. 303) ge dodaja, da lahko medsebojni vpliv med akumulacijo l loveqkega kapitala, rastjo in distribucijo dohodka povzroli, da zal asni ali stalni beg moqqanov celo povea dolgoro l no dohodkovno stopnjo in enakost dohodkov v majhnem odprtem gospodarstvu. Po Mountfordu (1997, str. 303) bi lahko bil v nekaterih primerih beg moqqanov celo priporol l jiv v primerjavi z neselektivno, sploqno emigracijo.

Na Sliki 5 prikazujem drgave, v katerih je gtevilo emigracij oseb s terciarno izobrazbo najve l je; torej bi zanje lahko sklepali, da se sool ajo z begom moqqanov. Iz slike pa izhaja tudi zanimiv podatek, da so se med drgave z veliko izseljenci s terciarno izobrazbo uvrstile nekatere, ki bi jih po sploqni logiki obravnavali predvsem kot sprejemnice visoko izobrazenih migrantov: Zdruqeno kraljestvo, Nem l jia, ZDA, Francija in Kanada. V teh drgavah, l eprav je gtevilo izseljencev s terciarno izobrazbo dokaj veliko, tegko govorimo o begu moqqanov (vzroki za emigracijo pa so v teh drgavah verjetno precej raznoliki).

Slika 5: Države z največjim številom emigracij oseb s terciarno izobrazbo, podatki za 2010/11 (v 000)

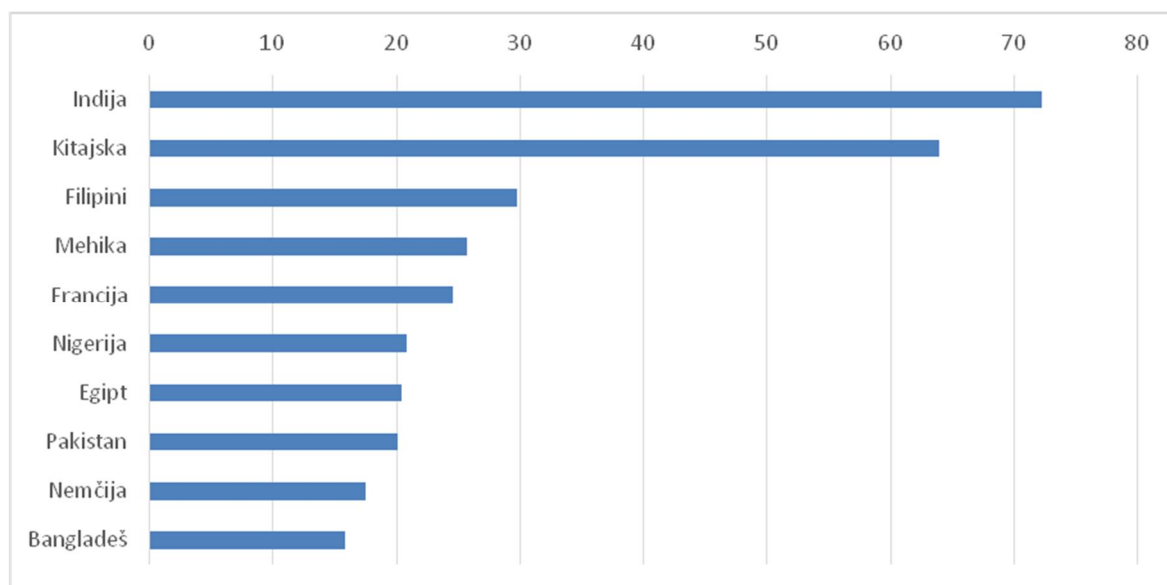

Vir: World Bank Group, *Migration and Remittances Factbook 2016*, 2016, str. 26.

Pri migracijah je pomemben tudi vpliv denarnih nakazil v državo emigracije. Ocenjeni podatki Svetovne banke za leto 2015 kažejo, da svetovni tokovi denarnih nakazil migrantov presegajo 601 milijardo USD. Pri tem ocenjuje, da države v razvoju prejmejo okrog 441 milijard USD, kar je skoraj trikrat več od vsote uradne razvojne pomoči. Resnični obseg denarnih nakazil migrantov, po formalnih in neformalnih kanalih, pa je verjetno veliko večji (World Bank, 2016, str. v, vi in 34). Pritok tega denarja je pomemben predvsem za države v razvoju, saj ta nakazila prispevajo k investicijam v zdravstvo, izobraževanje in malo podjetništvo. Čeprav imajo lahko emigracije visoko kvalificirane delovne sile v majhnih in slabo razvitih državah negativen vpliv, pa po drugi strani prinesejo številne koristi s povečano trgovino, investicijami, transferi znanja in tehnologije iz držav imigracije v države emigracije.

Na Sliki 6 so prikazane največje prejemnice denarnih nakazil: Indija, Kitajska, Filipini in Mehika. Podatki niso presenetljivi, saj gre za države s številnim prebivalstvom in s splošno znano emigrantsko tradicijo. Na Sliki 7 pa so prikazane države, ki prejmejo največ denarnih nakazil migrantov.

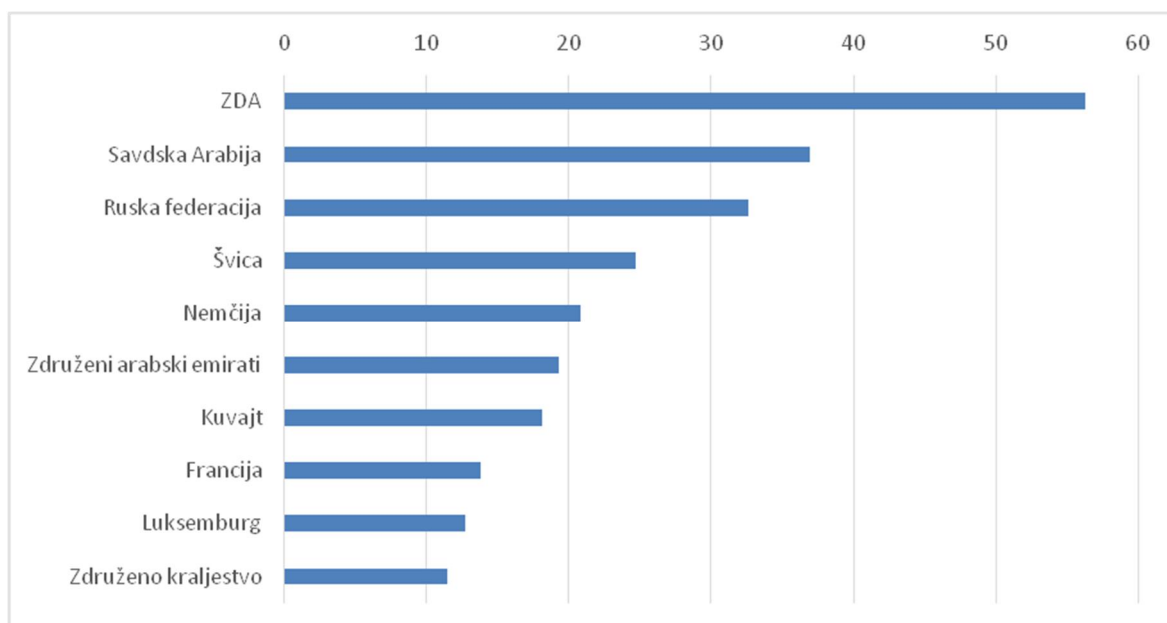
Slika 6: 10 največjih držav prejemnic denarnih nakazil migrantov v letu 2015 v milijardah USD

Vir: World Bank Group, *Migration and Remittances Factbook 2016*, 2016, str. 29.

Iz Slike 6 in Slike 7 je razvidno, katere države so od migrantov dobile največ denarnih nakazil in iz katerih držav migranti nakazujejo največ sredstev v domovino. Največ denarnih nakazil je bilo namenjenih v Indijo (72,2 milijarde), na Kitajsko (63,9), Filipine (29,7), v Mehiko (25,7) in Francijo (24,6). Največ denarnih nakazil pa je bilo poslanih iz naslednjih držav: ZDA (56,3 milijarde), Savdska Arabija (36,9), Ruska federacija (32,6), Ćvica (24,7) in Nemčija (20,8) (World Bank Group, 2016, str. 29 in 31). Zanimivo je, da sta Nemčija in Francija tako na seznamu držav z največjimi prejemnicami nakazil kot na seznamu z največjimi pošiljateljicami nakazil. Francija je na 5. mestu med prejemnicami nakazil in na 8. mestu med pošiljateljicami nakazil. Medtem ko je Nemčija na 9. mestu med prejemnicami in na 5. mestu med pošiljateljicami denarnih nakazil. Glede na obseg denarnih nakazil je iz Slike 6 in Slike 7 razvidno, da je Francija neto prejemnica denarnih nakazil, saj je dobila več sredstev, kot so jih migranti nakazali v tujino, Nemčija pa je neto pošiljateljica denarnih nakazil, saj so migranti iz Nemčije nakazali več denarja v tujino. Zakaj je Francija tako visoko na seznamu držav prejemnic denarnih nakazil, je verjetno več razlogov. Morda k velikemu obsegu nakazil v Francijo prispevajo menedžerji, ki so zaposleni v francoskih podjetjih v tujini. Podobno verjetno velja tudi za Nemčijo. Nemčija in Francija sta tudi državi, ki na svetovni ravni beležita veliko število emigracij oseb s terciarno izobrazbo. Iz Slike 5 je razvidno, da je bila Nemčija po podatkih za leto 2010/11 5. država po številu emigracij oseb s terciarno izobrazbo, Francija pa 11. Tako lahko predvidevamo, da ti nemški in francoski emigranti prav tako pomembno prispevajo k obsegu denarnih nakazil, ki pridejo v Nemčijo in Francijo.

Slika 7: 10 največjih držav pošiljateljic denarnih nakazil migrantov v letu 2014 v milijardah USD

Vir: World Bank Group, *Migration and Remittances Factbook 2016*, 2016, str. 31.

Avtorji pri denarnih nakazilih migrantov večkrat kritično opozarjajo, da nakazila primarno vplivajo na potrošnjo, manj pa prispevajo k lokalnim investicijam in dolgoročni vzdržni rasti in razvoju, kar bi sicer moral biti cilj prejetih denarnih nakazil. Gospodarska vrednost migracij je v veliki meri odvisna od politik in gospodarske klime v državi. V razvitih državah lahko z ustrezno politiko privabljanja tujih delavcev (in z učinkovito uporabo njihovega znanja) dosežejo koristi za domače gospodarstvo in pomagajo omiliti prilakovane negativne učinke staranja in upadanja prebivalstva. V državah v razvoju pa je pomembno, da z ustrezno politiko usmerjajo denarna nakazila izseljencev v produktivne investicije, hkrati pa ustvarjajo stabilnost in druge spodbude za investicije v domače gospodarstvo (IOM, 2004, str. 4i 5).

3 MIGRACIJSKA POLITIKA EU

Demografske razmere v EU so neugodne, saj se rast prebivalstva upočasnjuje, prebivalstvo pa se hitro stara. V EU se zmanjšuje delež ekonomsko aktivnega prebivalstva, zaradi daljše prilakovane življenjske dobe pa se povečuje pritisk na javne izdatke. Po podatkih EUROSTAT-a (2015e) demografska slika za EU-28 kaže, da so v obdobju 2004i 2014 že opazne spremembe pri treh (3) glavnih starostnih skupinah: 0i 14 let, 15i 64 let ter 65 let in več. V starostni skupini 0i 14 let se je delež prebivalstva v EU-28 znižal s 16,4 % na 15,6 %, skupina prebivalstva 15i 64 let se je od leta 2004 do leta 2014 znižala s 67,2 % na 65,8 %, medtem ko se je skupina starih 65 let in več v tem obdobju povečala s 16,4 % na 18,5 %.

Ena od možnosti za reševanje demografske slike v EU je spodbujanje migracij, predvsem iz tretjih držav (tj. iz držav ne članic).

V letu 2013 se je v eno od držav članic EU-28 priselilo skupaj 3,4 milijona ljudi, hkrati pa je po poročilih najmanj 2,8 milijona izseljencev zapustilo eno od držav članic EU. Te skupne številke ne izražajo migracijskih tokov v/iz EU kot celote, saj zajemajo tudi tokove med različnimi državami članicami EU. Od teh 3,4 milijona priseljencev v letu 2013 je bilo po ocenah 1,4 milijona državljanov držav ne članic. Nemčija je leta 2013 poročala o največjem številu priseljencev (692.700), za njo pa so razvrženi Združeno kraljestvo (526.000), Francija (332.600), Italija (307.500) in Čpanija (280.800). Čpanija je leta 2013 poročala tudi o največjem številu izseljencev (532.300), za njo so se zvrstili Združeno kraljestvo (316.900), Francija (300.800), Poljska (276.400) in Nemčija (259.300). 16 držav članic EU je leta 2013 poročalo, da je bilo priseljevanje številno manjše kot izseljevanje, vendar je bilo v Bolgariji, na Irskem, v Grčiji, Čpaniji, na Hrvaškem, Cipru, Poljskem, Portugalskem, v Romuniji in v treh baltskih državah članicah izseljencev več kot priseljencev (EUROSTAT, 2015e).

EUROSTAT (2015e) navaja, da je bilo leta 2013 med priseljenci v državah članicah EU nekoliko več možnih (53 %) kot žensk (47 %). Država članica, ki je poročala o največjem deležu možnih priseljencev, je bila Slovenija (61 %), Irska pa je poročala o največjem deležu priseljenk (52 %). Priseljenci v države članice EU so bili leta 2013 v povprečju precej mlajši od rezidenčnega prebivalstva v ciljni državi (povprečna starost migrantov je bila 28 let, prebivalstva EU-28 pa 42 let).

Notranji trg EU od 1. januarja leta 1993⁶ zagotavlja prost pretok blaga, storitev, kapitala in oseb. Migracijske politike v EU v zvezi z državljanji držav ne članic se vedno bolj ukvarjajo s tem, kako pritegniti določen profil migrantov, da bi se tako ublažile posledice pomanjkanja specifično usposobljene delovne sile. Izbira poteka na podlagi jezikovne usposobljenosti, delovnih izkušenj, izobrazbe, starosti in drugih kriterijev. Druga možnost pa je, da izbor naredijo delodajalci in imajo tako migranti ob prihodu službo že zagotovljeno (EUROSTAT, 2015e).

Leta 2013 je bilo v državah članicah EU 14,7 milijonov delavcev (6,9 % vseh zaposlenih), ki niso bili državljanji države, kjer so delali. V tej skupini je bilo 46 % delavcev državljanov iz drugih članic EU, 54 % pa je bilo državljanov tretjih držav. Podatki na ravni EU kažejo, da je stopnja zaposlenosti migrantov iz drugih držav članic EU večja (68,1 %) od stopnje zaposlenosti migrantov iz tretjih držav (52,7 %), pri čemer usmeritve kažejo, da se povečujejo razlike v stopnji zaposlenosti obeh skupin migrantov. Države z manjšo stopnjo

⁶ V Enotnem evropskem aktu iz leta 1986 je bil določen točen rok za dokončno vzpostavitev notranjega trga, in sicer 31. december 1992. Vendar pa je bila vzpostavitev skupnega trga že glavni cilj Rimske pogodbe iz leta 1958. Vzpostavitev carinske unije leta 1968 je že omogočala prosto gibanje državljanov in delavcev držav članic.

brezposelnosti (Nemčija, Avstrija in Danska) so privabile več migrantov kot v prejšnjih letih, medtem ko jih države z večjo stopnjo brezposelnosti (Španija in Italija) privabljajo manj kot v preteklosti (Delivorias & Sabbati, 2015, str. 6).

3.1 Razvoj migracijskih gibanj znotraj EU od ģiritve leta 2004

Največja ģiritev v vsej zgodovini EU se je zgodila 1. maja 2004, ko se je EU pridruĝilo deset (10) novih ģlanic. EU se je potem leta 2007 povečala še za dve (2), svojo 28. ģlanico pa je EU sprejela leta 2013. EU se zaradi politične stabilnosti in gospodarske blaginje uvršča na vrh seznama najbolj zaĝelenih destinacij mednarodnih migracij. Pri tem pa obstaja jasna ločnica med starimi in novimi državami ģlanicami, saj so mednarodne migracije v nove države ģlanice veliko manjše od tistih v stare ģlanice EU.

Ĵiritev EU leta 2004 in potencialna groĝnja ekonomsko spodbujenih migracij je bila precej odmevna tema v politični ekonomiji in medijih. Ocenjevali so, da se bo v EU-15 iz srednje in vzhodne Evrope preselilo od 5 do 40 milijonov ljudi. Migracijska gibanja so tako visoko ocenili predvsem zaradi velikih razlik v plačah in v ģivljenjskem standardu med novimi ģlanicami (v nadaljevanju EU-10) in EU-15. Leta 2003 je bila povprečna plača v Litvi samo 1/8 povprečne plače v EU-15. Leprav prejšnje ģiritve EU niso povzročile večjih migracijskih gibanj iz novih držav ģlanic, so za ģiritev leta 2004 predvidevali drugače. V resnici so se države EU-15 bale, da bodo neomejene delovne migracije povzročile velike teĝave na njihovih trgih dela. Ob ģiritvi EU leta 2007 so se pojavili podobni strahovi, in sicer strah pred zniĝevanjem plač zaradi prihoda poceni delovne sile iz Romunije in Bolgarije ter strah pred priseljevanjem zaradi socialnih ugodnosti in splošne blaginje posamezne države (Koikkalainen, 2011).

Evropska komisija je leta 2001 ocenila, da se bo na kratki rok iz držav EU-10 v EU-15 preselilo letno od 300.000 do 400.000 ljudi. Napovedi glede števil migrantov so se izkazale za dokaj pravilne, vendar pa se niso uresničile napovedi z geografskega vidika. Ocene so bile narejene, preden so se države odločile za uvedbo prehodnih obdobji za omejevanje prihoda migrantov, in so predvidevale, da bo največ migrantov za cilj izbralo Nemčija in Avstrijo. Večina EU-15 pa je sprejela omejitve, zato se je tok migrantov usmeril drugače in je večina držav iz EU-10 izbrala Zdruĝeno kraljestvo in Irsko (D'Auria, Mc Morrow & Pichelmann, 2008, str. 4).

Med pristopnimi pogajanjmi z EU-10 so si države EU-15 zagotovile možnost uvedbe prehodnega obdobja, v katerem so lahko države v sedmih (7) letih od ģiritve EU same odločale o odpiranju mej za delavce iz EU-10. Ti ukrepi so temeljili na formuli 2+3+2, po kateri so morale države pregledati omejitve na trgu dela po dveh (2) letih, nato so lahko ukrepe podaljšale še za tri (3) leta, ko je bil potreben ponovni pregled stanja. Zadnji dve (2) leti omejitev na trgu dela pa sta bili dovoljeni samo, če so na posameznem trgu dela pokazale resne motnje (Koikkalainen, 2011). Prosto gibanje oseb med vsemi državami ģlanicami EU

je tako za deset (10) članic iz leta 2004 začelo veljati žele maja 2011 (za novejše članice pa že kasneje). Leta 2004 so se samo tri (3) države odločile za takojšnjo odprtje meja za delavce iz novih držav članic: Irska, Švedska in Združeno kraljestvo.

Kot pravi Koikkalainen (2011), na Irskem, Švedskem in v Združenem kraljestvu imigracije niso bile zaznane kot posebna grožnja, saj so zaradi rastočega in relativno odprtega trga potrebovali novo delovno silo. Prav tako v teh državah niso bili v skrbeh, da bodo domače kvalificirane delavce hitro zamenjali številni delavci iz vzhodne Evrope, ki bodo pripravljeni delati za manj. Okrog 70 % migrantov iz EU-10 si je potem za cilj izbralo Irsko in Združeno kraljestvo, medtem ko so se kasneje (po črtitvi leta 2007) migranti iz Bolgarije in Romunije večinoma namenili v Italijo in Španijo. Po črtitvi leta 2004 je bila Poljska največji vir delavskih migrantov. Število Poljakov, ki začasno bivajo v drugi državi članici EU, se je od leta 2004 do leta 2007 več kot podvojilo. Litva pa se je takrat soočila z največjim številom emigrantov glede na število prebivalcev, pri čemer je bil v nekaterih delih države opazen "beg mladih". Največji migracijski tok znotraj EU je sicer potekal iz Poljske v Nemčijo.

V Tabeli 3 je prikazano, kako se je spremenilo število ekonomsko aktivnega prebivalstva v EU-15 zaradi migracijskih tokov iz EU-10 po črtitvi leta 2004. Največja rast ekonomsko aktivnega prebivalstva se je zgodila na Irskem, saj se je na račun migracij iz EU-10 v obdobju 2004–2007 število ekonomsko aktivnega prebivalstva povečalo za 5,56 %. Opaznejša je bila rast že v Združenem kraljestvu (1,32 %), medtem je bila rast v drugih državah manjša (manj kot 1 %). Med obravnavanimi državami je bila sprememba v deležu ekonomsko aktivnega prebivalstva na račun migracij iz EU-10 najmanjša v Franciji.

Čeprav je bilo število imigrantov iz EU-10 po obsegu precej manjše od števila imigrantov iz tretjih držav, so kljub temu prispevali k povečanju ekonomsko aktivnega prebivalstva EU-15 v obdobju 2004–2007 za 0,37 %. Povprečni ulinek na ravni EU-15 je bil relativno majhen (0,10 %), vendar pa je bil ulinek precej bolj opazen v nekaterih državah, že posebej na Irskem in v Združenem kraljestvu. Zanimiv pa je podatek, da je bilo v tem obdobju v večini držav EU-15 število migrantov, ki so prišli iz drugih držav EU-15, večje od števila tistih iz EU-10 (D'Auria et al., 2008, str. 4 in 16).

Tabela 3: Učinek imigracij na EU-15⁷ po državi EU leta 2004

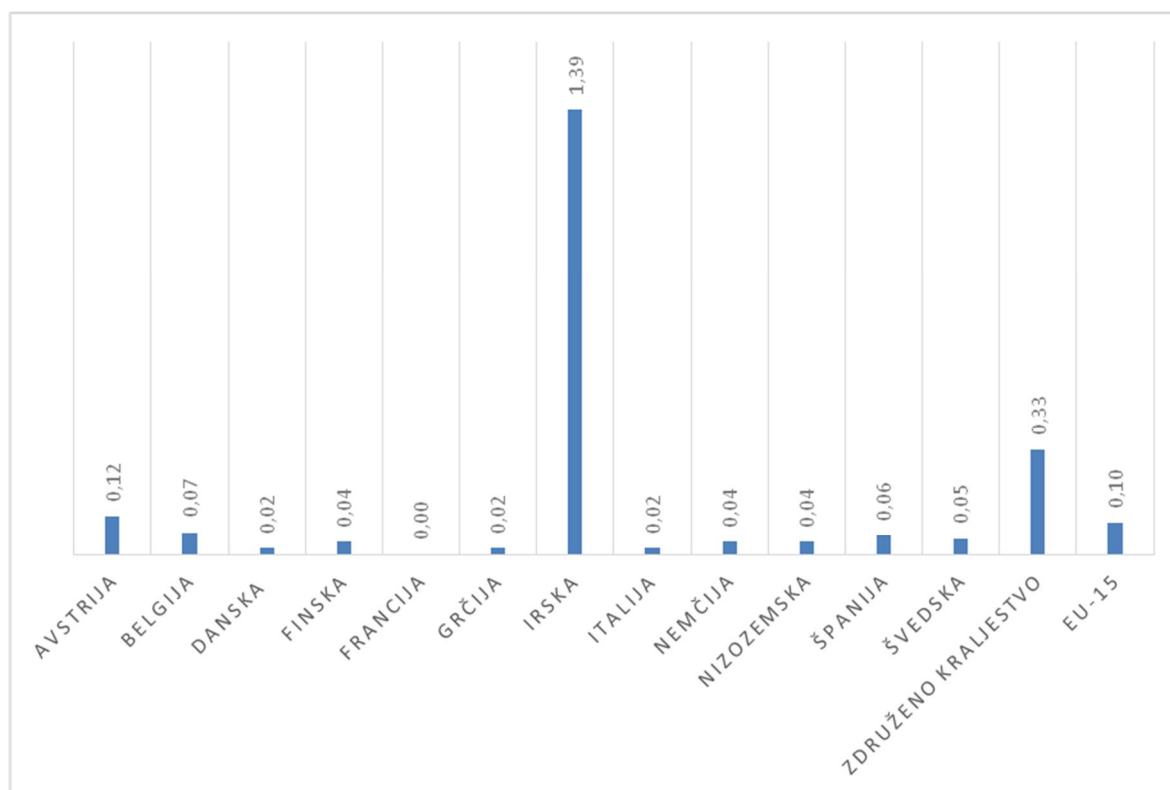
Sprememba števila državljanov EU-10, ki so se preselili v EU-15 v obdobju 2004i 2007			
Država	Število v 000	% ekonomsko aktivnega prebivalstva v posamezni državi EU-15	Povprečni letni učinek na ekonomsko aktivno prebivalstvo v %
Avstrija	26	0,46	0,12
Belgija	20	0,29	0,07
Danska	3	0,08	0,02
Finska	6	0,17	0,04
Francija	5	0,01	0,00
Grčija	7	0,09	0,02
Irska	162	5,56	1,39
Italija	32	0,08	0,02
Nemčija	96	0,18	0,04
Nizozemska	17	0,15	0,04
Španija	67	0,22	0,06
Švedska	12	0,20	0,05
Združeno kraljestvo	532	1,32	0,33
EU-15	991	0,37	0,10

Vir: Povzeto po F. D'Auria, K. Mc Morrow & K. Pichelmann, *Economic impact of migration flows following the 2004 EU enlargement process: A model based analysis*, 2008, str. 5, tabela 1.

Na Sliki 8 je prikazano, kako se je obseg ekonomsko aktivnega prebivalstva spreminjal v državah EU-15 zaradi imigracij iz EU-10. Na ravni EU-15 je bilo povprečno povečanje ekonomsko aktivnega prebivalstva na letni ravni največje na Irskem, in sicer 1,4 %, sledila pa sta Združeno kraljestvo z 0,3 in Avstrija z 0,12 % povečanjem. Na ravni EU-15 torej priseljevanje iz EU-10 ni posebej veliko prispevalo k povečanju deleža ekonomsko aktivnega prebivalstva. Z vidika držav EU-10 pa je bilo izseljevanja ekonomsko aktivnega prebivalstva v EU-15 bolj opazno. V obdobju 2004i 2007 je EU-10 zapustilo okrog milijon ljudi, kar je pomenilo 2 % ekonomsko aktivnega prebivalstva v EU-10. Seveda pa so bili podatki med posameznimi državami EU-10 raznoliki: praktično nobenega učinka ni bilo v Sloveniji, medtem ko se je v Latviji ekonomsko aktivno prebivalstvo v celotnem obdobju (2004i 2007) zmanjšalo za 4 in v Litvi za več kot 5 %.

⁷ Podatkov za Luksemburg in Portugalsko ni na voljo, znani pa so podatki za EU-15.

Slika 8: Povprečno letno povečanje ekonomsko aktivnega prebivalstva EU-15⁸ zaradi imigrantov iz EU-10 v obdobju 2004–2007 (v %)

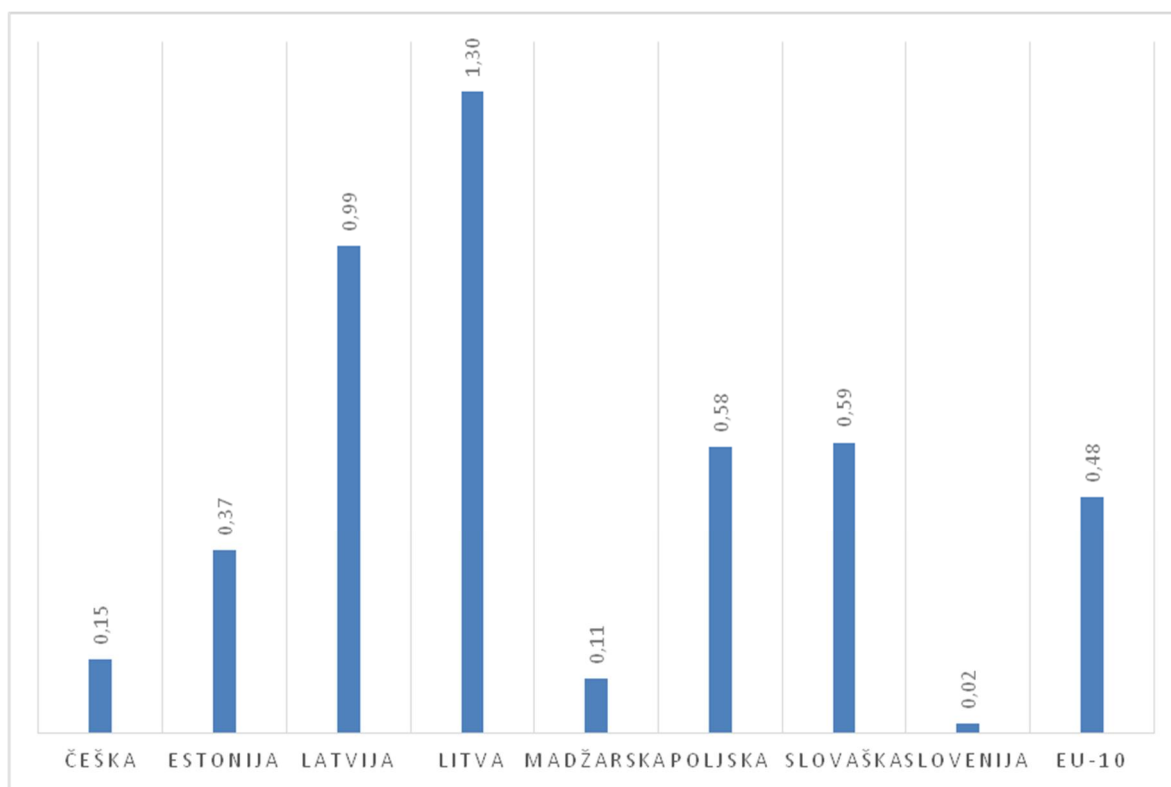
Vir: F. D'Auria, K. Mc Morrow & K. Pichelmann, *Economic impact of migration flows following the 2004 EU enlargement process: A model based analysis*, 2008, str. 6, slika 1.a.

Na Sliki 9 pa je prikazano, kako se je zmanjšalo ekonomsko aktivnega prebivalstva zmanjšalo po pristopu EU leta 2004 na račun migracij v EU-15. Poleg Litve in Latvije je bilo opaznejše zmanjšanje tudi na Slovaškem, Poljskem in v Estoniji.

Na splošno lahko sklepamo, da je bila po pristopu EU večina migracij na relaciji vzhod–zahod ekonomskega značaja. Migracije je spodbudilo nezadovoljstvo nad poslovnimi priložnostmi v novih državah članicah in privlačnost boljše možnosti na trgu dela v starih članicah EU. Glavni dejavniki migracij vzhod–zahod so bili povezani z zaposlenostjo: večji dohodki, boljši delovni pogoji in priložnosti, da najdejo ustrezno delo. Drugi dejavniki, ki so vplivali na migracije, pa so bili še: družinske in druge družbene povezave, nastanitev, okolje na lokalni ravni, jezik in kulturne razlike. Blaginja oz. socialni sistem v posamezni državi pa naj ne bi bil pomemben dejavnik pri določanju teh migracijskih gibanj (Kahanec & Zimmermann, 2009, str. 12–14).

⁸ Podatkov za Luksemburg in Portugalsko ni bilo na voljo, zato držav ni v grafikonu.

Slika 9: Povprečno letno zmanjšanje ekonomsko aktivnega prebivalstva EU-10⁹ zaradi emigracij v EU-15 v obdobju 2004–2007 (v %)

Vir: F. D'Auria, K. Mc Morrow & K. Pichelmann, *Economic impact of migration flows following the 2004 EU enlargement process: A model based analysis*, 2008, str. 6, slika 1. b.

Večina študij, ki se ukvarjajo s primerjavo migracij med državami po ģiritvi leta 2004, je narejena na podlagi ocen dejanskih migracijskih gibanj, nekatere pa so vkljuĹi tudi analizo ekonomskih uĹinkov na BDP. VeĹina teh študij je ugotovila, da so migracije iz EU-10 v EU-15 pozitivno vplivale na BDP EU kot celote, in sicer se je BDP v obdobju 2004–2007 poveĹal za okrog 0,3 %. Notranje migracije v EU so v tem obdobju na ravni celotne EU povzroĹile poveĹanje prihodkov za okrog 30 milijard EUR. Prav tako so študije pokazale, da notranje migracije po ģiritvi EU niso povzroĹile veĹjih motenj na trgu dela (ne pri plaĹah ne pri brezposelnosti). UĹinki migracijskih gibanj po ģiritvi 2004 na plaĹilno bilanco in javne finance pa so bili prav tako zanemarljivi (D'Auria et al., 2008, str. 12–17).

Po ģiritvi EU leta 2007, ko sta Ĺlanici postali Bolgarija in Romunija, pa je Evropska komisija spet zaznala veĹja migracijska gibanja. V obdobju od 2003 do 2010 so migranti iz 12 novih drĹav v EU-15 pomenili 3,6 milijona prebivalcev. Pri tem je bilo ģe posebej opazno migracijsko gibanje iz Romunije v drĹave EU, ki niso uveljavile omejitev na trgu dela. Primerjava izselitev iz Bolgarije in Romunije kaĹe, da je bilo konec leta 2010 80 %

⁹ Pri podatkih za Ciper in Malto ni bilo sprememb, zato drĹavi nista vkljuĹeni v grafikon.

imigrantov v EU-15 romunskih državljanov. Romuni so se v glavnem usmerili proti Italiji (41 %), Čpaniji (38 %) in Nemlji (5 %). Veliko gtevilo romunskih delavcev v Čpaniji in posledice gospodarske krize so bile za Čpanijo celo spodbuda, da je julija 2011 uvedla začasne omejitve prihodov novih romunskih delavcev (Pascouau, 2013, str. 11).

3.2 Razvoj migracijske politike EU

Prvi element migracijske politike EU je nastal junija 1985 s podpisom Schengenskega sporazuma, s katerim so bile odpravljene mejne kontrole med državami članicami in je bila vzpostavljena skupna vizumska politika držav članic (vse članice Evropskih skupnosti takrat sicer niso pristopile k sporazumu). Maastrichtska pogodba, ki je začela veljati novembra 1993, pa je med drugim uvedla državljanstvo EU, ki dopolnjuje nacionalno državljanstvo. Schengenski sporazum je bil potem s svojimi konvencijami v pravo EU vključen z Amsterdamsko pogodbo, ki je začela veljati maja 1999.

Amsterdamska pogodba je z vidika te naloge pomembna. Poveljala je namreč pristojnosti EU in področje pravosodja in notranjih zadev (ki vključuje priseljevanje, azil, prehod zunanjih meja itd.) prenesla iz tretjega (v Maastrichtski pogodbi) v prvi steber. Na podlagi teh sprememb pa so nastali trije (3) večletni akcijski programi za okrepljeno vključevanje pravosodja in notranjih zadev v okvir EU. Prvi program se je imenoval po finskem mestu Tampere, sprejet pa je bil na zasedanju Evropskega sveta oktobra 1999. Program iz Tampereja je veljal od 1999 do 2004, potem je bil marca 2005 sprejet Haagki program (veljal je od 2005 do 2009), nasledil pa ga je Stockholmski program, ki so ga sprejeli maja 2010 (veljal je od 2010 do 2014).

Program iz Tampereja je bil prvi večletni program dela na področju pravosodja in notranjih zadev. Njegov mejnik je bil v tem, da je pozval EU k razvoju usklajene azilne in migracijske politike. Razvoj te politike naj bi vključeval štiri (4) ključne elemente (European Parliament, 1999):

- partnerstvo z državami izvora (sodelovanje v boju proti revščini, izboljšanje življenjskih pogojev in priložnosti za delo, preprečevanje konfliktov, konsolidacija demokratizacije držav in spoštovanje človekovih pravic);
- skupni evropski azilni sistem;
- pravilna obravnava državljanov tretjih držav;
- upravljanje migracijskih tokov (spodbujanje zakonitih migracij in preprečevanje vseh oblik trgovine z ljudmi).

Medtem ko je imel program iz Tampereja še precej malo priporočil glede dejavnosti na ravni EU, so bila v Haagkem programu, sprejet je bil marca 2005, še konkretnjša priporočila za EU na področju pravosodja in notranjih zadev. V uvodu Haagkega programa (Evropski svet,

Uradni list EU, 2005/C 53/01) je navedeno, da je cilj programa izboljšati skupne zmogljivosti EU in njenih držav članic pri:

- zagotavljanju temeljnih pravic, minimalnih postopkovnih zaščitnih ukrepov in dostopa do sodnega varstva;
- zagotavljanju zaščit v skladu z Ženevsko konvencijo o beguncih in drugimi mednarodnimi pogodbami za osebe v stiski;
- uravnavanju tokov priseljevanja in kontroli zunanjih meja EU;
- boju proti tuzmejnemu organiziranemu kriminalu in zatiranju nevarnosti terorizma;
- uporabi potenciala Europol in Eurojusta;
- nadaljnjem uresnitvanju vzajemnega priznavanja sodnih odločb in potrdil tako v civilnih kot v kazenskih zadevah;
- pri odpravi pravnih in sodnih ovir v sporu v civilnih in druginskih zadevah s tuzmejnimi posledicami.

Haški program v poglavju III, točka 1.2, navaja: »Potreben je celovit pristop, ki vključuje vse stopnje migracije, z upoštevanjem vzrokov migracij, politike vstopa in sprejema ter politike vključevanja in vračanja. Da se zagotovi tak pristop, Evropski svet poziva Svet, države članice in Komisijo, da se zavzemajo za usklajene, močne in učinkovite delovne odnose med odgovornimi za migracijske in azilne politike in odgovornimi za druga področja politik, ki so pomembna za ta področja. Tekoči razvoj evropske azilne in migracijske politike mora temeljiti na skupni analizi migracijskih pojavov v vseh njihovih vidikih« (Evropski svet, Uradni list EU, 2005/C 53/01).

Glede zakonitih migracij in nezakonitega priseljevanja pa je v Haškem programu v poglavju III, točka 1.4 zapisano: »Zakonito priseljevanje bo igralo pomembno vlogo pri spodbujanju na znanju temeljlega gospodarstva v Evropi in pri spodbujanju gospodarskega razvoja ter bo tako prispevalo k uresnitvanju Lizbonske strategije. Lahko tudi igra vlogo v partnerstvih s tretjimi državami. Evropski svet poudarja, da določitev obsega sprejema delovnih migrantov spada v področje pristojnosti držav članic«. V nadaljevanju programa je v isti točki navedeno še: »Ker lahko siva ekonomija in nezakonito zaposlovanje delujeta kot magnet za nezakonito priseljevanje in lahko pripeljeta do izkoričanja, Evropski svet poziva države članice, naj dosežejo cilje za zmanjšanje sive ekonomije, kot so navedeni v Evropski strategiji zaposlovanja« (Evropski svet, Uradni list EU, 2005/C 53/01).

Da se je EU odločila za dejavnejši pristop na področju zunanje migracijske politike, poleg Haškega programa dokazuje še en dokument iz istega leta. EU je novembra 2005 sprejela dokument z naslovom Globalni pristop k vprašanju migracij. Dokument je sicer bil leta 2011 prenovljen, pomeni pa »splošni okvir zunanje migracijske in azilne politike EU ter določa, kako EU izvaja politični dialog in operativno sodelovanje z državami, ki niso članice EU« (Evropska komisija, 2014b). Leta 2005 je Komisija evropskih skupnosti sprejela tudi Zeleno

knjigo o pristopu EU k upravljanju ekonomskih migracij, v kateri je med drugim predlagala vzpostavitev enotnih kriterijev v EU pri izbiri ekonomskih migrantov (Commission of the European Communities, 2005).

Decembra 2007 so države članice podpisale Lizbonsko pogodbo (začela je veljati decembra 2009), ki je odpravila strukturo stebrov (iz Maastrichtske pogodbe), za sprejemanje veljnih zakonodajnih in drugih aktov pa je bilo po novem predvideno soodložanje Evropskega parlamenta in Sveta EU (gre za t. i. redni zakonodajni postopek). Ena od najpomembnejših sprememb zadeva evropsko območje svobode, varnosti in pravice. Lizbonska pogodba je namreč med drugim okrepila pristojnosti EU pri nadzoru meja, azilu in priseljevanju. Med drugim je spremenila Pogodbo o EU in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti. Le-ta se je preimenovala v Pogodbo o delovanju EU. 79. člen (točka 1) Pogodbe o delovanju EU določa, da »Unija oblikuje skupno politiko priseljevanja, s katero v vseh fazah zagotovi učinkovito upravljanje migracijskih tokov, pravično obravnavo državljanov tretjih držav, ki zakonito prebivajo v državah članicah, in preprečevanje nezakonitega priseljevanja in trgovine z ljudmi ter okrepljene ukrepe za boj proti temu«. 79. člen te pogodbe v točki 3 določa: »Unija lahko s tretjimi državami sklene sporazume o ponovnem sprejemu državljanov tretjih držav, ki ne izpolnjujejo ali ne izpolnjujejo več pogojev za vstop, prisotnost ali bivanje na ozemlju ene od držav članic, v njihovo državo izvora ali porekla«. Kljub temu pa imajo države članice še naprej pravico (79. člen, točka 5), »da določijo številno državljanov tretjih držav, ki lahko iz tretjih držav prihajajo na njeno ozemlje, da bi si poiskali delo, bodisi kot zaposleni ali samozaposleni«. V 80. členu Pogodbe o delovanju EU pa je še določeno, da velja za politike glede mejne kontrole, azila in priseljevanja ter za njihovo izvajanje načelo solidarnosti in pravične delitve odgovornosti med državami članicami, tudi na finančnem področju (Prejčeni različici Pogodbe o EU in Pogodbe o delovanju EU, Uradni list EU, C 326, 2012).

Program iz Tampereja in Haagki program je maja 2010 nasledil Stockholmski program in odprta in varna Evropa, ki služi svojim državljanom in jih varuje (program je bil v veljavi do decembra 2014). Stockholmski program je določil prednostne naloge EU na področju pravice, svobode in varnosti za obdobje 2010–2014. V povzetku Stockholmskega programa (Uradni list EU C 115/1, 2010) je navedeno, da se Evropski svet z njim zavzema za to, da EU nadaljuje z razvojem svojega celostnega upravljanja meja in vizumske politike in da v skladu z Evropskim paktom o priseljevanju in azilu razvije celovito in progno migracijsko politiko, ki bo usmerjena v solidarnost in odgovornost ter bo obravnavala tako potrebe državljanov EU (potrebe trga dela) kot migrantov, poleg tega pa bi z njim skušala zaježiti beg beguncev iz držav, ki niso članice EU. Skupna migracijska politika naj bi vključevala učinkovito in vzdržno politiko vračanja, pri tem pa je treba poskrbeti za preprečevanje, nadzor in boj proti nezakonitemu priseljevanju.

V 6. poglavju Stockholmskega programa (Uradni list EU C 115/1, 2010), ki govori o Evropi odgovornosti, solidarnosti in partnerstva na področju migracij in azila, se Evropski svet

zaveda, »da velja mobilnost oseb prinaša tako priložnosti kot izzive«, in poudarja, »da so lahko dobro urejene migracije v korist vsem udeleženiim. Evropski svet se prav tako zaveda, da bodo ob povečanjem povpraševanju po delu in zaradi velikih demografskih izzivov, s katerimi se bo v prihodnosti soočala Unija, fleksibilne politike migracij dolgoročno pomembno prispevale h gospodarskemu razvoju in uspešnosti Unije. Evropski svet meni, da bo treba upoštevati dolgoročne posledice migracij, na primer na trge dela in socialni položaj migrantov, in da povezanost med migracijo in vključevanjem ostaja ključnega pomena, tudi v zvezi s temeljnimi vrednotami Unije«.

Stockholmski program je ponovno potrdil načela, določena v globalnem pristopu k migracijam (2005) in v Evropskem paktu o priseljevanju in azilu (2008), pri tem pa poudaril pet (5) osnovnih zavez iz tega pakta (Stockholmski program, Uradni list EU C 115/1, 2010):

- organizacija zakonitih migracij ob upoštevanju prednostnih nalog, potreb in sprejemnih zmogljivosti, določenih s strani držav članic, ter spodbujati integracijo;
- boj proti nezakonitemu priseljevanju, predvsem z zagotavljanjem, da se nezakoniti priseljenci vrnejo v svojo državo izvora oziroma tranzita;
- okrepitev učinkovitosti nadzora na mejah;
- vzpostaviti Evropo azila;
- vzpostaviti vsestransko partnerstvo z državami izvora in tranzita, da bi se spodbujale sinergije med migracijami in razvojem.

Kljub ambicioznim ciljem EU glede boljše organizacije zakonitih migracij in preprečevanja nezakonitega priseljevanja ter prizadevanja za maksimiranje učinkov migracij, Pascouau (2013, str. 1) meni, da po več kot 10 letih od uveljavitve Amsterdamske pogodbe ostajajo zakonite migracije "ubogi otrok" politike. Po eni strani so se države strinjale, da je treba urediti združitev družin in status dolgotrajnih imigrantov na ravni EU, kar bi tudi vplivalo na njihovo boljšo integracijo, po drugi strani pa zelo nasprotujejo, da bi sprejeli enotna pravila za sprejem imigrantov.

Nekaj mesecev pred iztekom Stockholmskega programa je Evropska komisija objavila sporočilo Odprta in varna Evropa: doseganje rezultatov (Evropska komisija, 2014a), v katerem je predstavila prihodnji program na področju notranjih zadev in med politične prednostne naloge uvrstila:

- učinkovito politiko na področju migracij in mobilnosti;
- schengensko območje, vizum in zunanje meje;
- skupni evropski azilni sistem v praksi;
- nadaljnjo krepitev globalnega pristopa k vprašanju migracij in mobilnosti;
- Evropo, ki varuje.

Za področje migracij in mobilnosti je v sporočilu Komisije pod točko 1 zapisana naslednja ugotovitev: »É demografske spremembe, zlasti krčenje aktivnega prebivalstva v Evropi, skupaj z velikim pomanjkanjem znanj in spretnosti v nekaterih sektorjih (to velja zlasti za inženiring, IT in zdravstvo) onemogočajo produktivnost EU in posledično tudi okrevanje njenega gospodarstva«. Evropska komisija v nadaljevanju ugotavlja, da potrebuje Evropa dobro upravljano migracijsko politiko, ki bo učinkovito prispevala k pametni, trajnostni in vključujoči rasti. Pomembne so tudi sinergije z drugimi področji politik, zato bi morala EU zagotoviti skladnost med migracijami in zaposlovanjem ter izobraževanjem, razvojem in tržnimi politikami, poleg tega pa zagotoviti kratkoročno gibanje visoko usposobljenih strokovnjakov, ki ponujajo storitve. Privabljanje in zadrževanje mednarodnih študentov ter spodbujanje izobraževanja med imigranti z zakonitim prebivališčem pa bi pomagalo zagotoviti znanja in spretnosti, ki jih bo trg dela v EU potreboval v prihodnosti. Pri tem bi bilo smiselno uvesti skupno oceno potreb glede povpraševanja po delovnih migracijah in mobilnosti (Evropska komisija, 2014a).

Evropska komisija je poleg ključnega izboljšanja prednosti imigracij in vključevanja opozorila še na verodostojen pristop k nezakonitim migracijam in vračanju. V točki 1.2 Odprte in varne Evrope je tako zapisala (Evropska komisija, 2014a): »Preprečevanje in zmanjševanje nezakonitih migracij je bistven del vsakega dobro upravljanega sistema migracij. Za zmanjševanje nezakonitih migracij je potrebna kombinacija ukrepov. Nezakonite migracije so pogosto povezane s tihotapljenjem ljudi in trgovino z ljudmi, sproga pa jih povpraševanje delodajalcev, ki ponujajo nezakonite priložnosti za delo. Sodelovanje z izvornimi in tranzitnimi državami je pomembno ter bi moralo biti sestavni del zunanjih ukrepov EU, vključno z razvojnim sodelovanjem«.

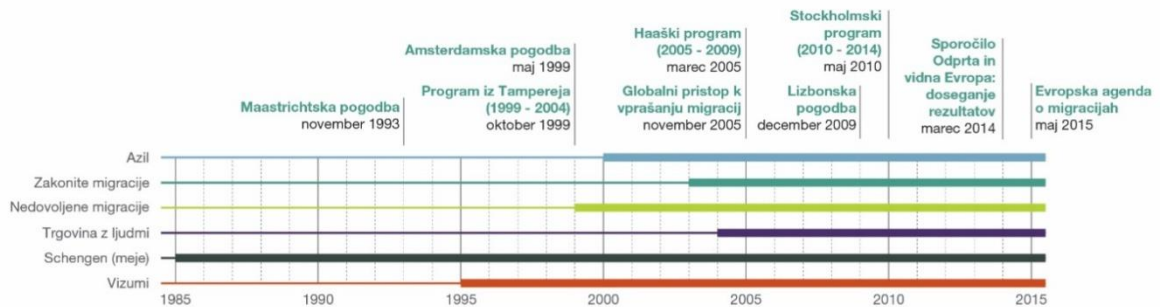
Spomladi leta 2015 so se države članice EU strinjale, da je treba okrepiti ukrepe EU na področju migracij. Evropska komisija je tako maja 2015 objavila Evropsko agendo o migracijah, v kateri je priseljevanje ena od glavnih prednostnih nalog. Agenda (Evropska komisija, 2015, str. 7i 16) je določila štiri (4) stebre boljšega upravljanja migracijskih tokov:

- zmanjšanje spodbud za nedovoljene migracije (odpravljanje temeljnih vzrokov za nezakonite in prisilne razselitve v tretjih državah, boj proti tihotapcem in trgovcem z ljudmi, vračanje migrantov z neurejenim statusom);
- upravljanje meja (reševanje givljenj in varovanje zunanjih meja);
- močna skupna azilna politika (skladno izvajanje skupnega evropskega azilnega sistema, večja delitev odgovornosti med države članice po Dublinskem sistemu¹⁰);

¹⁰ Dublinski sistem oz. Dublinska uredba določa, katera država EU je pristojna za obravnavanje prošenj za azil. Temeljno načelo Dublinske uredbe iz leta 2003 je, da je država članica, ki je imela največjo vlogo pri vstopu prosilca v EU ali njegovem bivanju v njej, odgovorna tudi za obravnavanje njegove prošnje (Evropska komisija, 2014e, str. 7).

- nova politika na področju zakonitih migracij (dobro upravljanje zakonitih migracij in vizumske politike, učinkovito vključevanje migrantov, in boljše razvojni izkoristek za države izvora).

Slika 10: 20 let razvoja migracijske politike EU in sprejem ključnih dokumentov

Vir: European Commission, Dossier: Migration, 2015b, str. 34.

Od podpisa Schengenskega sporazuma leta 1985 do sprejema Evropske agende o migracijah je torej minilo 20 let. Evropa je v tem času pri migracijski politiki EU naredila velik korak naprej, saj zadnji dokument, Evropska agenda o migracijah iz leta 2015, pomeni novo politiko EU na področju zakonitih migracij.

3.3 Zakonite migracije

EU se že nekaj časa spopada s premajhno gospodarsko rastjo, na nekaterih področjih s pomanjkanjem delovne sile, pomanjkanjem potrebnih znanj in spretnosti, na produktivnost in konkurenčnost pa vpliva tudi staranje prebivalstva. Državljeni tretjih držav imajo že vedno velike težave pri vstopanju na trg dela EU, njihovi izobraževalni rezultati so slabši, veliko je tudi tveganje za revščino in socialno izključenost. Kazalniki EU pri vključevanju migrantov tako kažejo, da se je leta 2013 njihov položaj (v primerjavi z državljani EU) poslabšal: 22 % državljanov tretjih držav je bilo brezposelnih, medtem ko je bila stopnja brezposelnosti v EU 11 %. Podatki za leto 2012 kažejo, da je bilo 44,3 % državljanov tretjih držav izpostavljenih tveganju revščine in izključenosti, medtem ko je bil delež pri državljanih EU 24,8 % (Evropska komisija, 2014c, str. 14 in 15).

Evropska komisija v Akcijskem načrtu za podjetništvo 2020 ugotavlja, da so migranti pomemben vir novih podjetnikov v EU. Glede na podatke OECD so migranti na splošno bolj podjetniški od domačinov, vendar so evropska podjetja, ki jih ustanavljajo imigranti, večinoma mikro podjetja, ki imajo zelo malo zaposlenih ali pa sloh nobenega, z vidika prometa in dobička pa so v primerjavi z avtohtonimi podjetji majhna. Kvalificirani migranti pogosto naletijo na pravne težave ter omejene zaposlitvene in poklicne možnosti, zaradi

lesar se odloajo za samozaposlitev. Migranti se sicer pogosteje odloajo za ustanovitev podjetja kot drugi prebivalci, vendar so zaradi pomanjkanja informacij, znanja in poznavanja jezika tudi pogosteje neuspešni (Evropska komisija, 2013, str. 24).

Kot je navedeno v več dokumentih v okviru migracijske politike EU, lahko države članice same določijo postopke za vstop priseljencev na ozemlje države in kvote za delovna dovoljenja za tujce. EU pa dopolnjuje in usklajuje nacionalne politike priseljevanja s skupnim pravnim okvirjem, ki zajema pogoje za vstop in prebivanje za določene kategorije priseljencev (npr. študente, raziskovalce in delavce). Skupni pravni okvir poenostavlja postopke za pridobitev dovoljenj in zagotavlja imigrantom enotne pravice v celotni EU. Tako imajo državljani tretjih držav, ki že vsaj pet (5) let zakonito prebivajo v eni od držav članic EU, pravico do statusa rezidenta za daljši čas, ki je skupen celotni EU ter jim zagotavlja podobne ekonomske in socialne pravice, kot jih imajo državljani EU (Evropska komisija, 2014d, str. 4). V nadaljevanju prikazujem ključno novejšo zakonodajo na področju priseljevanja in azila.

Status državljanov tretjih držav, ki so rezidenti v EU dalj časa, ureja Direktiva Sveta 2003/109/ES, kjer je v členu 4. navedeno, da države članice podelijo status rezidenta za daljši čas tistim državljanom tretjih držav, ki so pred predložitvijo ustrezne vloge pet (5) let zakonito in neprekinjeno prebivali na njihovem ozemlju. V 5. členu pa so določeni pogoji za pridobitev statusa rezidenta za daljši čas: stalni in redni viri, ki zadostujejo za njihovo vzdrževanje in vzdrževanje njihovih družinskih članov, ne da bi uporabljali sistem socialne pomoči posamezne države članice, ter urejeno ustrezno zdravstveno zavarovanje. Dovoljenje za prebivanje rezidenta za daljši čas je veljavno vsaj pet (5) let, nato pa se samodejno podaljša (člen 8). V 11. členu, točka 1, pa Direktiva govori o enaki obravnavi (Direktiva 2003/109/ES, Uradni list EU, L 16/14, 2004): »Rezidenti za daljši čas se obravnavajo enako kot državljani glede:

- (a) dostopa do zaposlitve in samozaposlitve, pod pogojem da te dejavnosti nimajo za posledico niti oblasne vključnosti v izvajanje javnih pooblastil, ter pogojev zaposlovanja in delovnih pogojev, vključno s pogoji za odpuščanje in plačilo;
- (b) izobraževanja in poklicnega usposabljanja, vključno s stipendijami za študij skladno z nacionalno zakonodajo;
- (c) priznavanja poklicnih diplom, spričeval in drugih kvalifikacij skladno z ustreznimi nacionalnimi postopki;
- (d) socialnega zavarovanja, socialne pomoči in socialnega varstva, kot določa nacionalna zakonodaja;
- (e) davčnih ugodnosti;
- (f) dostopa do blaga in storitev ter dobav blaga in opravljanja storitev, dostopnih javnosti, ter postopkov za pridobitev nastanitve;
- (g) svobode združevanja in pripadnosti ter članstva v organizacijah, ki zastopajo delavce ali delodajalce ali v katerih koli organizacijah, katerih člani opravljajo poseben poklic, vključno

s koristmi, ki jih zagotavljajo te organizacije, ne da bi s tem posegali v nacionalne predpise o javnem redu in javni varnosti;

(h) prostega dostopa do celotnega ozemlja zadevne države članice v mejah, ki jih določa nacionalna zakonodaja zaradi varnosti.«¹¹

Ker želi EU okrepiti svojo konkurenčnost, je z Direktivo Sveta 2009/50/ES določila pogoje za vstop in prebivanje državljanov tretjih držav za namene visoko kvalificirane zaposlitve. S to direktivo je bila uvedena "modra karta EU", ki visoko kvalificiranim delavcem iz tretjih držav v državah članicah EU olajša dostop do trga dela (pospežen postopek za izdajo posebnega dovoljenja za prebivanje in delo pod privlačnejšimi pogoji). Ta direktiva se uporablja za državljane tretjih držav, ki zaprosijo za sprejem na ozemlje države članice za namen visoko kvalificirane zaposlitve, pri čemer morajo med drugim predložiti veljavno pogodbo o zaposlitvi, kot to določa nacionalna zakonodaja, ali zavezujočo ponudbo za visokokvalificirano zaposlitev za obdobje najmanj enega (1) leta v posamezni državi članici (3. in 5. člen). Glede dostopa do trga dela je v 12. členu, v točki 1, zapisano: »V prvih dveh letih zakonite zaposlitve imetnika modre karte EU v zadevni državi članici se dostop do trga delovne sile za zadevno osebo omeji na opravljanje plačanih zaposlitvenih dejavnosti, ki izpolnjujejo pogoje za sprejem iz 5. člena. Po teh prvih dveh letih lahko države članice zadevni osebi odobrijo enako obravnavo kot za državljane, kar zadeva dostop do visokokvalificirane zaposlitve«. Glede pravic imajo ugodnejšo obravnavo tudi družinski člani imetnikov modre karte EU. V 18. členu je v 1. točki tako določeno: »Po 18 mesecih zakonitega prebivanja v prvi državi članici kot imetnik modre karte EU se lahko zadevna oseba in njeni družinski člani selijo v drugo državo članico, ki ni prva država članica, z namenom visokokvalificirane zaposlitve pod pogoji iz tega člena« (Direktiva 2009/50/ES, Uradni list EU, L 155/17, 2009).

Direktiva 2011/98/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o enotnem postopku obravnavanja vloge za enotno dovoljenje za državljane tretjih držav za prebivanje in delo na ozemlju države članice ter o skupnem nizu pravic za delavce iz tretjih držav določa enoten postopek pri obravnavanju vloge za izdajo enotnega dovoljenja za državljane tretjih držav in skupni niz pravic za delavce iz tretjih držav, ki zakonito prebivajo v državi članici, in sicer ne glede na namene, za katere so bili prvotno sprejeti na ozemlje te države članice, na podlagi enakega obravnavanja z državljani te države članice (Direktiva 2011/98/EU, Uradni list EU, L 343/1, 2011).

Direktiva 2014/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 je določila pogoje za vstop in bivanje državljanov tretjih držav zaradi zaposlitve sezonskih delavcev. Sezonskim delavcem je dovoljeno zakonito in začasno bivanje v EU, da opravljajo dejavnosti, ki so odvisne od menjavanja letnih časov, pod pogojem, da v tem času ohranijo

¹¹ Ta direktiva je bila leta 2011 spremenjena tako, da se je področje uporabe razširilo tudi na begunce in druge upravičence do mednarodne zaščite.

stalno prebivali¹² e v tretji dr^gavi. Dovoljenje za sezonsko delo se lahko izda tako za bivanja do 90 dni kot za bivanja nad 90 dni, vendar pa je glede trajanja bivanja v 14. ¹ lenu v 1. to^l ki dolo^l eno: »Dr^gave ^l lanice dolo^l ijo najdalj^l e obdobje bivanja za sezonske delavce, ki traja najmanj pet in najve^l devet mesecev v katerem koli obdobju dvanajstih mesecev. Po izteku tega obdobja dr^gavljan tretje dr^gave zapusti ozemlje dr^gave ^l lanice, razen ^l e mu zadevna dr^gava ^l lanica v skladu z nacionalnim pravom ali pravom Unije izda dovoljenje za prebivanje za namene, ki niso povezani s sezonskim delom« (Direktiva 2014/36/EU, Uradni list EU, L 94/375, 2014).

Direktiva 2014/66/EU o pogojih za vstop in prebivanje dr^gavljanov tretjih dr^gav v okviru premestitev znotraj podjetja ^g eli olaj^g ati podjetjem za^l asno premestitev vodstvenih delavcev, strokovnjakov ali zaposlenih na usposabljanju v izpostave ali podru^g nice v EU. Direktiva omogo^l a takim delavcem mobilnost znotraj EU (na kratki in dolgi rok). 20. ^l len dolo^l a, da lahko dr^gavljan tretje dr^gave z veljavnim dovoljenjem za osebo, preme^g l eno znotraj podjetja, ki ga je izdala prva dr^gava ^l lanica, na podlagi tega dovoljenja in veljavne potne listine vstopijo v eno ali ve^l drugih dr^gav ^l lanic ter v njih bivajo in delajo. ^g e naprej pa se uporabljajo vsa druga pravila, ki urejajo gibanje oseb prek meja, kot izhajajo iz schengenskega pravnega reda (Direktiva 2014/66/EU, Uradni list EU, L 157/1, 2014).

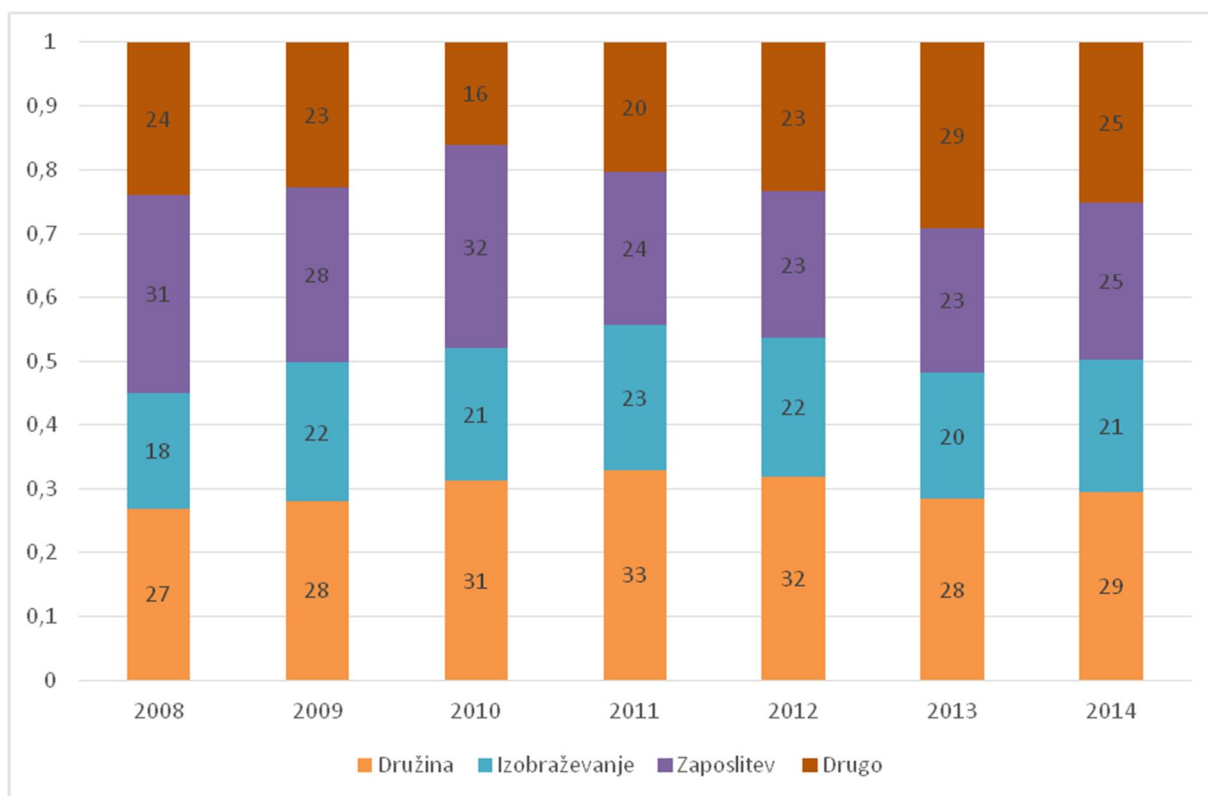
Pogoje za vstop v EU zaradi ^g tudija ali raziskovanja za zdaj dolo^l ata direktivi 2004/114/ES in 2005/71/ES, v ^l asu pisanja pri^l ujo^l ega magistrskega dela pa je bila v postopku sprejemanja nova direktiva¹², ki bo dolo^l ila pogoje za vstop dr^gavljanov tretjih dr^gav za namen raziskovalnega dela, ^g tudija, izmenjave u^l encev, usposabljanja, prostovoljstva in varstva otrok (fran. *au-pair*).

Poleg zgoraj predstavljenih vrst priseljevanja obstaja v EU ^g e priseljevanje z namenom zdru^g itve dru^g in. To podro^l je ureja Direktiva 2003/86/ES. Zdru^g itev dru^g ine je med glavnimi razlogi za priseljevanje v EU. EU je z direktivo dolo^l ila skupne pogoje za dodelitev pravice do zdru^g itve dru^g ine in s tem povezanih pravic dru^g inskim ^l lanom. Na^l eloma velja, da se lahko dr^gavljanom dr^gav zunaj EU, ki so zakoniti prebivalci Unije, ob upo^g evanju posebnih pogojev, ki jih dolo^l i dr^gava gostiteljica (denimo zahteva po ustrezni nastanitvi in zadostnih sredstvih za pre^g ivljanje), v EU pridru^g ijo njihovi zakonski partnerji, mladoletni otroci in otroci njihovega zakonskega partnerja. Dr^gava ^l lanica lahko dolo^l i tudi ^g ir^g i krog upravi^l encev (zunajzakonski partner, vzdr^g evani polnoletni otrok in drugi vzdr^g evani starej^g i sorodniki). Dru^g inski ^l lani ob vstopu v EU dobijo dovoljenje za prebivanje in pravico do izobra^g evanja, zaposlitve in poklicnega usposabljanja, enako kot drugi dr^gavljan tretjih dr^gav (Evropska komisija, 2014d, str. 5).

¹² Predlog je v postopku sprejemanja. 11. maja 2016 je Evropski parlament opravil drugo branje in direktivo potrdil brez amandmajev. Sledijo obravnave na Svetu. Sprejem direktive je predviden v letu 2016.

Leta 2014 je bilo državljanom tretjih držav izdanih okrog 2,3 milijona prvih dovoljenj za prebivanje. Glede na prejšnje leto se je število izdanih prvih dovoljenj zmanjšalo za 2 % (okrog 50.000 dovoljenj manj) (EUROSTAT, 2015c).

Slika 11: Prva dovoljenja za prebivanje v EU, izdana državljanom tretjih držav glede na razlog v obdobju 2008–2014 (v %)

Vir: EUROSTAT, *Residence permits statistics*, 2015c, slika 1.

Iz Slike 11 je razvidno, da je bilo leta 2014 29 % dovoljenj izdanih zaradi družinskih razlogov, 25 % za delo, 21 % za študij in 25 % za druge namene (EUROSTAT, 2015c). Največ prvih dovoljenj je bilo izdanih državljanom Ukrajine, ZDA, Kitajske, Indije in Maroka. Leta 2014 je Poljska izdala največ prvih dovoljenj za prebivanje z razlogom dela (okrog 70 % njihovih dovoljenj je bilo za delavce iz Ukrajine), sledila sta Združeno kraljestvo in Italija. Naveč je število prvih dovoljenj na podlagi družinskih razlogov so izdali v Italiji in Španiji, sledila sta Združeno kraljestvo in Francija. Združeno kraljestvo pa še nekaj let velja za najbolj priljubljeno destinacijo za izobraževanje državljanov tretjih držav, saj kar 37 % vseh izdanih prvih dovoljenj za študij v EU na letni ravni izda Združeno kraljestvo (EUROSTAT, 2015c).

3.4 Nedovoljene migracije

Definicija nedovoljenih migracij je nejasna in relativna. Zakoniti in nedovoljeni način vstopa v državo se večkrat prepletajo. Tako lahko imamo ekonomske migrante, ki so prosilci za azil; prosilce za azil, ki se zaposlijo kot nedovoljeni migranti; ekonomske migrante, ki za vstop v državo uporabijo možnost združitve družin ali izobraževanja; ter prave begunce, ki se zatelejo po pomoč k tihotapcem in tako vstopijo v državo na nedovoljeni način. Koncept nedovoljenih migracij je težko opredeliti tudi zato, ker imigracijska zakonodaja ne definira jasno, kdo je nedovoljeni migrant; na ravni EU namreč ne obstaja skupna definicija za nedovoljene migrante (Van der Leun & Ilies, 2012, str. 309 in 310).

Za preprečevanje nedovoljenih migracij je EU sprejela dva (2) ključna zakonodajna akta: Direktivo o vračanju (2008/115/ES) in Direktivo o sankcijah za zaposlovanje nezakonitih migrantov (2009/52/ES). Evropski svet je že leta 2004 pozval k ustanovitvi učinkovite politike odstranitve in repatriacije, ki bi temeljila na skupnih standardih, da bi bile osebe vrnjene na human način in ob spoštovanju njihovih temeljnih pravic in dostojanstva. Leta 2005 pa je odbor ministrov Sveta Evrope sprejel 20 smernic o prisilnem vračanju. Na tej podlagi je bila potem decembra 2008 sprejeta Direktiva 2008/115/ES, ki je določila skupne standarde in postopke pri vračanju nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav.

Ta direktiva se skladno z 2. členom uporablja za državljane tretjih držav, ki nezakonito prebivajo na ozemlju države članice EU. Vrnitev pomeni proces vračanja državljanov tretje države, bodisi prostovoljno izpolnitev obveznosti vrnitve ali prisilno vrnitev v državo izvora ali državo tranzita (v skladu s sporazumi EU ali z dvostranskimi sporazumi o sprejemu) ali drugo tretjo državo, v katero se posameznik vrne prostovoljno (in ga je ta država pripravljena sprejeti). Direktiva navaja, da bi morala imeti prostovoljna vrnitev prednost pred prisilno vrnitvijo (če ni razlogov, zaradi katerih bi lahko verjeli, da bi bil s tem ogrožen namen postopka vračanja). Učinki nacionalnih ukrepov vračanja pa so s to direktivo dobili evropsko razsežnost, saj prepoved vstopa, izdana v eni od držav članic, velja tudi za vse druge države članice. Trajanje prepovedi vstopa se določa ob upoštevanju vseh ustreznih okoliščin in posameznega primera, običajno pa naj ne bi bila daljša od pet (5) let (Direktiva 2008/115/ES, Uradni list EU, L 348/98, 2008).

EU in države članice se zavedajo, da bi bilo nedovoljenih migracij manj, če ne bi bilo dovolj možnosti zaposlitve v EU brez zahtevanega zakonitega statusa. Siva ekonomija omogoča delo na črno in to je tudi glavni dejavnik, ki privlači nezakonito priseljevanje v EU. Ukrepi proti nezakonitemu priseljevanju in nezakonitemu prebivanju morajo biti zato usmerjeni tudi proti temu dejavniku, zato je bila junija 2009 sprejeta Direktiva 2009/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta o minimalnih standardih glede sankcij in ukrepov zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav. V direktivi (2. člen) je navedeno, da se lahko sankcije in ukrepi zoper delodajalce nanašajo tako na fizične kot pravne osebe (vključno z agencijami za zagotavljanje zaščitnega dela), za katere ali po navodilih in/ali pod

nadzorstvom katere(ih) se zaposlitev opravlja. Plačilo nezakonito prebivajočega državljana tretje države pomeni mezdo ali plačilo ter kakršne koli druge prejemke v denarju ali naravi, ki jih delavec neposredno ali posredno dobi od svojega delodajalca z naslova zaposlitve. Plačilo je enakovredno tistemu, ki bi ga užívali primerljivi delavci v zakonitem delovnem razmerju (2. člen). Države članice lahko sprejmejo finančne sankcije zoper take delodajalce (5. in 6. člen) in tudi druge ukrepe (7. člen). V Direktivi 2009/52/ES (Uradni list EU, L 168/24, 2009) so sankcije tudi navedene:

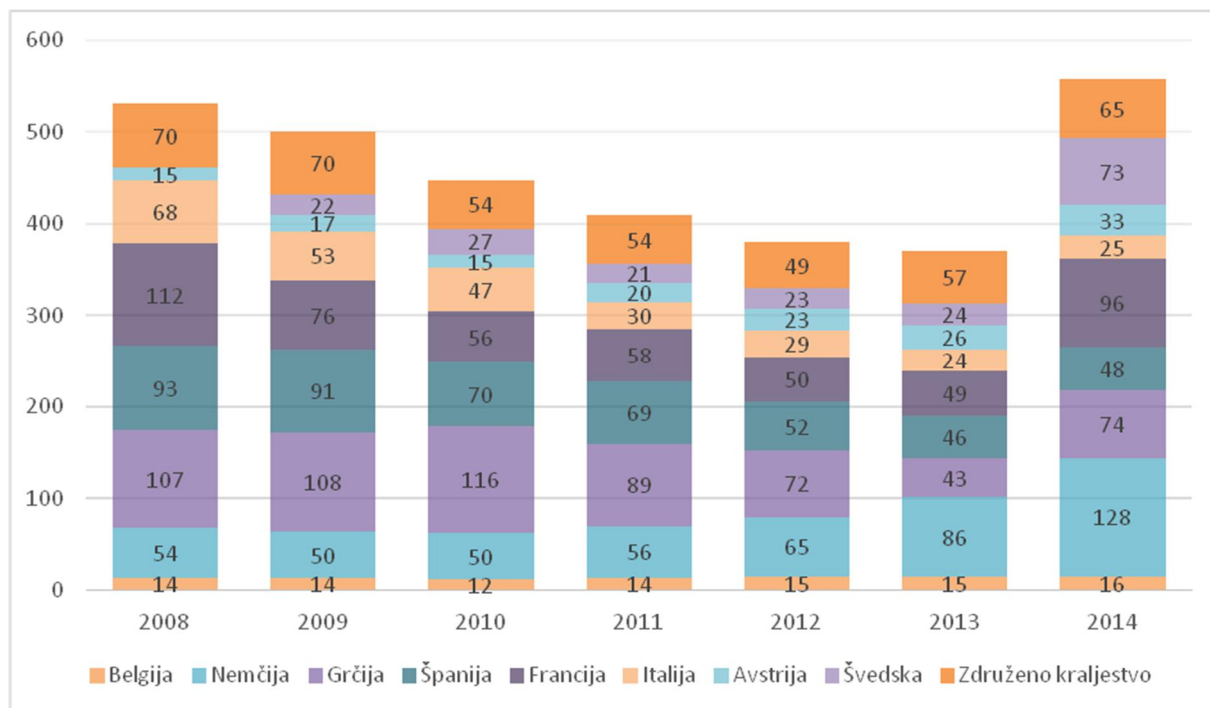
- izključitev iz upravičenosti do nekaterih ali vseh javnih ugodnosti, pomoči ali subvencij, vključno s financiranjem EU, ki ga upravljajo države članice, za obdobje do pet (5) let;
- izključitev iz sodelovanja pri javnih naročilih za obdobje do pet (5) let;
- vračilo nekaterih ali vseh državnih ugodnosti, pomoči ali subvencij, vključno s sredstvi EU, ki jih upravljajo države članice, dodeljenih delodajalcu do 12 mesecev pred odkritjem nezakonitega zaposlovanja;
- začasno ali trajno zaprtje obratov, v katerih je bila storjena kršitev, ali začasen ali trajen odvzem dovoljenja za opravljanje zadevnih poslov.

Van der Leun in Ilies (2012, str. 312 in 314) pravita, da kakršnekoli številne ocene o nedovoljenih migracij temeljijo na predpostavkah, na pogosto nezanesljivih ali posrednih podatkih. Poleg tega se zbiranje administrativnih podatkov in metode ocenjevanja, kaj so nedovoljene migracije, razlikujejo med državami članicami EU. Primerjavo med državami ovira tudi pomanjkanje podatkov o obsegu nedovoljenih migracij, kar zavira razvoj skladnih nacionalnih imigracijskih politik in tudi ustvarjanje enotnega pristopa k nedovoljenim migracijam na ravni EU.

Kot kazalnike o obsegu nedovoljenih migracij bi bilo mogoče uporabiti število zavrnitev na zunanjih mejah, število odkritih državljanov tretjih držav brez statusa in število odločb o vrnitvi v matično državo, vendar s previdnostjo, opozarja Evropska komisija (2014c, str. 4). Leta 2014 so bili podatki, ki kažejo na obseg nedovoljenih migracij na ravni EU-28, naslednji: 260.375 državljanom tretjih držav je bil zavrnen vstop na zunanjih mejah; odkritih je bilo 547.335 državljanov tretjih držav brez statusa; 397.960 državljanov tretjih držav je dobilo odločbo, da morajo zapustiti EU; 156.470 državljanov tretjih držav se je vrnilo kljub odločbi, da morajo zapustiti EU (European Commission, 2015a).

Na Sliki 12 je prikazano, kako se je v zadnjih letih gibal obseg nedovoljenih migracij v EU na podlagi podatkov o odkritju državljanov tretjih držav, ki so nezakonito prebivali na ozemlju katere od držav članic EU. Zaradi večje preglednosti podatkov sem za prikaz izbrala države, ki odkrile največ oseb iz tretjih držav v obdobju 2008i 2014.

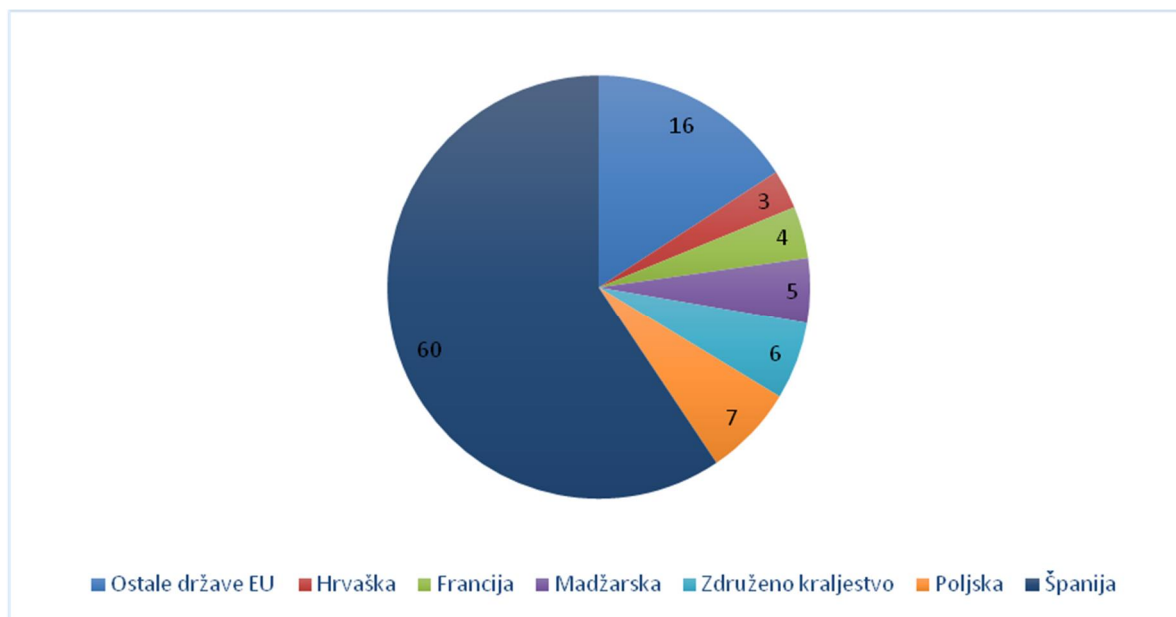
Slika 12: Število odkritih nezakonitih migrantov, ki so nezakonito živeli v državah članicah EU, 9 držav članic z največ primerov v obdobju 2008–2014 (v 000)

Vir: Prirejeno po EUROSTAT, *Statistics on Enforcement of Immigration Legislation*, 2015d, slika 2.

Kot je razvidno s Slike 12, so leta 2014 o največjem številu odkritih nezakonitih migrantov poročali v Nemčiji (128.290), za njo sta se uvrstili Francija (96.375) in Grčija (73.670 oseb). Najmanj nezakonito prebivajočih migrantov pa so leta 2014 odkrili v Latviji (265), Luksemburgu (440) in na Danskem (515 oseb) (EUROSTAT, 2015d). Podatki EUROSTAT-a (2016d) kažejo, da je v letu 2015 število odkritih nezakonitih migrantov, ki so prebivali v kateri od držav članic, še vedno, vendar ustrezne primerjave v času pisanja ni mogoče narediti po državah, saj uradni podatki za večino držav še niso na voljo. Po znanih podatkih pa se pri večini držav kaže, da se je število odkritih nezakonitih migrantov v posamezni državi povečalo; pri nekaterih gre celo za nekajkratno povečanje (za več kot 100 % glede na leto 2014). V Nemčiji so tako leta 2015 odkrili 376.435 nezakonitih migrantov (leta 2014 128.290), v Avstriji pa 86.220 (33.055 v letu 2014) (EUROSTAT, 2016d). Glede na migrantsko krizo v letu 2015 bodo uradni podatki za leto 2015 verjetno pri večini držav članic pokazali, da je bilo število odkritih nezakonitih migrantov še večje.

Slika 13: Nedovoljeni EU, ki jim je bil zavrnen vstop na zunanjih mejah EU-28, po državah članicah, podatki za 2014 (v %)

Vir: EUROSTAT, *Statistics on Enforcement of Immigration Legislation*, 2015d, slika 8.

Nedovoljene migracije povzročajo stroške državam gostiteljicam, saj nedovoljeni migranti uporabljajo javne storitve, ne da bi kaj prispevali v državno blagajno (tj. ne plačujejo davkov). Poleg tega nedovoljeni migranti na trgu dela tekmujejo z zakonitimi migranti in domačimi delavci za nekvalificirana dela, pri tem pa so običajno pripravljani delati za nižje plačilo in daljši delovnik. Nedovoljeni migranti naj bi tudi zviževali stopnjo kriminala v državi gostiteljici, saj je velja verjetnost, da se bodo zatekli k (manjšim) kriminalnim dejanjem, če bodo brez dela; v takem primeru namreč nimajo drugih možnosti za preživljanje, ker niso uporabljeni do socialne pomoči. Število nedovoljenih migrantov v državi pa je odvisno od tega, kakšno je povpraševanje po takih delavcih na trgu dela. Ekonomisti trdijo, da je ekonomsko optimalna stopnja nedovoljenih migracij v državi velja od 0. Po dolojeni stopnji namreč stroški države za nadzor oz. preprečevanje nedovoljenih imigracij presegajo škodo, ki jo sicer povzročijo nedovoljeni migranti. Torej, za družbo je ceneje, da sprejme nekaj nedovoljenih migrantov, saj tako prihrani pri stroških mejnih in imigracijskih kontrol, zaključuje Van der Leun in Ilies (2012, str. 321).

Vračanje imigrantov z neurejenim statusom in s tem povezani sporazumi s tretjimi državami, boj proti tihotapcem in trgovcem z ljudmi, razvojne pomoči in sodelovanje s tretjimi državami, varnostna vprašanja, kriminal in tudi terorizem so teme, ki so tudi povezane z nedovoljenimi migracijami, vendar jih v nalogi ne obravnavam, saj za okvir te naloge niso pomembne, leprav so in bodo zanimive za prihodnje raziskovanje migrantskih razmer v EU, če posebej v luči aktualnih migrantskih tokov na sredozemski in balkanski poti v EU.

3.5 Uravnavanje priseljevanja in politika mobilnosti

Osnovno uravnavanje migracij se izvaja z nadzorom zunanjih mej in z izvajanjem vizumske politike. EU se zavzema za pametno vizumsko politiko, ki zagotavlja varnost na mejah, hkrati pa upošteva vpliv vizumske politike na gibanje gospodarstva EU. Pravni okvir Vizumskega zakonika omogoča zakonitim potnikom lažje potovanje, tudi poslovnemu, turistom in študentom. Morebitne vizumske olajšave zelo vplivajo na turistično dejavnost, ki je v EU zelo razvita in je eno od gibal gospodarskega razvoja in rasti. Najmanj ovir za gospodarstvo je, če so vizumske obveznosti odpravljene, zato si tretje države zelo prizadevajo za popolno odpravo vizumov ali pa vsaj za sporazum z EU o poenostavitvi vizumskih postopkov.

Skupna vizumska politika EU je eden od spremljevalnih ukrepov, s katerimi se EU izogne potrebi po notranjih mejah, poleg tega pa je to vplivni instrument za napredno in usmerjeno politiko mobilnosti. Evropska komisija opozarja, da bi morale biti vizumska in druge politike EU, kot so trgovinska politika in politike na področju raziskav, med seboj bolj usklajene. Migracijska politika EU mora pri ukrepih upoštevati, da migranti ustvarjajo gospodarsko dinamiko, prinašajo nove ideje in pomagajo ustvarjati nova delovna mesta, zapolnjujejo vrzeli na trgu dela, ki jih delavci iz EU ne morejo ali ne morejo zapolniti, in prispevajo k reševanju demografskih izzivov v EU. Sprejemanje imigrantov, katerih usposobljenost ustreza potrebam EU, je lahko odgovor na pomanjkanje delavcev in nezadostno usposobljenost v nekaterih sektorjih. Rast zaposlovanja v prihodnje pa bo osredotočena na storitvene dejavnosti (še posebno v javnih službah ter storitve v zvezi z gospodinjstvi). Pomanjkanje znanja in kadrov pa je opazno tudi na področju raziskav, zato bo morala EU bistveno povečati število raziskovalcev (tudi s prihodom iz tretjih držav), če naj bi gospodarstvo postalo bolj dinamično in inovativno, tako da bo še naprej konkurenčno na svetovni ravni (Evropska komisija, 2011, str. 9i 11).

Konec leta 2010 je Evropska komisija sprejela Program za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta, v katerem navaja ukrepe za povečanje zaposljivosti in olajšanje poklicne mobilnosti (nadgradnja znanj in spretnosti ter njihova prilagoditev tržnemu povpraševanju), za izboljšanje delovnih pogojev in kakovosti delovnih mest ter ustvarjanje novih delovnih mest. Ob sprejemu programa je Evropska komisija ocenila, da bi v prihodnje primanjkovalo delovne sile v sektorjih, kot so informacijska in komunikacijska tehnologija ter zdravstvo. Primanjkljaj je bil ocenjen na 700.000 strokovnjakov s področja informacijske in komunikacijske tehnologije do leta 2015 ter na en (1) milijon raziskovalcev do leta 2025 (Evropska komisija, 2010).

Leta 2011 je EU prenovila dokument iz leta 2005 o globalnem pristopu k migracijam in ga razvila v globalni pristop k vprašanju migracij in mobilnosti (v nadaljevanju GAMM). Leprav ta dokument ni pravno zavezujoč, pa je krovni politični okvir EU za politični dialog

in sodelovanje pri politiki zunanjih migracij. Pristop sestavljajo štiri (4) stebri: zakonito priseljevanje in mobilnost; nezakonito priseljevanje in trgovina z ljudmi; mednarodna zaščita in azilna politika; in veliki izkoristek razvojnega učinka migracij in mobilnosti (European Commission, 2011b). Kot navaja Evropski parlament (2016, str. 2), se GMM osredotoča na regionalni in dvostranski dialog med izvornimi, tranzitnimi in ciljnimi državami. Eden glavnih instrumentov pa je možnost sklepanja partnerstev za mobilnost s tretjimi državami: poleg sporazumov o ponovnem sprejemu tudi razvojne pomoči, vizumske olajgave za začasni vstop, ukrepi za krožno migracijo ter boj proti nezakonitim migracijam.

Leprav ima GMM globalni obseg, prednostno obravnava države evropskega sosledstva, zlasti države južnega Sredozemlja (Alžirija, Egipt, Libija, Maroko in Tunizija) ter države vzhodnega partnerstva (Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Gruzija, Moldavija in Ukrajina). Države evropskega sosledstva so pomembne izvorne in tranzitne države za EU. V okviru partnerstev za mobilnost so določene prioritete in dogovori o posebnih pobudah. Po oceni Evropskega računskega sodišča je bila skupna poraba na področju zunanjih migracij v obdobju 2007i 2013, za katero so bile sklenjene pogodbe, približno 1,4 milijarde EUR (Evropsko računsko sodišče, 2016, str. 10i 14).

Kljub pravnemu okviru EU o migracijah pa države članice same določajo število državljanov tretjih držav, ki jih želijo sprejeti za namene zaposlovanja. Za uspeh na področju podjetništva, raziskav in inovacij v Evropi je odločilnega pomena, da se ustrezno usposobljenim ljudem omogoči, da so ob pravem času na pravem mestu. Poenostavitev upravnih postopkov in pregled omejitev v zvezi z mobilnostjo državljanov tretjih držav znotraj EU bi prispevala k boljšemu delovanju trgov dela. Raziskave kažejo, da ima tretjina migrantov previsoko kvalifikacijo za svoja delovna mesta, pri čemer gre za izgubo človeškega kapitala. EU si tega ne more privoščiti, zato so potrebna večja prizadevanja pri priznavanju formalnih kvalifikacij migrantov (Evropska komisija, 2011, str. 11). Z direktivo o modri karti želi EU visokokvalificiranim delavcem iz tretjih držav olajšati dostop do trga dela v EU. Evropska komisija je v poročilu o izvajanju te direktive v državah članicah ugotovila, da je bilo na ravni EU izdanih dokaj majhno število modrih kart, poleg tega pa jih je več kot polovico izdala samo ena država. Prvi razpoložljivi statistični podatki so pokazali, da je bilo leta 2012 izdanih 3.664 modrih kart, 2.584 v Nemčiji (70,5 % vseh izdanih modrih kart v EU). V letu 2013 se je število izdanih modrih kart le povečalo, in sicer na 15.261. Največ modrih kart je bilo ponovno izdanih v Nemčiji (14.197), sledila pa sta Luksemburg (306) in Francija (304). Največ prejemnikov modrih kart v letu 2012 je bilo iz naslednjih držav: Indija (699), Kitajska (324), ZDA (313), Rusija (271) in Ukrajina (149). Statistike za leto 2013 kažejo na podobno razporeditev (European Commission, 2014, str. 3).

Na podlagi razpoložljivih podatkov sicer še ni mogoče oblikovati sklepov o učinkovitosti programa pri privabljanju visokokvalificiranih državljanov tretjih držav v EU, vendar je že razvidno, da so nacionalni programi za visokokvalificirane delavce (več držav članic ima namreč lastne programe, ko podelijo več dovoljenj kot v okviru modre karte) ter

pomanjkanje informacij in pomanjkljivo obveščanje o modri karti tisti razlogi, zaradi katerih je bilo v nekaterih državah izdanih tako malo modrih kart (Evropska komisija, 2014c, str. 13). Tudi zato se je EU odločila, da pripravi poseben spletni portal EU o priseljevanju. Na njem objavlja vse pomembne informacije in skuša tako pomagati potencialnim migrantom iz tretjih držav.

Za spodbujanje mobilnosti delovne sile znotraj EU pa informacije o zaposlitvah ponuja portal EURES, ki ga tvori mreža sodelovanja, namenjena lažjemu prostega pretoka delavcev med državami EU-28 ter Čvico, Islandijo, Lihtenštajnom in Norveško. Dejstvo je, da je notranja mobilnost državljanov EU precej slaba, zato EURES delavcem in delodajalcem ter vsem državljanom EU, ki želijo izkoristiti našelo prostega gibanja delavcev, zagotavlja informacije, svetovanje ter storitve posredovanja zaposlitve. EU se tako trudi bolj usklajeno uravnotežiti ponudbo delovnih mest in povpraševanje po njih, izvajati podporne storitve in izmenjavati informacije o mobilnosti delovne sile (Uredba EU 2016/589, Uradni list EU, L 107/1, 2016).

3.6 Integracija imigrantov

Poleg politik za spodbujanje zaposlovanja se migracijska politika osredotoča tudi na spodbujanje integracije imigrantov. Samo dobra integracija imigrantov lahko prinese vse koristi, ki jih imajo migracije za EU. Skupna osnovna načela za politiko integracije imigrantov v EU opredeljuje Evropska agenda za vključevanje državljanov tretjih držav, ki jo je Evropska komisija objavila julija 2011. V tem dokumentu (European Commission, 2011a, str. 2) je navedeno, da je integracija imigrantov eno od gibal gospodarskega razvoja in družbene povezanosti. Integracija pa pomeni dinamičen dvosmerni proces med migranti in družbo, ki jih sprejema, pri čemer je integracija uspešna le, če obstaja zaveza in volja imigranta, da postane del družbe države, v katero se je priselil.

Podatki (European Commission, 2011a, str. 3) kažejo, da so pri integraciji imigrantov največji izzivi naslednji:

- majhna stopnja zaposlenosti med imigranti, še posebej pri ženskah;
- naraščajoča brezposelnost in previsoka kvalificiranost za opravljanje dela;
- velike tveganje za socialno izključenost;
- nižje stopnje dosežene izobrazbe;
- premajhna pripravljenost imigrantov za integracijo.

Evropska komisija v Sporočilu o migracijah (2011, str. 12) opozarja, da je integracija državljanov tretjih držav, ki zakonito prebivajo na ozemlju EU, bistvena tudi zaradi kulturnih in jezikovnih razlogov. Vsak imigrant bi se moral v Evropi prilagoditi doma, spoštovati njene zakone in vrednote ter prispevati k njeni prihodnosti, zato je imigrantom

treba omogočiti sodelovanje v njihovih novih skupnostih, zlasti z učenjem jezika države gostiteljice ter z dostopom do sistemov zaposlovanja, izobraževanja in zdravstva.

Obstaja več načinov za uspešno vključevanje imigrantov, za doseganje boljših rezultatov pa so potrebna prizadevanja na ravni EU, nacionalni in lokalni ravni. Ukrepi v zvezi z vključevanjem priseljencev so večinoma v pristojnosti držav članic EU. Kljub temu EU spodbuja sodelovanje med državami, da bi imeli priseljenci v celotni EU primerljive pravice in možnosti. V večini držav članic je poraba sredstev za integracijo imigrantov koordinirana na nacionalni ravni, v nekaterih državah pa so za to pristojne regionalne oblasti in tudi mesta. Večina dejavnosti za integracijo imigrantov pa se financira iz evropskih sredstev.

Evropska agenda za vključevanje državljanov tretjih držav (European Commission, 2011a, str. 4i 10) predlaga, da se dejavnosti za integracijo imigrantov osredotočijo na naslednja ključna področja:

1. Integracija skozi participacijo (učenje jezika, vključevanje na trg dela, prizadevanje v izobraževalnem sistemu, boljši pogoji za življenje; enake pravice in obravnava, oblika in pomen pripadnosti).
2. Večina dejavnosti na lokalni ravni (financijsne podpore EU za lokalne dejavnosti, izboljšanje sodelovanja na več ravneh, dejavnosti za urbana območja, ki so v slabšem položaju).
3. Vključitev držav izvora (ukrepi pred odhodom kot podpora za lažjo integracijo, koristni stiki med izseljensko skupnostjo in državami izvora, krožne migracije in razvoj v državah izvora).

EUROSTAT je leta 2014 izvedel obsežno raziskavo o trgu dela v EU (angl. *EU Labour Force Survey*), pri tem pa je vključil poseben modul na temo imigrantov in druge generacije migrantov v državah EU 2014. Kot navaja Huddleston (2016, str. 1), je v EU večina ekonomsko dejavnih prebivalcev, ki so bili rojeni v tretji državi, že dlje časa v neki državi članici, pri tem imajo srednjo ali višjo izobrazbo in tekoče govorijo jezik države gostiteljice. Ker v času pisanja magistrskega dela še ni na voljo uradne interpretacije EUROSTAT-a o rezultatih raziskave *EU Labour Force Survey 2014*, sem izbrala ključne ugotovitve, kot jih na evropskem portalu o integraciji navaja Huddleston (2016, str. 1):

- prva in druga generacija imigrantov zajema 15i 30 % ekonomsko aktivnega prebivalstva v večini zahodnoevropskih držav; druga generacija je še posebej velika v ekonomsko aktivnem prebivalstvu Francije, Združenega kraljestva, Belgije, Italije in Švedske;
- večina imigrantov se je ustalila v izbrani državi, saj kar dve tretjini nedržavljanov EU v neki državi članici prebiva več kot pet (5) let, pri tem pa je zanimivo, da je večina v EU prišla zakonito kot družinski člani in ne kot ekonomski ali humanitarni migranti;
- več kot polovica neekonomskih imigrantov (priselitev iz družinskih in humanitarnih razlogov) je po več kot desetih (10) letih bivanja v državi zaposlenih, v več državah članicah EU pa je njihova stopnja zaposlenosti relativno visoka;

- v večini držav poročajo, da imigranti veliko inoma dobro obvladajo jezik gostiteljice, saj dve tretjini imigrantov iz skupine ekonomsko aktivnega prebivalstva spretno ali tekoče uporablja jezik gostiteljice;
- stopnje zaposlenosti pri nizko izobraženih se med domačim prebivalstvom, imigranti in drugo generacijo imigrantov posebej ne razlikujejo, medtem ko je nekaj razlik med temi skupinami pri univerzitetno izobraženih, saj imajo imigranti nekoliko več težav pri iskanju službe (v primerjavi z domačim prebivalstvom in tudi z drugo generacijo imigrantov);
- glede izobrazbe, ki jo dosežejo otroci imigrantov, so med državami in članicami razlike, vendar je v več državah enaka verjetnost, da bo druga generacija imigrantov dosegla univerzitetno izobrazbo (v primerjavi z domačim prebivalstvom);
- kljub številnim dokazom, da je integracija koristna za družbo, se možnosti, da bi imigranti pridobili državljanstvo države gostiteljice, med državami in članicami EU zelo razlikujejo.

4 MIGRACIJSKE POLITIKE V IZBRANIH DRŽAVAH IN ČLANICAH EU

Za primerjavo migracijskih politik v državah in članicah EU se osredotočam na države EU-15, saj novejšje članice s statističnega vidika niso tako zanimive, ker v njih živi relativno malo migrantov. Poleg tega ima politika migracij in integracij obilno daljšo tradicijo v državah EU-15. Pri izbiri držav se opiram na delitev, kot so jo uporabili Guzi, Kahanec in Kurekova (2015, str. 27) v svoji raziskavi, kako ekonomski, institucionalni in politični kontekst vplivajo na imigracije na trgu dela v EU. Države EU-15 so razdelili na štiri (4) skupine glede na različne sisteme blaginje:

- kontinentalni krščansko-demokratski sistem blaginje, kot ga imajo v Avstriji, Belgiji, Franciji, Nemčiji, Luksemburgu in na Nizozemskem;
- mediteranski krščansko-demokratski sistem blaginje, kot ga imajo v Grčiji, Italiji, Portugalski in Španiji;
- skandinavski socialno-demokratski sistem blaginje, kot ga poznajo na Danskem, Finskem in Švedskem;
- liberalni sistem blaginje, kot ga poznata Irska in Združeno kraljestvo.

Iz vsake skupine sem povsem naključno izbrala državo. Ob proučevanju držav ugotavljam, da je moja izbira držav zelo zanimiva, saj so si države med seboj zelo različne, kar je treba seveda pripisati tudi različnim sistemom blaginje držav. Izbrane države so zanimive predvsem po tem, da se med seboj opazno razlikujejo, zakaj se migranti odločijo za posamezno državo. Na splošno v statistiki EU ločimo štiri (4) kategorije razlogov, na podlagi katerih države izdajajo dovoljenja za bivanje: delo, izobraževanje, združitve družine in drugi razlogi (kjer obilno prevladujejo humanitarni razlogi). Izbrane države so zares neke vrste

idealni predstavniki za vsako od kategoriji: Italija izdaja dovoljenja predvsem za delo, Nemčija za združitve družine, Švedska iz drugih, humanitarnih razlogov (begunci in azil), Združeno kraljestvo pa za izobraževanje.

V predstavitev izbranih držav se osredotočam na osnovni okvir zakonitih migracij v državi: migracijska gibanja v državi, vpliv migracij na trg dela ter migracijska politika države. Pri tem se ne posvečam podrobnosti mednarodne zaščite in azila, razen v primeru Švedske, kjer brez tega dela ni mogoče prikazati prave slike migracijske politike v državi.

4.1 Italija

Po zadnjih podatkih, objavljenih na spletnem mestu IOM (Countries, 2016), je bil leta 2015 delež imigrantov v celotnem prebivalstvu Italije 9,7 %, in sicer je v Italiji živelo 5.788.875 imigrantov. Od leta 2010, ko so v Italiji našteli 4.235.059 imigrantov, se število imigrantov vsako leto povečala za okrog 300.000. Po podatkih *World Population Prospects* je bila neto migracijska stopnja v Italiji za obdobje 2010–2015 1,8 migranta na 1.000 prebivalcev (United Nations, 2015a).

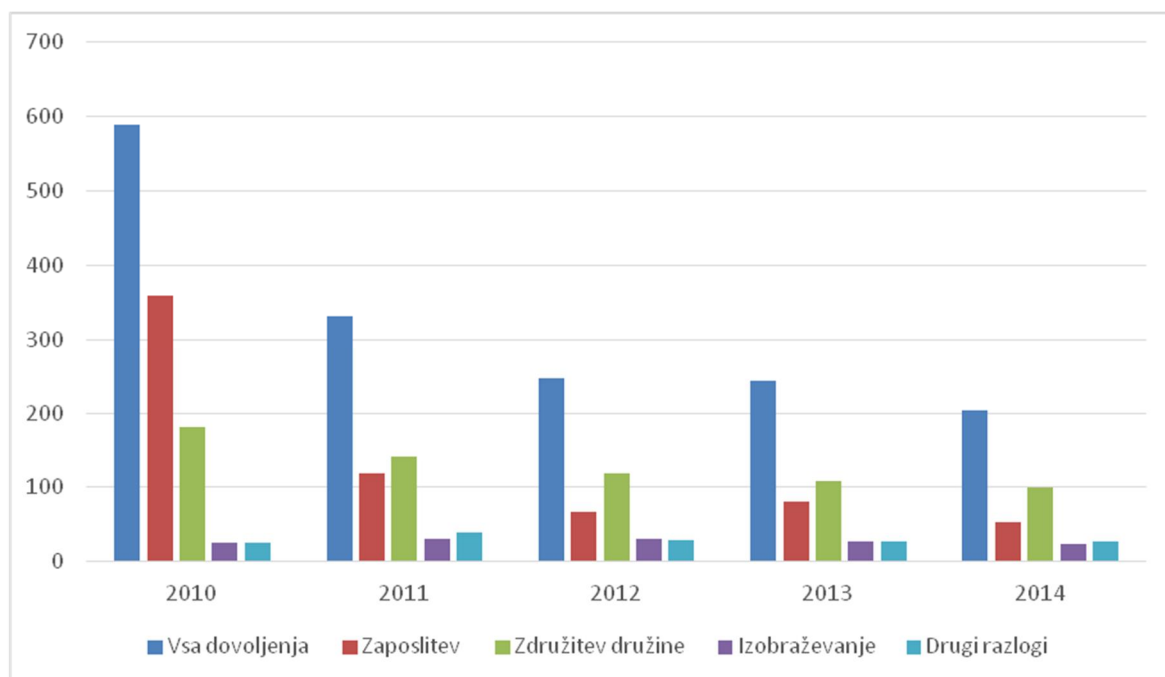
Italija je bila dolgo znana kot država emigracije, šele v sredini 70. let prejšnjega stoletja je postala država z veliko imigracije. Na začetku je bila velika imigrantov moških, delali pa so v kmetijstvu in gradbeništvu. Danes pa je v Italiji opazna feminizacija migrantov, saj podatek IOM za 2015 kaže, da je med imigranti 54,9 % žensk. Ta odstotek je še višji med imigranti iz vzhodne Evrope, med romunskimi imigranti je 64 % žensk, med ukrajinskimi pa kar 72 %. Razlog za to je specifično povpraševanje po delu v Italiji. Italija ima namreč institucionalno slabo poskrbljeno za storitve s področja družin: varovanje otrok, nega starejših oseb, gospodinjstva opravila, poleg tega pa imajo delodajalci visoko preferenco do žensk (Del Boca & Venturini, 2014, str. 2).

Poročilo MIPEX 2015 (Huddleston, Bilgili, Joki & Vankova, 2015, str. 138) navaja, da imigranti v Italiji izvirajo predvsem iz tretjih držav, da se je s krizo število priseljencev zmanjšalo in da se v Italiji povečuje druga generacija imigrantov. V Italiji imajo državljani tretjih držav obilajno srednješolsko izobrazbo, glavna razloga za priselitev pa sta delo in združitve družine. Zadnja leta pa se povečuje število prosilcev za azil in nezakoniti prihodi z ladjami iz severne Afrike.

Iz Slike 14 je razvidno, da se od leta 2010 opazno zmanjšuje število izdanih dovoljenj za prebivanje v Italiji. Leta 2010 so izdali okrog 600.000 novih dovoljenj za prebivanje, in sicer 60 % za delo in 30 % za združitve družine. Leta 2011 pa se je začelo število izdanih dovoljenj za delo zmanjševati, začeli pa so prevladovati drugi razlogi za izdajo dovoljenj za prebivanje (za delo je bilo izdanih le še 34 % vseh dovoljenj). Tako je Italija po podatkih EUROSTAT-a (2016a) leta 2014 izdala le še 204.335 dovoljenj, pri čemer je bilo 48,5 % dovoljenj izdanih zaradi združitve družin, za delo 26,1 %, za izobraževanje 11,9 %, zaradi drugih razlogov pa

13,5 %. Po podatkih EUROSTAT-a (2015c) je leta 2014 največ novih priseljencev iz tretjih držav prišlo v Italijo iz Maroka (9,7 %), Kitajske (8,3 %), Albanije (7,1 %), Indije (6,4 %) in Bangladeša (5,8 %). Pri tem so se Maroščani priselili predvsem zaradi združitve družine, medtem ko je bilo pri Kitajcih več dovoljenj za delo, pri Indijcih pa sta bila delo in združitve družine približno enaka pogosta razloga za dovoljenja.

Slika 14: Število izdanih prvih dovoljenj za prebivanje v Italiji glede na razlog v letih 2010–2014 (v 000)

Vir: Prirejeno po EUROSTAT, Asylum and Managed Migration, 2016a, tabela First permits by reason.

Iskanje dela je bil dolgo časa glavni razlog za priselitev v Italijo. Ta razlog je navedlo 66 % moških in 48 % ženskih priseljencev, medtem ko je združitve družine kot razlog navedlo 23 % moških in 43 % žensk. Iz tega izhaja tudi precej visoka stopnja zaposlenosti med imigranti (ki je višja kot pri domačem prebivalstvu). Zelo visoko stopnjo zaposlenosti so ugotovili pri romunskih imigrantih, še posebej pri ženskah, razlog za to pa je v tem, da so ženske prišle prve in kot ekonomske imigrantke, ne pa zaradi združevanja družine (Del Boca & Venturini, 2014, str. 4). Del Boca in Venturini (2014, str. 13–14) v nadaljevanju navajata zanimiv podatek, da v Italiji previsokih kvalifikacij za opravljanje dela nimajo samo imigranti, ampak tudi domače prebivalstvo. Glavni razlogi za to so pri imigrantih: težave pri priznanju tuje diplome, razlika v kakovosti izobrazbe in omejeno znanje italijanščine. Na splošno pa na italijanskem trgu dela primanjkuje ponudbe delovnih mest za visoko kvalificirane delavce, kar sili tudi domače izobražene ljudi, da se selijo v tujino. Italija ima tako med državami članicami najvišjo stopnjo bega moških glede na število prebivalcev, saj se je za emigracijo odločilo 2,5 % Italijanov s terciarno stopnjo izobrazbe.

Okrog 33 % imigrantov opravlja nizko kvalificirana dela (doma $\acute{e}$ prebivalstvo 7,7 %), 37 % opravlja srednje kvalificirana dela (doma $\acute{e}$ prebivalstvo 25 %), 30 % imigrantov pa opravlja visoko in zelo visoko kvalificirana dela (doma $\acute{e}$ prebivalstvo 66 %). Ti podatki ka $\acute{c}$ ejo, da so imigranti v slab $\acute{s}$ em polo $\acute{g}$ aju, saj ima ve $\acute{c}$ kot polovica dokon $\acute{l}$ ano najmanj srednjo $\acute{g}$ olo, poleg tega je v Italiji zelo malo imigrantov samozaposlenih (kar je v mnogih dr $\acute{g}$ avah sicer mo $\acute{g}$ nost, da imigrant napreduje v dru $\acute{g}$ benem in ekonomskem smislu). V Italiji naj bi obstajale formalne in neformalne ovire, ki prepre $\acute{c}$ ujejo imigrantom, da bi se samozaposlili. Samozaposlitve omogo $\acute{c}$ ajo le v najbolj obremenilnih dejavnostih, kot sta gostinstvo (angl. *catering*) in gradbeni $\acute{g}$ tvo (Salis & Villosio, 2013, str. 176i 177).

Leprav je $\acute{g}$ tevilo tujih delavcev v Italiji v zadnjih letih nara $\acute{s}$ alo, pa analiza zaposlenosti in stopnja brezposelnosti ka $\acute{c}$ eta, da je gospodarska recesija vplivala na zmo $\acute{g}$ nost italijanskega trga dela, da bi lahko sprejemal tuje delavce kot v preteklosti. Stopnja zaposlenosti tujih delavcev se je od leta 2010 do leta 2011 zni $\acute{g}$ ala od 0,5 do 0,8 %. Leta 2011 se je po dolgem $\acute{l}$ asu prvi $\acute{l}$ zgodilo, da se je stopnja brezposelnosti bolj pove $\acute{c}$ ala med imigranti $\acute{g}$ enskega spola. Salis in Villosio to pripisujeta krizi, ko italijanske dru $\acute{g}$ ine niso zmanj $\acute{g}$ ale izdatkov samo za odve $\acute{c}$ ne stvari, ampak tudi za pomo $\acute{l}$ pri negi. Dejstvo je, da je kriza v Italiji povzro $\acute{l}$ ila tudi ve $\acute{c}$ jo brezposelnost $\acute{g}$ ensk med doma $\acute{l}$ im prebivalstvom. $\acute{G}$ enske so ostale doma in tako same prevzele nego in skrb za dru $\acute{g}$ inske $\acute{l}$ lane. Brezposelnost tujih delavk se je zato na tem podro $\acute{l}$ ju pove $\acute{c}$ ala za 3,3 % (Salis & Villosio, 2013, str. 175).

V Italiji je sicer recesija razli $\acute{k}$ no prizadela posamezne gospodarske sektorje. Najbolj so bila prizadeta velika podjetja v industrijskem sektorju. Ker so zaposlovala predvsem doma $\acute{e}$ delavce, jih je kriza bolj prizadela kot migrantske delavce. Migrantski delavci so bili namre $\acute{c}$ ve $\acute{c}$ inoma zaposleni v gradbeni $\acute{g}$ tvu, ki pa v Italiji ni do $\acute{g}$ ivelo takih izgub kot v $\acute{C}$ paniji. Veliko migrantov je zaposlenih tudi v kmetijstvu in majhnih podjetjih, ki pa zaradi krize niso bila huje prizadeta (Del Boca & Venturini, 2014, str. 22i 23). Evropska komisija je v poro $\acute{l}$ ilu za Italijo leta 2013 zapisala, da se je stopnja brezposelnosti med dr $\acute{g}$ avljani tretjih dr $\acute{g}$ av opazno pove $\acute{c}$ ala v letu 2013 v primerjavi s prej $\acute{s}$ njim letom, saj je bila stopnja brezposelnosti za dr $\acute{g}$ avljane tretjih dr $\acute{g}$ av 17,9 %, brezposelnost med doma $\acute{l}$ im prebivalstvom pa je bila 11,3 %. V Italiji je v tem $\acute{l}$ asu iskalo delo kar 511.000 migrantov iz tretjih dr $\acute{g}$ av (European Commission, b. l.). Gospodarska kriza je povzro $\acute{l}$ ila tudi pove $\acute{c}$ anje $\acute{g}$ tevila nedovoljenih migrantov. Kot navajata Salis in Villosio, je bilo po podatkih ISMU¹³ v Italiji leta 2011 okrog 440.000 migrantov, ki niso imeli urejenega statusa, pri $\acute{l}$ emer naj bi bil dele $\acute{g}$ nedovoljenih migrantov okrog 8 % celotnega migrantskega prebivalstva (ta dele $\acute{g}$ se je zadnja leta zmanj $\acute{g}$ eval, saj naj bi bilo $\acute{g}$ e leta 2008 v Italiji kar 15 % vseh migrantov brez statusa). Izkori $\acute{s}$ ljanje migrantov in nezakonito zaposlovanje je bilo $\acute{g}$ e posebej zna $\acute{l}$ ilno v kmetijstvu. $\acute{C}$ e poleti 2011 je italijanska vlada sprejela zakonodajo "*caporalato*", ki je uvedla pomembne standarde pri odpravljanju nezakonitega zaposlovanja in izkori $\acute{s}$ ljanja

¹³ ISMU je italijanski in $\acute{s}$ titut za $\acute{g}$ tudij ve $\acute{c}$ etni $\acute{l}$ nosti.

tujih delavcev. Med drugim je nezakonito posredovanje dela in izkoričanje delavcev opredelila za kaznivo dejanje (Salis & Villosio, 2013, str. 174 in 178).

Gospodarska recesija pa ni sprožila nobene reforme v mehanizmu sprejemanja delavcev iz tretjih držav. V Italiji velja sistem kvot, ki jih določa vlada na letni ravni, obstaja pa tudi možnost zaposlitve, ko posamezni delodajalci potrebujejo specifične delavce iz tujine. V Italiji je bila letna kvota za leto 2010 98.080 novih delavcev, v naslednjih nekaj letih pa je Italija sprejemala le še sezonske delavce: v letu 2011 60.000 sezonskih delavcev, leta 2012 pa 35.000. Leta 2012 je Italija s kvoto sprejela samo 4.000 nesezonskih delavcev (Salis & Villosio, 2013, str. 177). Po podatkih iz poročila za Italijo so bile kvote v letu 2013 naslednje: 30.000 za sezonske delavce in 10.000 za poklicno usposabljanje, poleg tega pa so bile na voljo dodatne kvote v okviru modre karte EU za visoko kvalificirane migrante na področju profesionalne zdravstvene nege (European Commission, b.l.).

Junija 2012 je bila sprejeta dobrodošla sprememba za tuje delavce v Italiji, saj so imigranti, ki so izgubili službo, obdržali dovoljenje za prebivanje še 12 mesecev, da bi si lahko v tem času poiskali novo delo. Za integracijsko politiko v Italiji je bila pomembna uvedba integracijskega sporazuma (Zakon št. 94 iz leta 2009, v uporabi od septembra 2011), ki spodbuja aktivno integracijo imigrantov, ki živijo v Italiji. Zakon določa, da mora vsak imigrant, ki zaprosi za novo dovoljenje za prebivanje, z italijanskimi oblastmi podpisati državljanski sporazum, s katerim se zaveže, da bo pridobil ustrezno znanje italijanščine, da se bo seznanil z osnovnimi družbenimi in državljanskimi pravili v Italiji, da bo spoštoval ustavne vrednote, da se bo integriral in da bo poskrbel za gojenje svojih mladoletnih otrok. Sistem take integracije temelji na točkah. Ko podpiše sporazum in dobi prvo dovoljenje za prebivanje, dobi imigrant 16 točk, do roka za podaljšanje dovoljenja (običajno po dveh (2) letih) pa mora zbrati 30 točk (npr. z obiskovanjem jezikovnega tečaja, s študijem, s pogodbo o najemu ali nakupu nepremičnine, s sodelovanjem v prostovoljnih društvih itd.). Če imigrantu ne uspe zbrati najmanj 30 točk, se dovoljenje za bivanje podaljša še za eno (1) leto, da to mejo doseže. Če mu ne uspe zbrati dovolj točk, pa imigrantu odvzamejo dovoljenje in ga izgenejo iz Italije (Salis & Villosio, 2013, str. 178 in 179).

Leta 2013 je italijansko ministrstvo za delo in socialno politiko sprejelo prenovljeni priročnik za integracijo migrantov iz tretjih držav. Istega leta je Italija uvedla zakonodajne spremembe glede zaposlovanja državljanov tretjih držav, po katerih morajo delodajalci v zaposlitvenih centrih najprej preveriti, ali so za neko delo na voljo domači brezposelni delavci. Če ne, potem lahko zaposlijo delavce iz tretjih držav. V letu 2013 sta bili sprejeti še dve (2) pomembni zakonodajni spremembi: dovoljenje za bivanje študentov iz tretjih držav se izda za toliko časa, kolikor traja študij oz. usposabljanje, študenti iz tretjih držav pa lahko v Italiji ostanejo še eno (1) leto po končanem študiju ali usposabljanju (European Commission, b. l.).

Poročilo MIPEX 2015 navaja (Huddleston et al., 2015, str. 138), da ima Italija eno najboljših integracijskih politik v EU. Italija je bila po indeksu MIPEX 2015¹⁴ uvrščena na 13. mesto (za primerjavo: Slovenija je bila med 38 državami na 27. mestu). K dokaj visoki uvrstitvi Italije na lestvici MIPEX je pripomogel tudi ukrep italijanske vlade, ki je konec 2013 rezidentom z dolgotrajnim bivanjem v Italiji, skladno s pravom EU pa tudi osebam pod mednarodno zaščito, odprla možnost zaposlitve v javnem sektorju. Integracijska politika v EU se zadnjih desetih (10) letih sicer ni posebno spreminjala, je pa Italija naredila veliko na področju zakonitih migracij in enakih pravic, vendar pa jo še laka nekaj dela pri uveljavljanju enakih možnosti v praksi. Veljini državljanov tretjih držav uspe dobiti dovoljenje za dolgotrajno prebivanje v Italiji, vendar pa imigranti zaradi omejevalne, diskrecijske in birokratske poti zelo težko dobijo državljanstvo.

MIPEX 2015 (Huddleston et al., 2015, str. 139) je tako v sodelovanju z ISMU sprejel za Italijo naslednja priporočila:

- povežati stopnjo zaposlenosti imigrantov s poklicnim usposabljanjem in podporo, še posebej za mlade;
- popraviti splošno razširjeno težavo v Italiji, to je previsoko kvalificiranost za opravljano delo, tako da bi lahko izobraženi imigranti našli delo glede na svoje sposobnosti in da se njihovo znanje in spretnosti ne bi izgubile;
- boj in preventiva proti zgodnjemu zapuščanju izobraževanja med imigrantskimi otroki;
- zgraditi zaupanje med državljani tretjih držav do italijanskih oblasti, ki morajo narediti več za zmanjšanje rasne, etnične in verske diskriminacije.

4.2 Nemčija

Po zadnjih podatkih na spletnem mestu IOM (Countries, 2016) je imigrantsko prebivalstvo v Nemčiji leta 2015 zajemalo 14,9 % celotnega prebivalstva, in sicer je živel v Nemčiji 12.005.690 imigrantov. Po podatkih *World Population Prospects* je bila neto migracijska stopnja v Nemčiji za obdobje 2010–2015 3,1 migranta na tisoč prebivalcev (United Nations, 2015a).

Nemčija je bila v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja glavna destinacija migrantov v Evropi, saj je tam zaradi povečane gospodarskega razvoja primanjkovalo delovne sile in je tako vabila delavce goste (nem. *Gastarbeiter*), predvsem iz južne in jugovzhodne Evrope. Leprav se je večina teh delavcev kasneje vrnila v matične države, pa je veliko imigrantov ostalo, Nemčija pa se je postopoma preobrazila v državo z regulirano imigracijo (Countries, 2016). Po podatkih EUROSTAT-a (2015e) za leto 2014 so glede na državljanstvo in državo rojstva največje skupine priseljencev v Nemčiji naslednje: Turki (20,3 %), Poljaki (8 %), Italijani

¹⁴ Kriteriji za razvrščanje držav po indeksu MIPEX so navedeni v prilogi.

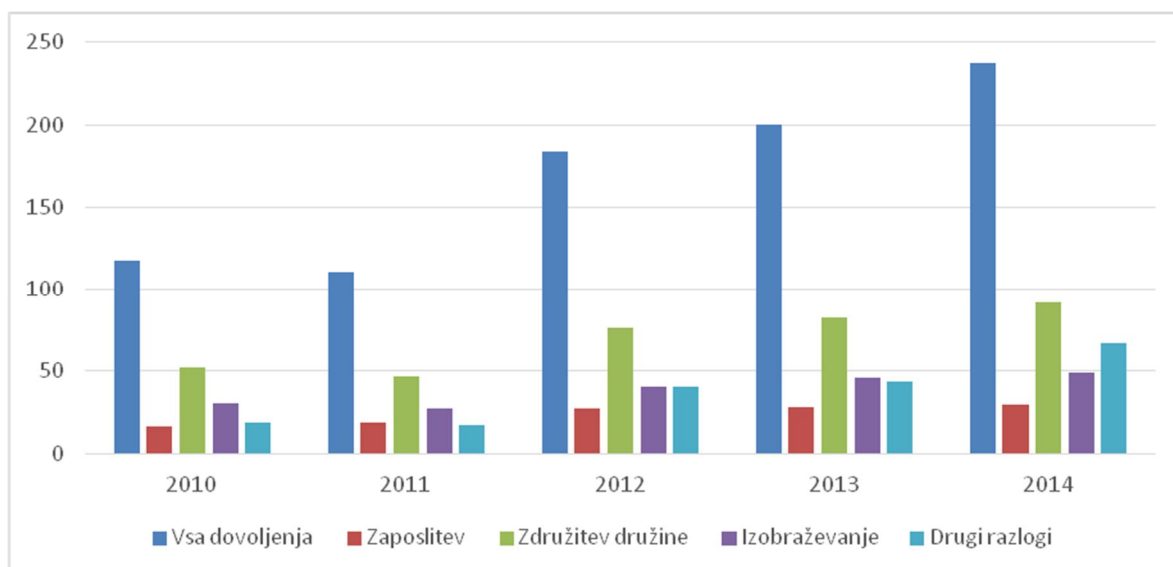
(7,2 %), Grki (4,1 %) in Romuni (3,5 %). Kot navajajo Huddleston et al. (2015, str. 117), imigranti pozitivno prispevajo k nemškemu trgu dela, saj je stopnja zaposlenosti ena najvišjih v Evropi: skoraj 78 % v letu 2014 (višja stopnja zaposlenosti imigrantov v EU je bila le na Švedskem). Po letu 2008 se spet povečuje število novih priseljencev. Velj inoma so se zaradi gospodarske recesije v Neml ijo priselili državljanji drugih držav EU, vendar pa je bilo zelo opazno tudi povečanje imigrantov iz tretjih držav in prosilcev za azil.

Po mikro popisu leta 2014 je v Neml iji 16,4 milijona oseb z migrantskim poreklom, kar je 20,3 % celotnega prebivalstva. Neml ija je beleženje migrantskega porekla uvedla leta 2005. Od takrat pa do leta 2012 se je število oseb z migrantskim poreklom povečalo za okrog 1,3 milijona, od leta 2011 do 2014 pa za 1,5 milijona. Dobra polovica prebivalcev z migrantskim poreklom že ima nemško državljanstvo. Po podatkih DESTATIS je leta 2015 v Neml iji živelo 9,1 milijona tujih državljanov, od tega je bilo 1,5 milijona Turkov, okrog 741.000 Poljakov ter okrog 596.000 Italijanov. Po AZR (nem. *Ausländerzentralregister*) se je v letu 2015 število tujcev v državi povečalo za skoraj 12 % glede na prejšnje leto (Die Beauftragte der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge und Integration, 2014, str. 24; DESTATIS, 2015 in 2016).

Za analizo splošnih migracijskih gibanj sta v Neml iji na voljo dva (2) uradna vira statističnih podatkov: statistike mednarodnih migracij in centralni register tujcev AZR. Bosswick (2013, str. 139) pa opozarja, da ne en ne drugi vir ne vsebujeta zadostnih informacij o delovnih migracijah. Na splošno so ljudje, ki se priselijo v Neml ijo, mladi, zato pozitivno vplivajo na starostno strukturo prebivalstva v Neml iji. Po podatkih AZR je glavni razlog za priselitev državljanov tretjih držav že vedno združitve družine, sledita pa zaposlitev in izobraževanje. Razlogi za priseljevanje med imigrati se razlikujejo tudi glede na državo porekla: združitve družine je prevladujoč razlog med Turki, medtem ko je zaposlitev glavni dejavnik privlačnosti za državljane Hrvaške in Bosne in Hercegovine (Bosswick, 2013, str. 139i 141).

Aktualni podatki EUROSTAT-a (2016a) prav tako kažejo, da je združitve družine glavni razlog za priselitev, kar je razvidno iz Slike 15. Medtem ko so leta 2011 v Neml iji izdali 110.349 prvih dovoljenj za prebivanje, so jih leta 2014 izdali že 237.627. Zadnja leta je zaželo naraščati število prvih dovoljenj, izdanih zaradi drugih razlogov, kar lahko pripisemo povečanim migracijskim tokovom po sredozemski in balkanski poti. Uradnih podatkov za leto 2015 še ni, vendar lahko pričakujemo, da se bo v Neml iji v letu 2015 v primerjavi s prejšnjimi leti opazno povečala kategorija izdanih prvih dovoljenj zaradi drugih razlogov. Za razliko od Italije, kjer se število izdanih prvih dovoljenj za prebivanje v zadnjih letih izrazito zmanjšuje, se v Neml iji to število opazno povečuje. Neml ija je največ dovoljenj izdala zaradi združitve družine, medtem ko je delež prvih dovoljenj za prebivanje zaradi zaposlitve med vsemi kategorijami najmanjši.

Slika 15: Število izdanih prvih dovoljenj za prebivanje v Nemčiji glede na razlog v obdobju 2010–2014 (v 000)

Vir: Prirejeno po EUROSTAT, *Asylum and Managed Migration, 2016a*, tabela *First permits by reason*.

Po podatkih EUROSTAT-a (2015c) za leto 2014 je Nemčija najvelj prvih dovoljenj za prebivanje izdala državljanom naslednjih tretjih držav: Sirija (12,5 %), Turčija (8 %), Kitajska (6,1 %), Indija (5 %) in ZDA (4,9 %). Zaradi državljanske vojne v Siriji seveda ni presenetljivo, da je ta država leta 2014 na prvem mestu. Ker še niso znani uradni podatki za 2015, pa lahko le ocenimo, da bo Sirija iz enakega razloga na prvem mestu tudi v letu 2015.

V zadnjem poročilu nemškega zveznega urada za migrante in begunce o migracijah v letu 2014 (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, 2016) je nekaj zanimivih podatkov:

- Nemčija je v letu 2014 zabeležila največjo stopnjo imigracij in največje neto migracije po letu 1992. Imigracija se je leta 2014 povečala za 19 % glede na prejšnje leto, neto migracije pa so znašale okrog 550.000 oseb, kar pomeni, da se je priselilo več oseb, kot se jih je odselilo.
- Migranti iz drugih držav članic EU pomenijo v Nemčiji 55 % vseh imigracij. Leprav se absolutno število državljanov EU, ki se preselijo v Nemčijo, še naprej povečuje, pa se delež notranjih migracij iz EU zmanjšuje v primerjavi z migracijami iz tretjih držav.
- Število prosilcev za azil se je v letu 2014 povečalo za več kot 60 % glede na prejšnje leto. V poročilu je prav tako izraženo pričakovanje, da se bo prav zato povečalo tudi število nedovoljenih migrantov v državi.
- Imigracija delavcev specialistov iz tretjih držav se je v 2014 povečala za 13 % glede na prejšnje leto.

- Poljska še naprej ostaja država, iz katere prihaja v Nemčijo največ imigrantov (Poljska vodi na seznamu vse od leta 1996), vendar se številco imigrantov iz Romunije in Bolgarije povečuje vse od leta 2007, ko sta ti državi postali članici EU. Prav tako se povečuje številco imigrantov iz Hrvaške, odkar je postala članica EU (julij 2013).
- Eden od petih prebivalcev Nemčije ima migrantsko poreklo, pri čemer je to številco večje med otroci do deset (10) let, saj ima migrantsko poreklo okrog tretjina otrok.
- Poročilo priporoča, da se bo številco imigracij v letu 2015 še povečalo zaradi obsežnih migracij prosilcev za azil.

Sporočilo za javnost nemškega statističnega urada (DESTATIS, 2016) to oceno še potrjuje, saj navaja, da so leto 2015 zaznamovali številni prihodi tujih državljanov, in sicer skoraj dva (2) milijona oseb. Ker se je v tem času iz Nemčije izselilo okrog 860.000 tujih državljanov, je bila neto migracija tujih državljanov v 2015 1,14 milijona. To pa je največja neto stopnja migracije tujih državljanov, izmerjena v zgodovini Nemčije.¹⁵

Za Nemčijo je (tako kot na splošno za EU) znano zmanjševanje obsega delovne sile zaradi staranja prebivalstva. Zaradi strukturnih sprememb in poslovnega cikla je na trgu večje povpraševanje po kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcih, ki ga domači delavci ne morejo zapolniti. Nemčija je zato postopoma odprla trg dela za visoko usposobljene imigrante in tudi za zaposlovanje usposobljenih delavcev v nekaterih sektorjih, kot npr. v zdravstveni negi. Na nemškem trgu dela sicer imigranti dosegajo slabše rezultate kot domači delavci, saj je stopnja zaposlenosti pri osebah z migrantskim poreklom in še posebej pri tujih državljanih nižja kot pri domačem prebivalstvu, večja pa je tudi brezposelnost. V povprečju tujci in prebivalci z migrantskim poreklom opravljajo manj privlačna dela z nižjo plačo in prekarimi delovnimi pogoji. Leta 2011 je več kot 37 % zaposlenih v storitvenih dejavnostih imelo migrantsko poreklo. Druga in tretja dejavnost glede na število zaposlenih migrantov pa sta proizvodnja ter trgovina in komunikacije. Samozaposlitve imigrantov se povečujejo od leta 2000. Študija IAB iz leta 2011 pa kaže, da imigranti, ki se odločijo odpreti podjetje, ustvarijo v svojih podjetjih več delovnih mest, kot jih ustvarijo nemška podjetja (Bosswick, 2013, str. 141i 143).

Prvi podatki AZR za leto 2015 kažejo, da so se ekonomske imigracije v prvi polovici leta povečale za 8 % glede na enako obdobje leta 2014, prihod imigrantov zaradi usposabljanja in študija pa se je povečal za 11 %. V prvi polovici 2015 je Nemčija izdala kar 3.029 modrih kart za visoko kvalificirane delavce iz tretjih držav, kar je veliko v primerjavi z letom 2014, ko je bilo v celem letu izdanih 5.378 modrih kart za državljane tretjih držav (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, 2016, str. 8i 9).

Nemčija je v letu 2014 največ dovoljenj za delo izdala za državljane naslednjih držav: Indija (3.920 oseb), ZDA (3.644), Bosna in Hercegovina (3.483) in Kitajska (2.774) (Bundesamt

¹⁵ To pomeni od leta 1950, ko so v Nemčiji začeli spremljati te podatke.

für Migration und Flüchtlinge, 2016, str. 47). Skoraj tretjina (31,6 %) vseh dovoljenj za prebivanje zaradi zaposlitve je bila izdana ģenskam. Med imigranti, prejemniki delovnih dovoljenj, iz Ruske federacije je okrog dve tretjini ģensk (69,8 %), med imigranti iz Ukrajine je ģensk skoraj tri četrtine (72,7 %), med gruzijskimi imigranti pa je ģensk celo ģiri petine. Da je deleģ ģensk med imigranti iz Ruske federacije, Ukrajine in Gruzije tako velik, pa lahko pripigemo dejstvu, da so ģenske zaposlene kot varuģke *au-pair*. Pri imigrantih iz drugih drģav, kot so Indija, Bosna in Hercegovina, Srbija in Turģija, pa izrazito prevladujejo moģki (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, 2016, str. 49). Med vsemi priseljenci leta 2015 je bilo sicer v Nemģiji 52,4 % ģensk (Countries, 2016).

Nemģija je glede zaposlovanja imigrantov sprejela pomemben zvezni zakon, ki ureja priznavanje tujih poklicnih kvalifikacij (nem. *Berufsqualifikationsfeststellungsgesetz*, v nadaljevanju BQFG), ki je zaģel veljati aprila 2012. Glavni namen tega zakona je olajģati zaposlovanje delavcev s kvalifikacijami, pridobljenimi v tujini, na ustreznih delovnih mestih v Nemģiji. Zakon pa je del ģirģe strategije Nemģije, da privabi kvalificirano delovno silo. Treba pa je opozoriti, da BQFG kot zvezni zakon doloģa le tiste poklice, ki sodijo pod zvezno zakonodajo. Zakon je tudi podaljšal dovoljenje za prebivanje študentov, in sicer kot moģnost za iskanje sluģbe 12 do 18 mesecev po opravljenih izpitih (Bosswick, 2013, str. 143-144). Julija 2013 pa je zaģel veljati novi predpis glede zaposlovanja, ki je uvedel razliko med imigracijami za dolgotrajno zaposlitev in zaģasnimi imigracijami. Skladno s tem predpisom imajo drģavljeni tretjih drģav, ki so dobili dovoljenje za prebivanje na podlagi mednarodne zaģlite (iz humanitarnih in politinih razlogov), neomejen dostop do nemģkega trga dela (European Commission, b.l.).

V zadnjih 20 letih je Nemģija naredila napredek pri integraciji imigrantov. Pridobitev nemģkega drģavljanstva je poenostavljena, imigracijski zakon iz leta 2005 pa je postavil pravni okvir, ki je upoģeval vse vidike imigracijske politike (Countries, 2016). Boswick (2013, str. 144i 145) navaja, da je zakonodaja, ki ureja integracijsko politiko, postala od leta 2011 bolj obvezujoģa glede obiskovanja telajev za imigrante. Ĵe imigrant ne obiskuje telajev, Ĵeprav bi jih moral, se lahko njegovo dovoljenje za bivanje podaljša samo za eno (1) leto, dokler ne dokaģe, da je opravil ustrezne telaje oz. se kako drugaģe uspeģno integriral.

Huddleston et al. (2015, str. 117) so v poroģilu MIPEX 2015 zapisali, da je Nemģija ena redkih razvitih drģav, kjer se odnos do imigrantov izboljšuje. Kar 83 % vpraģanih meni, da je Nemģija gostoljubna drģava, 72 % pa meni, da bi morali imeti nedrģavljeni in drģavljeni Nemģije enake pravice. Tako ne preseneģa, da je Nemģija glede integracije imigrantov na lestvici MIPEX 2015 uvrģena na visoko 10. mesto.

4.3 Ėvedska

Po zadnjih podatkih na spletnem mestu IOM (Countries, 2016) je leta 2015 na Ėvedskem imigrantsko prebivalstvo zajemalo 16,8 % celotnega prebivalstva; tam je ġivelo 1.639.771 imigrantov. Po podatkih *World Population Prospects* je bila neto migracijska stopnja na Ėvedskem za obdobje 2010i 2015 5,7 migranta na 1.000 prebivalcev (United Nations, 2015a).

Ėvedska je drġava imigracije vse od 50. let preġnjega stoletja. Zadnja leta je na Ėvedsko priġlo od 75.000 do 100.000 novih priseljencev letno, med njimi pa je bilo veliko druġinskih (kar 50 % je otrok) in humanitarnih migrantov (skoraj 50 % iz Sirije v letu 2013). Po letu 2008 se poveġuje ġevilo delovnih imigrantov, leprav jih je v primerjavi s humanitarnimi imigranti ġe vedno malo. Med delovnimi imigranti je okrog letrtina visoko kvalificiranih, prav tako letrtina sezonskih delavcev, preostala polovica pa so sploġni delavci. Stopnja zaposlenosti je na sploġno stabilna in ena najviġjih med razvitimi drġavami, saj svetovna gospodarska kriza na Ėvedsko ni imela veljega vpliva (Huddleston et al., 2015, str. 200).

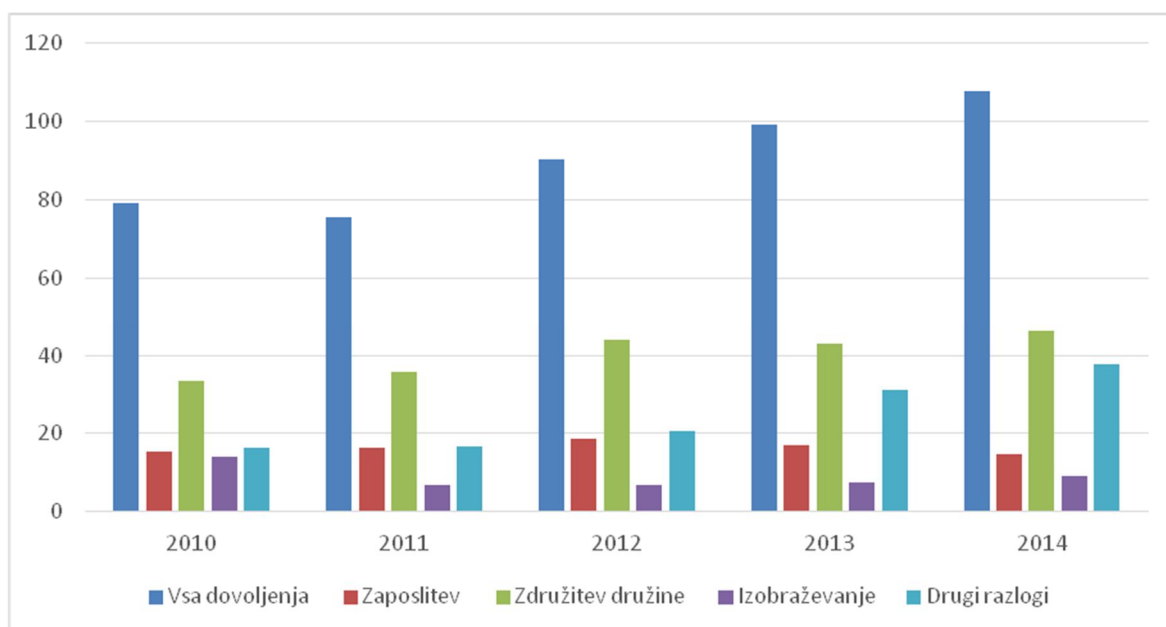
Ėvedska je tipil en primer politike priseljevanja, ki je humanitarno usmerjena, pravi Chiswick (2015, str. 3). Ėvedska migracijska politika tako skrbi za zagotavljanje zatoġiġa za tiste, ki beġijo zaradi drġavljskih vojn, politil njih napetosti ali zaradi diskriminacije na podlagi narodnosti, rase, vere ali politil nega prepriġanja. Res pa je, da tudi migracijske politike drugih drġav vkljuġujejo kombinacijo priseljevanja zaradi zdruġitve druġine, sprejemanje beguncev in prosilcev za azil zaradi ekonomskih razlogov in izobraġevanja, razlike med drġavami pa so v poudarkih. Za Ėvedsko lahko reġemo, da je poudarek na humanitarnih migracijah.

Kot navaja Fredlund-Blomst (2014), je Ėvedska po drugi svetovni vojni aktivno privabljala delavce iz Finske, Neml ije, Grl ije, Italije in nekdanje Jugoslavije, po naftni krizi leta 1973 pa je ġvedska vlada omejila delovne migracije iz ne-skandinavskih drġav. Novi imigranti so kasneje prihajali predvsem iz humanitarnih razlogov. Deleġ prebivalcev Ėvedske, ki so bili rojeni v tujini, je bil leta 1990 9,2 % prebivalstva, leta 2000 11,3 %, leta 2012 pa 15,4 %.

Po podatkih OECD so se imigracije na Ėvedskem nekoliko zmanġgale v letu 2011, in sicer z 98.800 v letu 2010 na 96.500 v letu 2011. Ėvedsko prebivalstvo se je potem leta 2014 poveġalo za rekordnih 127.000 priseljencev (podobne podatke lahko priġakujemo za leto 2015). Najvelja skupina priseljencev v letu 2011 so bili Ėvedi, ki so se vrnili v domovino (21 % vseh priseljencev), sledili pa so jim drġavljsani Iraka (5 %), Poljske (5 %), Afganistana (4 %), Danske (3 %) in Somalije (3 %). V letu 2014 je bilo najveġ priseljencev iz Sirije (17 %), 16 % pa je bilo ġvedskih izseljencev, ki so se vrnili iz tujine. Emigracijski tokovi iz Ėvedske se poveġujejo: leta 2011 se je v tujino preselilo 51.200 prebivalcev. Ėevilo nesezonskih delavcev se na Ėvedskem poveġuje od reforme leta 2008, ki je delodajalcem olajġala zaposlovanje delavcev iz tretjih drġav. Takih delavcev je bilo leta 2011 12.300,

medtem ko jih je bilo v letu 2012 nekoliko manj: 11.300. V letu 2013 je Čvedska izdala 19.300 dovoljenj za delo, leta 2014 pa le 15.900. Več ina dovoljenj je bila izdanih za nizko kvalificirana dela v kmetijstvu in ribištvu (2.900 dovoljenj), za zaposlene na področju računalništva je bilo izdanih 2.500 dovoljenj, za raziskovalce pa 1.100. Največ nesezonskih delavcev je prišlo iz Indije, Kitajske in Turčije, medtem ko je največ sezonskih delavcev iz Tajske. Zaradi združitve družine je leta 2010 prišlo 4.500 oseb, v letu 2011 7.400 in v letu 2012 8.600 oseb, leta 2014 pa se je število povzpelo na 42.400 oseb. Leta 2010 je zaradi študija prišlo na Čvedsko 14.200 državljanov tretjih držav, leta 2012 pa le še 6.500 oseb, saj je leta 2011 Čvedska uvedla plačilo šolnine. Leta 2013 je na Čvedsko zaradi študija prišlo 7.600 oseb, leta 2014 pa 9.200 (OECD, 2013, str. 298; OECD, 2015, str. 250).

Slika 16: Število izdanih prvih dovoljenj za prebivanje na Čvedskem glede na razlog v obdobju 2010–2014 (v 000)

Vir: Prirejeno po EUROSTAT, *Asylum and Managed Migration*, 2016a, tabela *First permits by reason*.

Slika 16 prikazuje, koliko prvih dovoljenj za prebivanje je bilo izdanih na Čvedskem od leta 2010 do leta 2014. Število izdanih dovoljenj se je opazno povečevalo (izjema je leto 2011), vendar pa povečevanje vendarle ni tako veliko kot npr. v Nemčiji. Čvedska je v zadnjih letih izdala največ dovoljenj na račun združitve družine, pri čemer se število v zadnjih treh (3) letih ni posebej spreminjalo. Je pa opazno povečanje rasti izdanih dovoljenj iz drugih, predvsem humanitarnih razlogov, ki jih bo verjetno še v letu 2015 več kot dovoljenj zaradi združitve družine.

Za prosilce za azil ostaja Čvedska ena glavnih destinacij v EU. Število prosilcev za azil je bilo v letu 2011 okrog 30.000, leta 2012 pa 44.000. Večina je prišla iz Somalije, Sirije in

Afganistana. V letu 2011 je bilo pozitivno rešenih okrog 30 % prošelj za azil, v letu 2012 pa 34 %. Do leta 2014 se je število prosilcev za azil skoraj podvojilo, in sicer je Švedska v letu 2014 dobila 81.300 prosilcev za azil, 58 % prošelj pa je bilo rešenih pozitivno. Največ prošelj za azil so vložili Sirci, drugi prosilci pa so bili iz Eritreje, Somalije, nekdanje Jugoslavije, ali pa je šlo za prosilce brez države. Na Švedskem narašča tudi število mladoletnih otrok brez spremstva, ki prosijo za azil: v letu 2010 okrog 2.400 otrok, v letu 2014 pa kar 7.400 otrok, ki so prišli predvsem iz Afganistana, Eritreje, Sirije in Somalije (OECD 2013, str. 298, in OECD 2015, str. 250).

Fredlund-Blomst (2014) navaja, da imajo begunci, ki pridejo na Švedsko, pogosto nizko stopnjo izobrazbe in le malo uporabnih delovnih izkušenj in znanj. Kljub temu se zadnja leta povečuje število bolj izobraženih beguncev. Leta 1991 je imelo neko vrsto visoke izobrazbe 31 % beguncev, ki so prišli na Švedsko, leta 2002 pa že 44 %. Po statističnih podatkih iz leta 2012 je imelo več kot srednjo šolo 39 % prebivalcev, rojenih na Švedskem, in 38 % prebivalcev, rojenih v tujini. Kljub temu je stopnja brezposelnosti med imigrantskim prebivalstvom na Švedskem precej večja kot med domačim prebivalstvom. Ena od razlag za to je, da imajo imigranti manj delovnih izkušenj in manj ustreznih poklicnih kvalifikacij za švedski trg dela, da ne znajo jezika in tudi da se veliko priložnosti za delo na švedskem trgu dela odda na neformalni način in prek osebnih in profesionalnih omrežij. Emilsson (2013, str. 298) je zapisal podatek, da je bila na Švedskem leta 2011 stopnja brezposelnosti med imigranti skoraj trikrat večja kot med domačim prebivalstvom (5,9 %).

Politika integracije imigrantov ima na Švedskem dolgo zgodovino. Če leta 1965 je vlada ustanovila delovno skupino za integracijo imigrantov. V naslednjih desetletjih pa je država še nadaljevala s prizadevanji za integracijo, tako da je financirala tečaj švedskega jezika, uvedla sistem javne podpore imigrantskim združenjem, sprejela proti diskriminacijsko zakonodajo, stanovanjski program za imigrante in možnost dvojnega državljanstva. Poleg tega so dobili imigranti enake socialne pravice kot švedsko prebivalstvo. Od leta 2008 pa se vlada v okviru integracijske politike bolj posveča zaposlovanju imigrantov. Nova zakonodaja je švedskim delodajalcem omogočila zaposlitev delavcev iz tretjih držav, če ne morejo najti delavcev na Švedskem ali iz drugih držav EU (Fredlund-Blomst, 2014).

Na Švedskem torej zaposlovanje tretjih državljanov izhaja iz potreb delodajalcev. Pri tem Švedska nima kvot, sistem pa je odprt za delovne imigrante vseh vrst kvalifikacij in vseh narodnosti, prav tako pa ni preferenc glede trajanja zaposlitev (ali sezonsko ali dolgotrajno). Emilsson (2013, str. 299) piše, da skuša Švedska preprečiti zlorabe delovnih migracij in izkoriščanje delavcev migrantov. Leta 2011 je tako vladni odbor za migracije začel izvajati projekt, ki se bojuje proti trgovini z ljudmi in proti prevarantskim pogodbam in zlorabam delavcev. Fredlund-Blomst (2014) dodatno navaja, da je odgovornost za integracijo na Švedskem prevzelo ministrstvo za zaposlovanje, ki je poskrbelo za svetovanje imigrantom, pri tem pa jim ponuja usposabljanje do dveh (2) let, tečaj švedskega jezika in druge pripravljalne dejavnosti za delo. Država ima tudi program podpor za delodajalce, ki

sprejmejo imigrante za vajence ali pripravnike, saj tako imigranti pridobijo dragocene delovne izkušnje, delodajalci pa imajo s takimi zaposlitvami manj tveganja in stroškov.

Decembra 2010 je Čvedska sprejela zakon, s katerim je koordinacijo integracije beguncev, prosilcev za azil in njihovih druŕinskih članov prenesla na javne urade za zaposlovanje. Januarja 2012 je Čvedska uvedla stroŕje zahteve za delodajalce, ki zaposlujejo drŕavljane tretjih drŕav. Delodajalci v nekaterih panogah morajo izkazati sposobnost izplač ila ustreznih plač , preden drŕava odobri dovoljenje za delo. To določ ilo velja za dela na področ ju č iŕ enja, v hotelih in restavracijah, gradbeniŕtvu, trgovini, kmetijstvu in gozdarstvu (OECD, 2013, str. 298).

Zanimivi zakonodajni ukrepi so bili izvedeni tudi na drugih področ jih migracijske politike. Nova zakonodaja iz leta 2013 je nedovoljenim migrantom dala pravico do zdravstvenega varstva, enako, kot jo imajo prosilci za azil (Huddleston et al. 2015, str. 200). Od julija 2014 lahko mednarodni ŕtudenti po konč anem ŕtudiju ostanejo na Čvedskem ŕe ŕest (6) mesecev, da najdejo delo ali ustanovijo svoje podjetje. Mednarodni doktorski ŕtudenti pa lahko celo dobijo dovoljenje za trajno bivanje na Čvedskem, če so prej imeli dovoljenje za ŕtudij vsaj ŕiri (4) leta od sedmih (7). Spremembe zakona o drŕavljanstvu aprila 2015 pa so otrokom in mladim olajŕale pridobitev ŕvedskega drŕavljanstva (OECD, 2015, str. 250).

Zaradi vseh teh aktivnosti ne preseneč a, da je Čvedska ŕe vrsto let na prvem mestu na lestvici MIPEX glede politike integracije migrantov. Čvedska javnost ima med vsemi tradicionalnimi drŕavami imigracije tudi najbolj pozitiven odnos do imigrantov, saj več kot 80 % Čvdedov meni, da je prav, da imajo imigranti enake pravice kot ŕvedske drŕavljani, da bogatijo kulturo in prispevajo h gospodarstvu ter da je Čvedska dober kraj za ŕivljenje imigrantov. V primerjavi z drugimi drŕavami EU ima Čvedska ambiciozno migracijsko politiko, ki je videti uč inkovitejŕa od politik drugih drŕav. Imigranti in njihovi otroci na Čvedskem se bolj trudijo pridobiti ustrezne veŕline in znanja ter se integrirati, kot sicer velja za druge drŕave EU. Skoraj vsi drŕavljani tretjih drŕav imajo na Čvedskem na področ ju ekonomskih, socialnih in druŕinskih zadev ter glede demokracije zagotovljene enake pravice kot drŕavljani. Pri rezidentih Čvedske obstaja več ja verjetnost, da bodo postali stalni rezidenti, volivci in drŕavljani. Poleg tega so na Čvedskem ljudje veliko bolj obveŕeni glede svojih pravic, da ne bi postali ŕrtve diskriminacije, te pravice pa znajo tudi ustrezno uveljaviti (Huddleston et al., 2015, str. 200i 201).

4.4 Zdruŕeno kraljestvo

Po zadnjih podatkih na spletnem mestu IOM (Countries, 2016) je imigrantsko prebivalstvo v Zdruŕenem kraljestvu leta 2015 obsegalo 13,2 % celotnega prebivalstva, in sicer je tam ŕivelo 8.543.120 imigrantov. Po podatkih *World Population Prospects* je bila v Zdruŕenem kraljestvu neto migracijska stopnja za obdobje 2010i 2015 2,8 migranta na 1.000 prebivalcev (United Nations, 2015a).

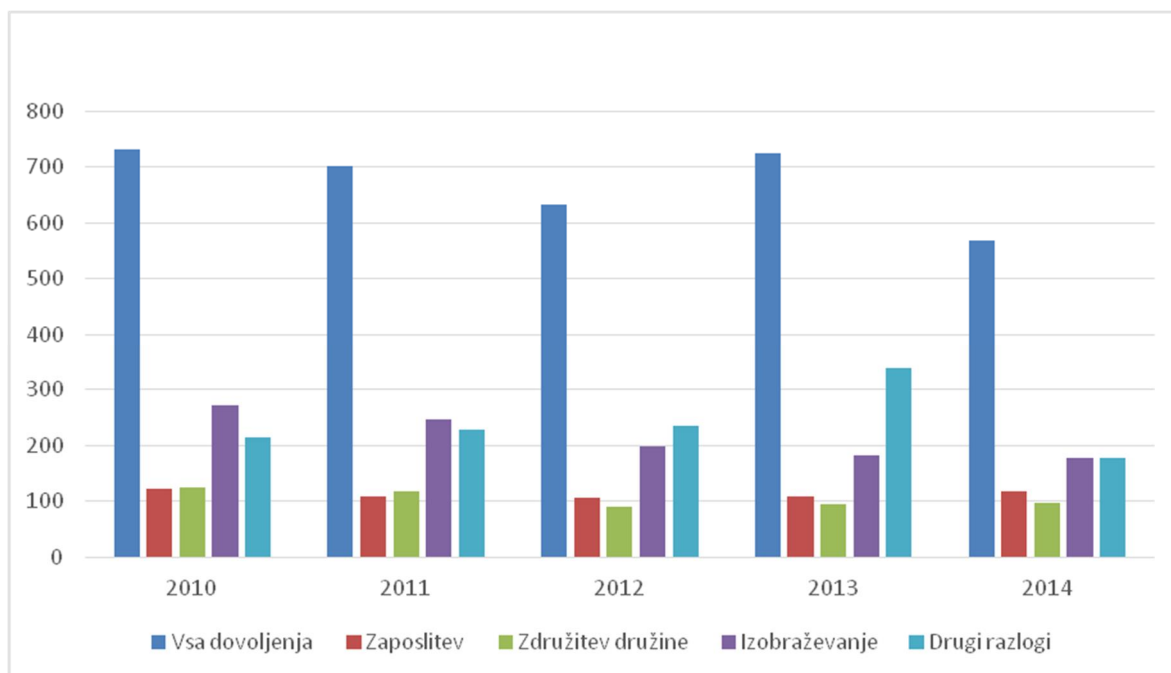
Clark, Drinkwater in Robinson (2014, str. 1i5) menijo, da je Združeno kraljestvo zelo zanimiv primer za proučevanje mednarodnih migracijskih tokov pred in po začetku gospodarske recesije. V Združenem kraljestvu je bila namreč rast imigracij od leta 1997, ko je vlada T. Blaira sprejela spremembe v migracijski politiki in spodbujala prihod delovnih migrantov, zelo hitra. Leta 1997 se je priselilo okrog 300.000 oseb, leta 2004 pa enkrat več: 600.000 oseb. Priseljevanje se je povečalo po črtitvi EU leta 2004, nato pa so se je zelo zmanjšalo v letu 2008, ko se je začela finančna in gospodarska kriza. Združeno kraljestvo je leta 2004 (za razliko od večine EU-15) odprlo trg dela za imigrante iz novih držav članic EU, kar je bilo takoj razvidno v povečanju neto migracije v državi: decembra 2004 je bila neto migracija v Združenem kraljestvu za 66 % večja kot v enakem obdobju v letu 2003. Najmanj dve tretjini povečanja je bilo na račun migracij iz novih članic EU. Po 15 letih gospodarske rasti okrog 3 % letno je svetovna finančna kriza zelo prizadela gospodarstvo Združenega kraljestva, še posebej bančni sektor. Realni BDP se je od začetka leta 2008 do sredine leta 2009 zmanjšal za več kot 6 %. Obseg imigracij po črtitvi EU je vsekakor presenetil Združeno kraljestvo, zato ni bilo čudno, da se je vlada ob naslednji črtitvi leta 2007 odločila za uvedbo omejitev na trgu dela. Za Bolgare in Romune je Združeno kraljestvo uvedlo posebne sheme, ki so omogočale opravljanje zgolj nizko kvalificiranih del v kmetijstvu.

V letih 2010 in 2011 je bil delež tujih državljanov v celotnem prebivalstvu Združenega kraljestva 12 %. Največ priseljencev je prišlo iz Indije (11 %), Poljske (10 %), Pakistana (7 %) in Irske (6 %). Migranti so običajno prišli za daljše obdobje, vendar se zadnja leta črtivilo dolgotrajnih migrantov zmanjšuje v korist kratkotrajnih migracij (1 do 2 leti). Po letu 2008 se priseljevanje v Združeno kraljestvo zmanjšuje. Tako je bilo leta 2010 med vsemi imigranti le 34 % ekonomskih, kar pomeni veliko zmanjšanja glede na leto 2005, ko je bilo ekonomskih migrantov 43 %. Po drugi strani pa so se povečevale migracije zaradi študija (McCormick, 2013, str. 311i312).

Na Sliki 17 prikazujem, kako se gibljejo dovoljenja za prebivanje glede na razloge za imigracijo od leta 2010 naprej. Iz slike je razvidno, da se črtivilo izdanih prvih dovoljenj zmanjšuje. Izjema je leto 2013, ko se je zelo povečalo črtivilo izdanih dovoljenj zaradi drugih, predvsem humanitarnih razlogov. Po podatkih EUROSTAT-a (2016a) je Združeno kraljestvo leta 2010 izdalo 732.208 prvih dovoljenj za prebivanje, leta 2014 pa le še 567.806 dovoljenj. Črtivilo delovnih dovoljenj je v tem času ostalo dokaj stabilno, njihov delež pa se povečuje: leta 2010 so delovna dovoljenja predstavljala 16,6 % vseh dovoljenj, medtem ko je bil v letu 2014 ta delež 20,6 %. Črtivilo izdanih prvih dovoljenj za delo se je leta 2014 povečalo za 7,6 % v primerjavi s prejšnjim letom. Od tega je bilo okrog dve tretjini dovoljenj izdanih za premestitve zaposlenih v mednarodnih podjetjih. Dovoljenja za študij ostajajo v Združenem kraljestvu sicer prevladujoča, se pa njihovo črtivilo zmanjšuje, za kar je verjetno razlog v strožji politiki in nadzoru nad dovoljenji in vizumi za študij. Leta 2010 je bilo izdanih 271.273 prvih dovoljenj za študij, kar je pomenilo 37 % vseh izdanih dovoljenj, do

leta 2014 pa se je število dovoljenj za študij zmanjšalo skoraj za 100.000, in sicer na 177.234 dovoljenj (kar je 31 % vseh izdanih dovoljenj).

Slika 17: Število izdanih prvih dovoljenj za bivanje v Združenem kraljestvu glede na razlog v obdobju 2010–2014 (v 000)

Vir: Prirejeno po EUROSTAT, *Asylum and Managed Migration*, 2016a, tabela *First permits by reason*.

Število dovoljenj za stalno bivanje (103.100) se je v letu 2014 zmanjšalo za tretjino glede na prejšnje leto. Največ dovoljenj za stalno bivanje je bilo v kategoriji delovnih dovoljenj (38.800) in združitve družine (32.600). Število stalnih dovoljenj zaradi združitve družine se je sicer v letu 2014 zelo zmanjšalo v primerjavi z letom 2013, ko je bilo takih dovoljenj 59.600. Leta 2013 je namreč država uvedla zahtevo, da morajo prosilci dokazati znanje o jeziku in življenju v Združenem kraljestvu. V letu 2014 je državljanstvo Združenega kraljestva pridobilo 125.800 oseb (kar je 40 % manj kot leta 2013), in sicer jih je 50 % pridobilo dovoljenje na podlagi rezidentstva, 26 % je bilo otrok imigrantov, ki so že imeli britansko državljanstvo, in 21 % na podlagi poroke. V letu 2014 je bilo v Združenem kraljestvu vloženih 24.900 prošelj za azil (6 % več kot leta 2013), izdanih pa je bilo 19.900 odločb, pri čemer je 41 % prosilcev dobilo azil, humanitarno zaščito ali katero drugo vrsto zaščite (OECD, 2015, str. 256).

Po podatkih OECD (2015, str. 256) se je v letu 2014 število tujih državljanov v Združenem kraljestvu povečalo za 4 % glede na prejšnje leto. Državljan EU, ki so v državo prišli po letu 2004, pomenijo 30 % vseh tujcev, dobra polovico pa je prišla iz Poljske. V Združenem kraljestvu je leta 2014 delalo okrog 2,9 milijona tujih državljanov, kar je pomenilo 9 %

celotne delovne sile. Dobra tretjina tujih delavcev je bila visoko kvalificirana, 40 % tujih delavcev pa je bilo zaposlenih v Londonu. Stopnje zaposlenosti pri nedržavljanih (70 %) je v primerjavi z domačimi delavci (73 %) nižja. Brezposelnost med tujimi delavci je bila 7,3 %, pri domačih delavcih pa 6,1 %. Po podatkih IOM (McCormick, 2013, str. 313i 314) imajo državljan tretjih držav višje kvalifikacije kot državljan Združenega kraljestva, kar ne preseneča, saj se je britanska vlada osredotočila na privabljanje visoko usposobljenih imigrantov. Tudi priseljenci iz drugih držav članic EU imajo višje kvalifikacije kot domači delavci. Približno tretjina domačih delavcev ima srednjo raven kvalifikacij, medtem ko ima tako raven le 13 % tujih delavcev. Glede na povprečno starost (imigranti so predvsem mladi) in usposobljenost tujih delavcev (višje stopnje kvalifikacij) lahko sklepamo, da imigracije v Združenem kraljestvu koristijo tako gospodarstvu kot blaginji. Od leta 2009 je stopnja zaposlenosti domačega prebivalstva okrog 72 %. Pri državljan tretjih držav je stopnja zaposlenosti konstantno nižja (razlika znaša okrog 7 odstotnih točk), po drugi strani pa se je izkazalo, da je stopnja zaposlenosti pri imigrantih iz drugih držav EU višja celo višja kot pri domačem prebivalstvu. Razlike v zaposlenosti so opazne tudi med nacionalnostmi: stopnja zaposlenosti pri imigrantih iz Afrike, Bangladeša in Pakistana je namreč precej nižja, le okrog 51 % (McCormick, 2013, str. 313).

Združeno kraljestvo je leta 2008 za uravnavanje migracij iz tretjih držav uvedlo sistem točkovanja (angl. *points-based system*, v nadaljevanju PBS). Vlada se je maja 2010 odločila, da bo neto migracije znižala "od sto tisočev na deset tisočev". Sledile so reforme sistema PBS v letih 2010 in 2011, ko so drastično zmanjšale letno število dovoljenj za državljane tretjih držav (brez ponujene službe). Tudi pri zaposlitvah državljanov tretjih držav na podlagi potreb delodajalcev so zaostri pogoje tako, da so določili minimalno letno plačilo za delavca iz tretje države (v letu 2016 je minimalna plačila za migranta iz tretje države 35.000 GBP). Večina takih delavcev pride v državo na račun premestitev znotraj (mednarodnega) podjetja (60 % vseh vizumov), okrog 8 % delavcev pa pride v državo na podlagi vladnega seznama poklicev, v katerih v Združenem kraljestvu primanjkuje delavcev. V prvih petih (5) mesecih po spremembi sistema PBS je bilo opazno manj zanimanja delodajalcev za zaposlitev državljanov tretjih držav. Na voljo je bilo 10.200 dovoljenj, delodajalci pa so zaprosili le za 4.323 dovoljenj. Septembra 2011 je država na seznamu poklicev s primanjkljajem dodatno sklenila nabor. Opazne spremembe so bile sprejete tudi pri pravilih glede študentske imigracije. Glavni cilj je bilo zmanjšanje zlorab tega sistema. Nova zakonodaja je tudi zvišala zahtevano raven znanja jezika za vpis na študijske programe v Združenem kraljestvu. Po šestih (6) mesecih bivanja v Združenem kraljestvu lahko tuji študenti v času trajanja študijskega programa delajo do 20 ur na teden, med počitnicami pa polni delovni čas. Od aprila 2012 študentje nimajo več možnosti, da bi po končanem študiju ostali in delali v državi. Če želijo ostati, morajo zaprositi za drugo vrsto vizuma (McCormick, 2013, str. 317). Po podatkih OECD (2013, str. 304) in IOM (McCormick, 2013, str. 317i 318) so se leta 2012 zaostri tudi pogoji za izdajo dovoljenj za združitve družine. Družinski člani, ki želijo dobiti dovoljenje v Združenem kraljestvu, morajo biti v celoti finančno neodvisni od države: ali imajo lastna sredstva ali podporo svojega "sponzorja". Zahtevani minimalni bruto dohodek

prosilca je 18.600 GBP (podatek velja za 2013). Če ima prosilec že otroka, ki bi prišel z njim, se zahtevana minimalna letna sredstva povečajo za 2.400 GBP na otroka. Od oktobra 2013 morajo vsi prosilci opraviti tudi test o poznavanju govljenja v Združenem kraljestvu in izkazati ustrezno znanje angleškega jezika. Odvisni družinski člani (npr. starejše osebe) lahko dobijo vizum le, če njihov sorodnik v Združenem kraljestvu zanje zagotovi in financira dolgotrajno oskrbo brez kakršnihkoli stroškov za socialni sistem Združenega kraljestva. OECD (2015, str. 256) je izpostavil že veliko spremembo v migracijski politiki v letu 2014, ko je bil sprejet nov imigracijski zakon, ki je poenostavil odkrivanje nedovoljenih imigrantov in olajšal njihovo deportacijo.

Združeno kraljestvo nima celostnega političnega okvira za integracijo imigrantov. Imajo več različnih ukrepov za begunce in aktivnosti za izboljšanje znanja angleškega jezika za imigrante iz tretjih držav, vendar pa je kriza povzročila velike reze v proračunu, kar je prizadelo te aktivnosti. Vlada si sicer prizadeva, da bi vključila pravice imigrantov v širšo zakonodajo glede enakosti na področju zaposlovanja, zdravstva in stanovanjske ureditve. Prvi primer take zakonodaje je bil zakon o enakosti iz leta 2010, na podlagi katerega imajo vsi prebivalci, tudi imigranti, ki zakonito prebivajo v Združenem kraljestvu, enak dostop do javnih storitev (McCormick, 2013, str. 318).

Britanska vlada je ustanovila neodvisni odbor za svetovanje na področju migracij (angl. *Migration Advisory Committee*, v nadaljevanju MAC), ki svetuje vladi, kako zmanjšati ekonomske imigracije iz tretjih držav, in nadzoruje delovna dovoljenja za usposobljene delavce glede na primanjkljaj na trgu oz. odobrava dovoljenja za visoko usposobljene strokovnjake. MAC je januarja 2016 podal serijo priporočil, na podlagi katerih je vlada marca sprejela več sprememb migracijske politike. Med drugim so uvedli zaračunavanje stroškov delodajalcem, ki želijo v Združeno kraljestvo pripeljati delavca iz tretje države, za transfere zaposlenih znotraj podjetij pa si prizadevajo, da bi mednarodna podjetja v Združeno kraljestvo premešala le vodilne menedžerje in strokovnjake. Združeno kraljestvo torej zadnja leta zelo omejuje sprejem državljanov tretjih držav z večinami in znanji, pri katerih velja presežek na domačem trgu dela, in uporablja različne instrumente, ki zavirajo vstop delavcem z nizko kvalifikacijo ter odpirajo vstop visoko kvalificiranim poklicem (European Commission, 2016b, str. 7).

Po poročilu MIPEX 2015 je Združeno kraljestvo na 15. mestu glede migracijske in integracijske politike. Kljub prizadevanju vlade, da bi zmanjšala neto migracije, ima večina prebivalstva v državi kljub temu pozitiven odnos do imigracij in integracije. V obdobju od leta 2011 do leta 2014 je Združeno kraljestvo največ točk po sistemu MIPEX izgubilo zaradi velikih omejitev pri združitvah družin. Od vseh razvitih držav je namreč zdaj sistem pridobivanja dovoljenja za združitve družine v Združenem kraljestvu najmanj prijazen in tudi najdražji. Pri čemer se prosilci soočajo z velikimi zamudami pri izdajanju odločb, država zahteva v primerjavi z drugimi državami najvišja potrebna lastna sredstva za preživljanje,

zahtevan je test znanja jezika in plačilo stroškov, poleg tega pa imajo potem prejemniki takih dovoljenj omejen dostop do socialnih pravic (Huddleston et al. str. 213).

5 MIGRACIJSKA GIBANJA V EU IN VREDNOTENJE HIPOTEZ

5.1 Migracijski tokovi v času gospodarske krize

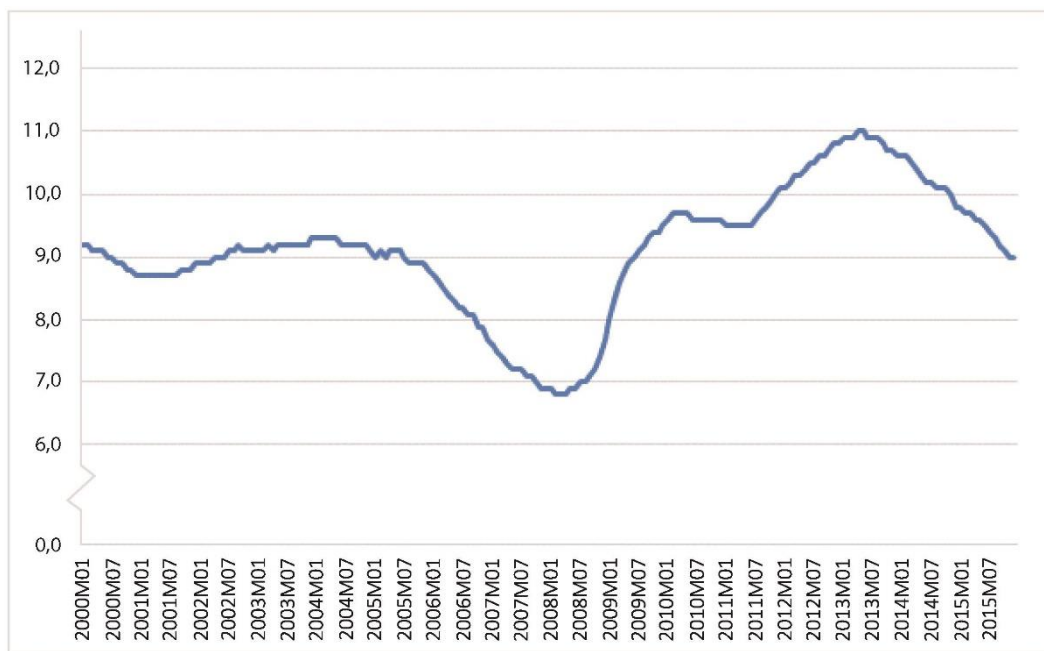
Finančna in gospodarska kriza v letu 2008 je spremenila migracijske tokove v EU. Veliko držav EU se je z gospodarsko krizo soočilo z izseljevanjem, še posebej baltske države. Nekatere nekdanje države imigracije so postale države izseljevanja, na primer Irska ali Španija. Obenem se je zaradi razvijajoče krize mnogo migrantov vrnilo v svoje matične države. Z mnogih podeželskih območij so se začeli mladi izseljevati, predvsem mlade ženske (ESPON, b. l.).

V preteklosti se je že večkrat izkazalo, da so ob gospodarskih krizah z vidika trga dela najbolj na udaru imigranti. V času hitre gospodarske rasti do leta 2007 so države EU odpirale svoje trge dela in velikodušno sprejemale delavce iz tujine. Če posebej hitro se je razvijalo gradbeništvo, zato se je v tem sektorju zaposlilo veliko imigrantov. Ko se je začela kriza in so se pogoji na trgu dela poslabšali, pa so to najbolj občutili ravno imigranti v državah, v katerih je bil sektor gradbeništva obsežen in je bilo veliko pogodb za določen čas. Kot navaja OECD (2009, str. 3), so imigranti obilajno med gospodarsko krizo bolj ranljivi, ker so največkrat pretežilni v sektorjih, ki so občutljivejši na poslovni cikel, ker so njihove pogodbe o zaposlitvi manj varne, ker so zaposleni predvsem v nizko kvalificiranih poklicih, ker je pri podjetjih imigrantov tveganje za bankrot večje in ker so imigranti večkrat žrtve diskriminacije, ko gre za odpustitve. Na srednji in dolgi rok se je izkazalo, da se imigranti, ki pridejo v državo v času recesije, težje vključijo na trg dela in obilajno njihova vključitev ni skladna z njihovimi znanji in veščinami. Države začnejo v času recesije zmanjševati možnosti zakonitih migracij, tako da uvajajo kvote, oklestijo seznam poklicev, v katerih primanjkuje delavcev in je dovoljeno zaposlovanje iz tujine, poleg tega pa na trgu dela uvedejo dodatne zahteve. Obilajno se z recesijo zmanjšajo tudi nedovoljene migracije, vendar se lahko kmalu začnejo povečevati, ker obstoječim migrantom poteče dovoljenja za delo, pa kljub temu še naprej ostanejo v državi. Po drugi strani pa se lahko nedovoljene imigracije začnejo povečevati, ker enostavno ni več dovolj zakonitih poti.

Na Sliki 18 prikazujem gibanje stopenj brezposelnosti na ravni EU-28 od leta 2000 naprej. Stopnje brezposelnosti so bile dokaj stabilne do leta 2006, ko se je začela brezposelnost zmanjševati, kar lahko pripičemo vrhuncu gospodarskega razcveta v EU. Brezposelnost je bila najmanjša od začetka leta 2007 do konca prve polovice leta 2008. Tako je bila marca 2008 povprečna stopnja brezposelnosti v EU le 6,8 %. Ko je v jeseni 2008 EU zajela gospodarska kriza, pa je začela stopnja brezposelnosti strmo naraščati, tako da je januarja 2009 dosegla mejo 8 %, novembra 2011 je bila že 10 %, aprila 2013 pa 11 %. Po aprilu 2013

se je stopnja brezposelnosti spet začela zniževati. Marca 2016 je bila tako stopnja brezposelnosti v EU-28 8,8 %.

Slika 18: Povprečne stopnje brezposelnosti prebivalstva v državah EU-28 v obdobju 2000–2015 (v %)

Vir: Prirejeno po EUROSTAT, *Unemployment statistics*, 2016d, slika 4.

Stopnja brezposelnosti imigrantov v državah članicah OECD se je v obdobju 2005/06 do 2010/11 v povprečju povečala za dve odstotni točki: na 12 %. Povečanje brezposelnosti je bilo bolj izrazito med imigranti z nizko stopnjo izobrazbe. Razlike v stopnjah brezposelnosti pa je bilo mogoče zaznati tudi pri narodnosti imigrantov. Tako OECD navaja, da je bila brezposelnost večja med imigranti iz Latinske Amerike in Afrike ter manjša pri tistih iz držav Evrope in Azije (Arslan et al., 2014, str. 11i 12). Po podatkih Hijman in Kiiver (2010, str. 4i 6) je v obdobju med zadnjim četrtletjem 2007 in zadnjim četrtletjem 2009 stopnja brezposelnosti pri tistih z nizko izobrazbo zrasla za 4,3 odstotne točke, in sicer na 13,2 %. V enakem obdobju pa se je stopnja brezposelnosti pri tistih s srednjo izobrazbo povečala le za 1,7 odstotne točke na 7,4 %. Najmanjši učinek je imela kriza na brezposelnost pri tistih z visoko izobrazbo, saj je pri njih stopnja brezposelnosti do zadnjega četrtletja 2009 narasla na 4,8 % (povečanje za 1,4 odstotne točke).

Razlike v stopnjah brezposelnosti so bile tudi med državami članicami EU. Februarja 2010 so imele najvišjo stopnjo brezposelnosti Latvija (21,7 %), Čpanija (19 %), Litva (15,8 %) in

Estonija (15,5 %). Najmanjša pa je bila na začetku leta 2010 stopnja brezposelnosti na Nizozemskem (4 %), v Avstriji (5 %) in Luksemburgu (5,5 %).

Med recesijo se obilajno zmanjša število novih imigrantov, po drugi strani pa se vel obstojeih migrantov vrne v matične države. EUROSTAT (2012, str. 1) navaja, da je bilo leta 2011 v EU 33,3 milijone tujih rezidentov, to je 6,6 % celotnega prebivalstva EU. Veljina, 20,5 milijonov, tujih rezidentov je bila državljanov tretjih držav, medtem ko je bilo 12,8 milijonov tujih rezidentov iz drugih držav članic EU. Ker se državljanstvo s časom lahko spremeni, je smiselno predstaviti tudi podatke o imigrantih glede na državo rojstva. Leta 2011 je bilo v EU 48,8 milijonov rezidentov, ki so bili rojeni v tujini, kar je pomenilo 9,7 % prebivalstva. 32,3 milijonov je bilo rojenih zunaj EU. 1. januarja 2011 je vel kot 75 % tujcev v EU prebivalo v Nemčiji, Španiji, Italiji, Združenem kraljestvu in Franciji (EUROSTAT, 2012, str. 2).

Tabela 4: Število imigrantov v državah EU-15 v obdobju 2006–2013

Država/ Leto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Avstrija	98.535	72.862	73.772	69.295	70.978	82.230	91.557	101.866
Belgija	137.699	146.409	/	/	135.281	144.698	147.387	118.256
Danska	56.750	64.656	57.357	51.800	52.236	52.833	54.409	60.312
Finska	22.451	26.029	29.114	26.699	25.636	29.481	31.278	31.941
Francija	301.544	293.980	296.608	296.970	307.111	319.816	327.431	332.640
Grčija	/	/	66.529	58.613	60.462	60.089	58.200	57.946
Irska	139.434	122.415	82.592	50.604	52.339	53.224	54.439	59.294
Italija	297.640	558.019	534.712	442.940	458.856	385.793	350.772	307.454
Luksemburg	14.352	16.675	17.758	15.751	16.962	20.268	20.478	21.098
Nemčija	661.855	680.766	682.146	346.216	404.055	489.422	592.175	692.713
Nizozemska	101.150	116.819	143.516	122.917	126.776	130.118	124.566	129.428
Portugalska	38.800	46.300	29.718	32.307	27.575	19.667	14.606	17.554
Španija	840.844	958.266	599.075	392.962	360.705	371.331	304.053	280.772
Švedska	95.750	99.485	101.171	102.280	98.801	96.467	103.059	115.845
Združeno kraljestvo	529.008	526.714	590.242	566.514	590.950	566.044	498.040	526.046

Legenda: Znak / pomeni, da podatki niso na voljo.

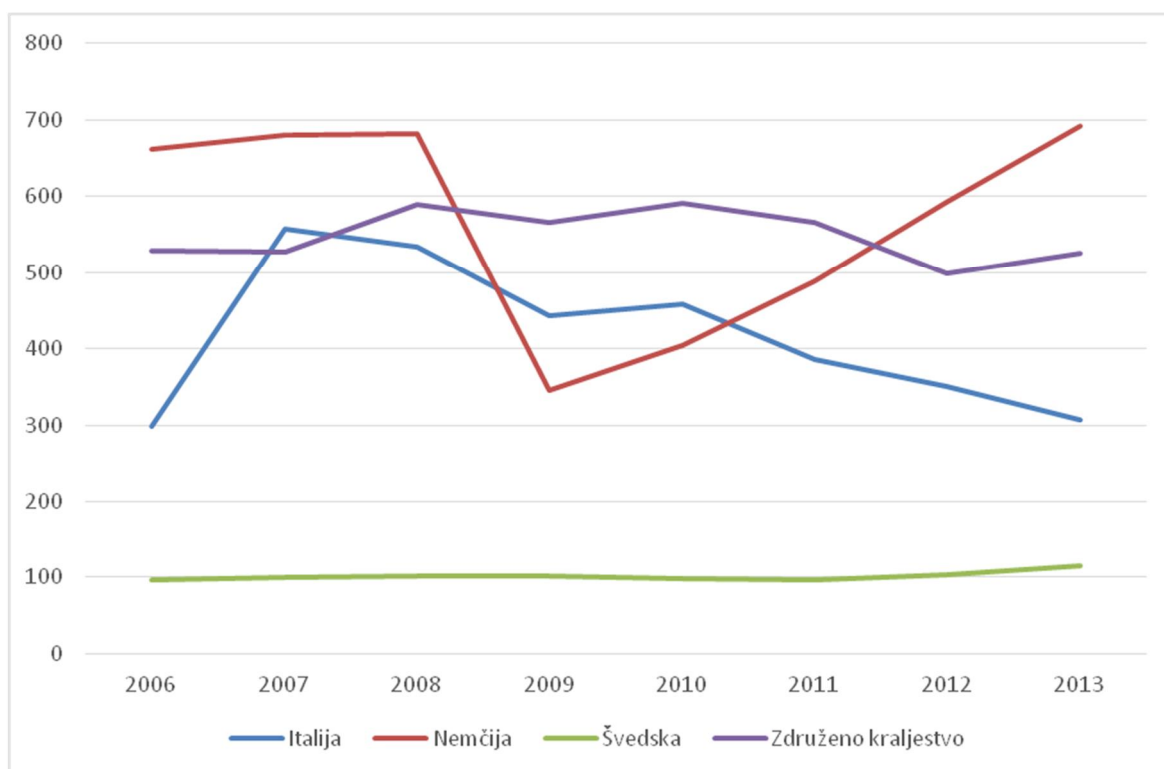
*Vir: Povzeto po EUROSTAT, Population (Demography, Migration and Projections), 2015b, tabela 4
Immigration by five year age group, sex and citizenship.*

V Tabeli 4 prikazujem število novih imigrantov v EU-15, in sicer so zbrani podatki za posamezne države članice EU v obdobju od leta 2006 do leta 2013. Iz tabele je razvidno, da se je število imigrantov v veliki drži zelo zmanjšalo v letu 2009 v primerjavi s prejšnjim letom. Leto 2009 je bilo prvo celo leto od začetka gospodarske krize v EU, zato ni

presenetljivo, da je sprememba glede števila novih imigrantov najbolj opazna prav v tem letu.

Kot je razvidno iz Tabele 4, se je leta 2009 število novih imigrantov najbolj zmanjšalo v Nemčiji, okrog 50 % zmanjšanje. Leta 2009 je namreč prišlo v Nemčijo le 346.216 novih imigrantov, medtem ko jih je že leto prej prišlo 682.146. Po letu 2010 se število novih imigrantov v večini držav spet povečuje in vrača na raven iz 2006, torej na število pred krizo. Vendar pa se število novih imigrantov v nekaterih državah članicah EU-15 (kjer so znani podatki) po letu 2009 ni vrnilo na raven pred začetkom krize. Razlog za to je, da je gospodarska kriza nekatere države prizadela močneje, da se je recesija v državi končala kasneje ali pa, da je država za imigrante uvedla dodatne omejitve (npr. na trgu dela ali pri združitvah družin). Države, v katerih se število novih imigrantov ni vrnilo na raven pred krizo, so: Grčija, Italija, Portugalska, Španija in Združeno kraljestvo.

Slika 19: Gibanje števila imigrantov v izbranih državah v obdobju 2006–2013 (v 000)

Vir: Prirejeno po EUROSTAT, *Population (Demography, Migration and Projections)*, 2015b, tabela 4: *Immigration by five year age group, sex and citizenship.*

Na Sliki 19 pa je prikazano, kako se je gibal število novih imigrantov v državah, ki sem jih podrobneje opisala v poglavju 4. Pri Nemčiji je viden izrazit padec v letu 2009, nato pa se je število novih imigrantov začelo hitro vračati na raven pred krizo. V Italiji se je s krizo število novih imigrantov prav tako zmanjšalo, vendar pa se že naprej zmanjšuje, kar lahko

razložimo z omejitvami na trgu dela (manj izdanih dovoljenj oz. manjše kvote). V Združenem kraljestvu na vrhuncu gospodarske krize niso opazili posebnih sprememb pri številu novih imigrantov, je pa sprememba bolj opazna v letu 2012, in sicer zaradi reform v letih 2010 in 2011, ko je Združeno kraljestvo zaostriło pogoje za izdajo dovoljenj za prebivanje (tako za delo kot za združitve družine). Na Švedskem pa je bilo število novih imigrantov ves čas zelo stabilno in praktično nespremenjeno iz leta v leto. Šele v letu 2013 so na Švedskem zaznali veliko spremembo, ko se je začelo število novih imigrantov povečevati, kar pa lahko pripisemo predvsem veliki količini beguncev in prosilcev za azil.

Nedavna gospodarska kriza je imela na trgih dela v veliki meri drgav EU resne posledice. Migracijski tokovi so se še posebej upošasnili v državah, kjer je bil vpliv krize močnejši in dolgotrajnejši (npr. v Italiji in Španiji). Kriza je imela velik vpliv predvsem na imigrante z nižjimi stopnjami izobrazbe, saj se je brezposelnost takih imigrantov povečala bolj kot pri tistih z visoko stopnjo izobrazbe.

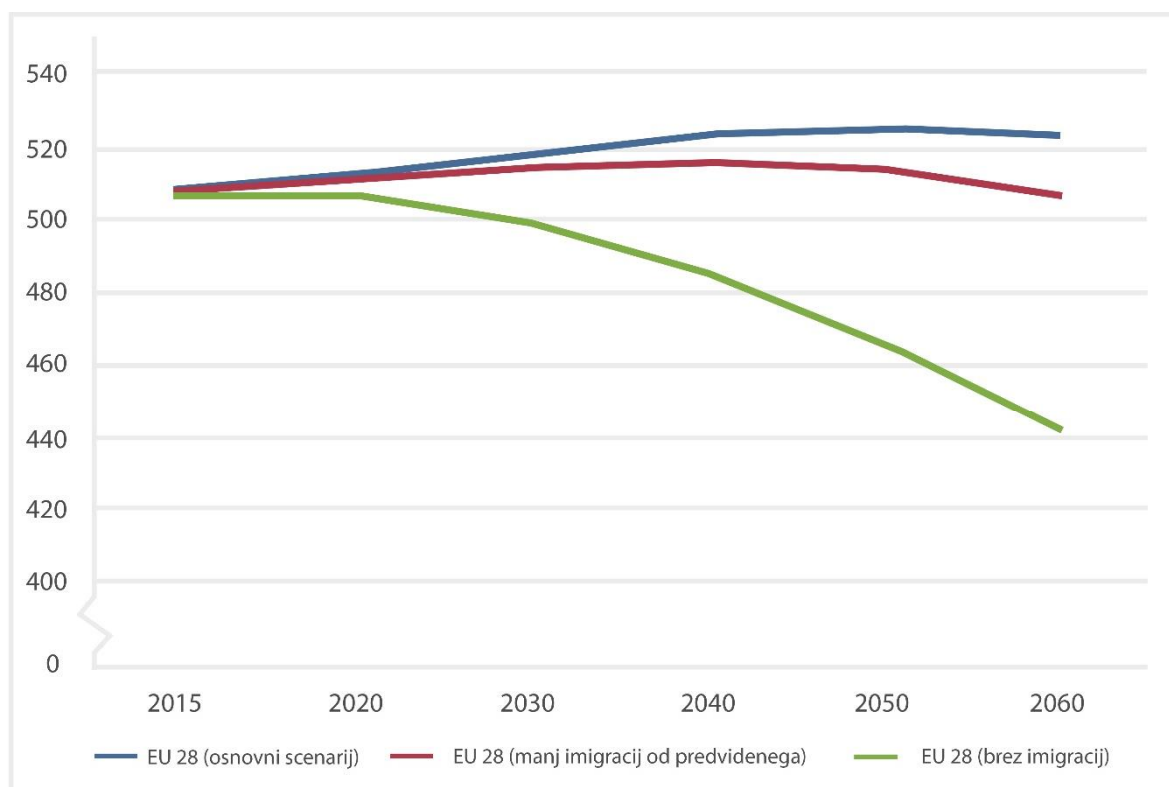
5.2 Aktualna migracijska gibanja v EU

Po podatkih EUROSTAT-a iz novembra 2015 je največje absolutno število državljanov tretjih držav živelo v Nemčiji (4,7 milijona), Italiji (3,1 milijona), Franciji (2,7 milijona), Španiji (3 milijone) in Združenem kraljestvu (2,5 milijona). Glede na delež skupnega prebivalstva pa je bilo največ državljanov tretjih držav v Latviji (15,2 %) in Estoniji (14,2 %), vendar sta v teh podatkih zajeti tudi njihova ruska in ukrajinska manjšina. Velik delež državljanov tretjih držav je potem tudi v Avstriji (6,9 %), Cipru (6,6 %), Grčiji (6,3 %), Španiji (6,4 %) in Luksemburgu (3,1 %). Za nekatere od teh držav so se okoliščine spremenile po letu 2013 zaradi begunske krize na Srednjem vzhodu in Mediteranu (Eurofound, 2015, str. 9). Za zdaj pa z naslova begunske krize še ni mogoče oceniti dejanskega povečanja prebivalstva iz tretjih držav, saj bo verjetno moralo nekaj prižlekov zapustiti EU, ker jim azil ali katera druga vrsta zaščite ne bo odobrena. Po podatkih UNHCR (2015) je bilo v letu 2014 na svetovni ravni vloženih skoraj 900.000 prošnje za azil. Glavni izvor prosilcev za azil je bila Sirija, sledijo pa prosilci iz Iraka, Afganistana, Kosova in Eritreje. V letu 2014 so največ prošnje za azil dobile naslednje države: Nemčija, ZDA, Turčija, Švedska in Italija (skupaj kar 60 % vseh vlog za azil). Glede na velikost prebivalstva države pa je imela največ prosilcev za azil Švedska, kjer je v zadnjih petih (5) letih v povprečju za azil zaprosilo 24,4 oseb na 1.000 prebivalcev.

Po podatkih OZN je bila leta 2015 mediana (srednja vrednost) starosti prebivalcev, rojenih v tujini, 39 let na svetovni ravni in 43 let v Evropi. V letu 2015 je bilo na svetovni ravni 37 milijonov mednarodnih migrantov, starih manj kot 20 let, oz. 15 % vseh. Razlog za relativno majhno število mladih migrantov je v tem, da se otroci, ki se rodijo mednarodnim migrantom, v nekaterih državah ne štejejo za migrante. Največ mednarodnih migrantov je ekonomsko aktivnih oseb: v letu 2015 je bilo 177 milijonov oz. 72 % vseh migrantov starih od 20 do 64 let. V Evropi je bil delež teh migrantov še večji, in sicer 75 %. Število migrantov,

ki so stari 65 let ali več, pa je bilo v letu 2015 ocenjeno na 30 milijonov oz. 12 % vseh mednarodnih migrantov (v Evropi je bil ta delež 16 %). Razlog za relativno majhno število starejših migrantov je, da se veliko migrantov seli iz ekonomskih razlogov, torej v starosti, ko so najbolj sposobni delati. Majhno število starejših migrantov pa je tudi odraz tega, da se številni migranti sčasoma vrnejo v matično državo (United Nations, 2015b, str. 2). Glede na to, da med mednarodnimi migranti prevladujejo ekonomsko aktivne osebe, lahko sklepamo, da bi pozitivne neto migracije pripomogle k zmanjšanju koeficienta starostne odvisnosti (število ljudi, starejših kot 65 let, v primerjavi s številom ljudi v ekonomsko aktivni starosti od 15 do 64 let). Kljub temu pa mednarodne migracije ne morejo ustaviti ali obrniti staranja prebivalstva. Če se bodo sedanji migracijski vzorci nadaljevali, potem bo koeficient starostne odvisnosti do leta 2050 že 48 na 100, kar je precejšnje povečanje v primerjavi z letom 2015, ko je bil koeficient 26 na 100 (United Nations, 2015b, str. 4).

Slika 20: Projekcije prebivalstva od 2015 do 2060 na ravni EU-28 (v 000.000)

Vir: Prirejeno po EUROSTAT, *Population (Demography, Migration and Projections)*, 2015b, tabele EUROPOP2013, *Projected Population (Main Scenario, No migration variant, Reduced migration variant)*

Po projekcijah EUROPOP2013 se bo od leta 2015 do 2080 prebivalstvo EU-28 povečevalo, vendar le v primeru, če se bo uresnil osnovni scenarij, ki temelji na sorazmerno optimističnih predpostavkah o rodnosti, smrtnosti in migracijah (EUROSTAT, 2015b). Na Sliki 20 prikazujem gibanje prebivalstva EU na podlagi predvidenega števila prebivalcev po

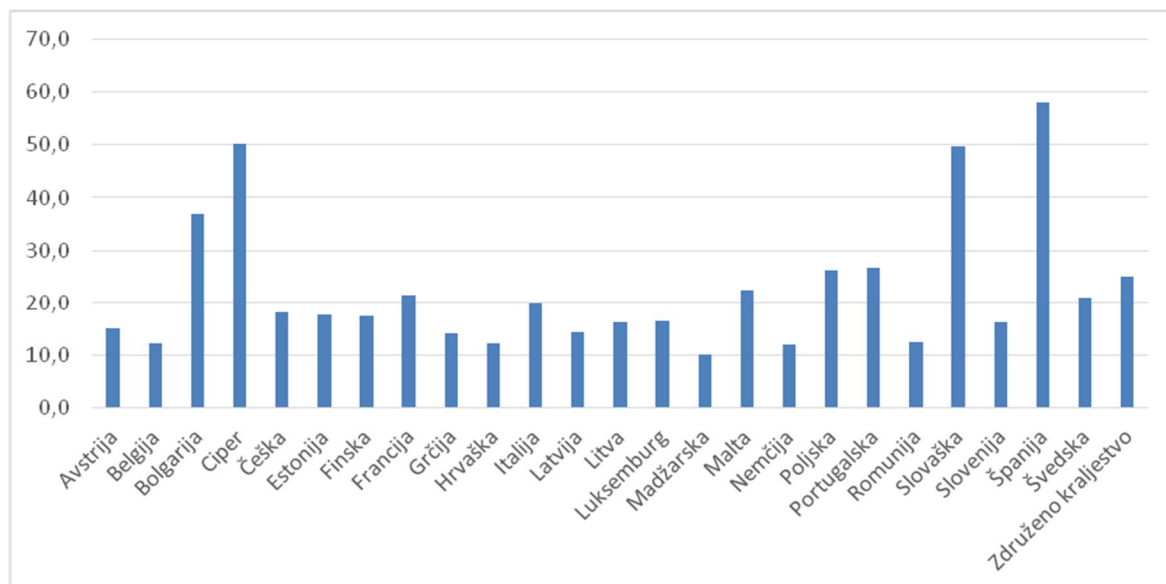
letih na dan 1. januar od 2015 do 2060. Iz modre krivulje je razvidno, da se bo prebivalstvo EU po osnovnem scenariju opazno povečevalo do leta 2050, potem pa se bo začelo zmanjševati (okrog leta 2070 naj bi se število stabiliziralo). Kljub temu naj bi bilo po tem scenariju prebivalstvo v letu 2060 (in tudi kasneje do leta 2080) večje kot v letu 2015. Rdeča krivulja prikazuje gibanje števila prebivalcev v EU-28, če bi v EU prišlo manj imigrantov, kot je predvideno po osnovnem scenariju za projekcije. Zelena krivulja pa prikazuje, kako bi se število prebivalstva v EU gibalo brez novih mednarodnih imigracij. Rdeča in zelena krivulja jasno kažeta, da je EU vse bolj odvisna od prihoda mednarodnih migrantov, saj bi se število prebivalstva EU brez novih mednarodnih imigrantov, oz. če bi jih prišlo manj, začelo hitro zmanjševati. Rdeča krivulja tako kaže, da bi EU-28 okrog leta 2050 imela manj prebivalcev kot leta 2015, zelena krivulja pa zmanjšanje prebivalstva glede na 2015 pokaže šele okrog leta 2020.

IOM (2014, str. 10) navaja, da je okrog 105 milijonov mednarodnih migrantov ekonomskih, kar je skoraj polovica vseh mednarodnih migrantov. Imigranti iz držav v razvoju so prispevali okrog 40 % k povečanju delovne sile v razvitih državah med 1980 in 2010. Če posebno v zadnjih letih ima veliko delovnih imigrantov višje stopnje kvalifikacij. Do leta 2020 bo na svetovni ravni primanjkovalo od 38 do 40 milijonov delavcev s terciarno izobrazbo (od tega 16 do 18 milijonov v razvitih državah), po drugi strani pa bo na svetovni ravni presežek 90 do 95 milijonov delavcev z nizkimi kvalifikacijami (od tega 32 do 35 milijonov v razvitih državah). Po raziskavi Boston Consulting Group bi se lahko Nemčija do leta 2020 ubadala s primanjkljajem delavcev v višini 2,4 milijona. Francija, Italija in Združeno kraljestvo pa naj bi po tej raziskavi do leta 2020 imeli presežke delavcev, s primanjkljajem delavcev pa se bodo srečali po letu 2020 (IOM, 2014, str. 10i 11).

V Evropi je mogoče zaznati precej visoko stopnjo neujemanja med kvalifikacijami delavcev in dejansko opravljenim delom (angl. *talent mismatch*), kar naj bi bilo še posebej opazno na Irskem in v Španiji (IOM, 2014, str. 11). Na Sliki 21 prikazujem delež zaposlenih, ki zase ocenjujejo, da so preveč kvalificirani za delo, ki ga v resnici opravljajo. Podatki so na voljo za vse stopnje izobrazbe, vendar na sliki prikazujem samo deleže za terciarno stopnjo izobrazbe, saj je pri tej večja verjetnost, da ti imigranti tudi zares opravljajo delo, za katerega imajo previsoko kvalifikacijo.

Iz Slike 21 je razvidno, da je največji delež imigrantov s terciarno izobrazbo, ki zase ocenjujejo, da opravljajo delo, za katerega imajo previsoko kvalifikacijo, v naslednjih državah (glede na razpoložljive podatke): Španija (58,2 % imigrantov s terciarno izobrazbo), Slovaška (49,8 %), Ciper (50,3 %), Bolgarija (36,9 %), Portugalska (26,6 %), Poljska (26,1 %) in Združeno kraljestvo (25,1 %) (EUROSTAT, 2016c). Če so realni podatki podobni samoocenam imigrantov, potem to pomeni, da EU izgublja pri potencialu imigrantov, saj pri velikem delu imigrantov države EU ne znajo ustrezno izkoristiti njihovega znanja in veščin, poleg tega pa to jasno kaže na slabši položaj imigrantov na trgu dela v EU.

Slika 21: Delež zaposlenih imigrantov s terciarno stopnjo izobrazbe, ki so izjavili, da so preveč kvalificirani za delo, ki ga opravljajo, glede na celotno število zaposlenih imigrantov¹⁶

Vir: Prirejeno po EUROSTAT, *Employment and Unemployment (LFS)*, 2016c, tabela *Self-declared over-qualified employees as percentage of the total employees by sex, age, migration status and educational attainment level*.

Na področju mednarodnih migracij so opazna tudi druga gibanja, npr. feminizacija migracij, saj se posebej v razvitih državah povečuje število žensk, ki so prišle kot ekonomske migrantke. V nekaterih državah je med imigranti že opazno več žensk kot moških. Po podatkih EUROSTAT-a (2015e) je bilo leta 2013 med priseljenci v državah članicah EU nekoliko več moških (53 %) kot žensk (47 %). O največjem deležu moških priseljencev je poročala Slovenija (61 %); nasprotno pa je Irska poročala o največjem deležu priseljenk (52 %).

5.3 Vrednotenje hipotez

Na podlagi pregleda literature in analize podatkov ugotavljam, da temeljna teza magistrskega dela drži. Migracije imajo velik vpliv na družbo, tako na države emigracije kot na države imigracije in na njihov ekonomski razvoj. Migracijska politika, ki jo uporabljajo države za upravljanje mednarodnih migracij, pa je tesno povezana s prebivalstveno politiko držav. Pozitivne neto migracije in ustrezno upravljanje migracij namreč lahko pomagajo pri

¹⁶ Na voljo so samo podatki za 25 držav članic EU. Manjkajo podatki za Dansko, Irsko in Nizozemsko.

reševanju demografske slike držav: zmanjševanje težav zaradi premajhne rodnosti, staranja prebivalstva, odseljevanja z nekaterih območij v mesta ali v tujino itd. Demografske razmere v EU so vsekakor neugodne, saj se prebivalstvo EU hitro stara, delež ekonomsko aktivnega prebivalstva se zmanjšuje, hkrati pa se povečuje pritisk na javne izdatke (socialne pravice). EU se tako že nekaj časa zaveda, da je ena od možnosti za reševanje demografskih težav v EU spodbujanje migracij iz tretjih držav. Projekcije EUROPOP2013 kažejo, da bi se EU brez stalnih novih imigracij kmalu srečala z opaznejšim upadom prebivalstva, če posebej ekonomsko aktivnega. Povečanje migracij sicer ne more preprečiti demografskega staranja, lahko pa izboljša položaj na trgu dela, kjer primanjkuje nekaterih poklicnih znanj in veščin.

Skupni pravni okvir EU poenostavlja postopke za pridobitev dovoljenj in imigrantom zagotavlja enotne pravice, vendar pa o imigracijah na koncu odločajo države članice. EU in države članice bi si morale za večjo produktivnost in konkurenčnost EU na daljši rok prizadevati, da bi državljani tretjih držav s svojo mobilnostjo in večjo prilagodljivostjo prispevali k učinkovitejšemu delovanju trga dela. Zaenkrat EU to (še) ne uspeva najbolje, saj v EU prihaja do večjih izgub imigrantskih potencialov. Kar tretjina migrantov naj bi bila namreč previsoko kvalificirana za svoja delovna mesta.

Za prvo in tretjo hipotezo sem ocenila, da ju je smiselno preveriti predvsem na podlagi teorije in kvalitativne analize. Pri drugi hipotezi pa sem sicer ugotovila, da jo je lažje preveriti na podlagi teorije in kvalitativne analize, saj s statistično analizo na podlagi podatkov, ki so na voljo, ne morem ugotoviti, ali imajo države korist od ekonomskih migracij. Ker pa me vseeno zanima povezanost med spremenljivkami, sem za potrebe statističnega testiranja hipotezo nekoliko prilagodila, da bi preverila medsebojno splošno povezanost držav EU na področju ekonomskih migracij. Tako sem za statistično testiranje uporabila naslednjo hipotezo: Največ ekonomskih imigracij imajo države z dobro stoječim gospodarstvom, z visoko kvalificirano delovno silo in majhno brezposelnostjo.

Hipoteza 1 predpostavlja, da dobro upravljanje migracijskih tokov poveča pozitivne in zmanjša negativne učinke na državo sprejemnico. V drugem poglavju magistrskega dela, kjer sem obravnavala vpliv migracij na materialne in ciljne države, so razvidni tudi učinki migracij na državo sprejemnico.

Mednarodne migracije imajo različne učinke na učinkovitost trga dela, plače in zaposlenost. Največji učinek migracij je razviden pri učinkovitosti trga dela, saj so imigranti običajno mobilnejši in se odzivajo na povpraševanje po delu tudi med različnimi geografskimi lokacijami. Po drugi strani pa imigracije nimajo opaznejših učinkov na plače in zaposlenost domačih delavcev, kar je sicer pogosto izražena bojazen v političnih in javnomnenjskih razpravah. Rezultati različnih študij, kako imigranti vplivajo na plače domačih delavcev, se vrtijo okrog 0 (torej nimajo učinka), saj so si imigranti in domači delavci ob dobrem upravljanju migracijskih tokov komplementarni. Študi bi si lahko bili teoretično tuji in domači delavci substituti, pa se v praksi izkaže, da je možnost neposredne nadomestitve

doma ih delavcev z imigranti precej omejena. Tudi pri zaposlenosti ni opaznejših učinkov imigracij: ti so relativno majhni in zadevajo predvsem domače delavce in stare migrante, ki jih lahko novi migranti nadomestijo kot bližnji substituti. Zaposlenost imigrantov pa zelo vpliva na njihove neto fiskalne prispevke: zvižanje stopnje zaposlenosti imigrantov na stopnjo zaposlenosti domačega ekonomskega aktivnega prebivalstva bi namreč za imigracijske države pomenilo znatne fiskalne koristi. Pri tem pa ponovno pride v ospredje pomen dobrega upravljanja migracij oz. ustrezna migracijska politika države sprejemnice.

Na migracijsko politiko zelo vplivajo ekonomske, demografske in družbene razmere, tako v matični kot v ciljni državi migracij. Do migracij prihaja zaradi različnih vzrokov, na splošno pa velja: čim večje so razlike med državami, tem bolj pride do izraza osnovna težnja ljudi, da se selijo iz revnih v bogate države. Pri tem pa obstajajo številne omejitve. Med osnovnimi človekovimi pravicami npr. ni pravice, da bi si svobodno izbirali kraj bivanja (Malačič, 2015, str. 38).

Migracijska politika EU se razvija od leta 1985 naprej. Osnovno uravnavanje migracij v EU se izvaja z nadzorom zunanjih mej in z izvajanjem vizumske politike, ki zagotavlja varnost na mejah, hkrati pa upošteva interese gostrega gospodarstva EU. Kot navaja Malačič (2015, str. 38), države prosto odločajo o tem, kdo lahko vstopi in biva na njihovem ozemlju in pod kakšnimi pogoji. Države članice EU izdajajo državljanom tretjih držav dovoljenja za prebivanje na podlagi štirih (4) glavnih skupin razlogov: za delo, združitve družine, izobraževanje ter iz drugih razlogov. Poleg tega uporabljajo države različne administrativne ukrepe in omejitve: kvote, sezname poklicev, v katerih primanjkuje delavcev, dodatna preverjanja na trgu, zahteve po minimalnih lastnih sredstvih za preživljanje, testi znanja jezika in poznavanja države itd. Imigracijska politika držav EU je torej obilno precej selektivna. Selekcija se največkrat izvaja na podlagi izobrazbe in delovnih izkušenj, znanja jezika in starosti, pomembni kriteriji pa so tudi tradicionalne povezave z izvornimi državami, sorodnost jezikov in kultur itd.

Poleg politik za spodbujanje zaposlovanja se migracijska politika EU osredotoča tudi na spodbujanje integracije imigrantov. Ukrepi, povezani z vključevanjem priseljencev, so veljino v pristojnosti držav članic, EU pa spodbuja sodelovanje med državami, da bi priseljenci v celotni EU imeli primerljive pravice in možnosti. Imigranti z integracijo sprejmejo nekatere vrednote države, v katero so se priselili, ohranjajo pa nekatere svoje vrednote, hkrati pa začnejo prispevati k skupnemu socialnemu življenju. Asimilacija pa je po drugi strani bolj enostranski proces, ki zahteva postopno opustitev izvorne kulture, pravi Klinar (1976, str. 139 in 140). V večini držav integraciji imigrantov, če dobijo stalno dovoljenje za prebivanje, sledi možnost pridobitve državljanstva, s čimer imigrant postane naturaliziran. Kot navaja EUROSTAT (2015e), je eden od pogosto uporabljenih kazalnikov integracije ravno stopnja naturalizacije, ki pomeni razmerje med celotnim številom odobrenih državljanstev in stanjem populacije tujih rezidentov na dan leta. V EU se je leta 2013 število ljudi, ki so pridobili državljanstvo, povečalo za 20 % glede na prejšnje leto.

Državljanstvo ene od držav članic EU je v letu 2013 pridobilo 984.800 oseb, 89 % teh oseb pa so bili državljani tretjih držav. Ti novi državljani EU so bili predvsem iz Afrike, Azije, Severne in Južne Amerike ter Evrope zunaj EU-28.

EU ima interes za privabljanje mednarodnih migracij in za njihovo dobro upravljanje, saj lahko s priseljevanjem državljanov tretjih držav izboljša svojo demografsko sliko, poleg tega z delavci imigranti povečuje uveljavitev na trgu dela, kar pa potem prispeva tudi k gospodarski rasti. Ob tem migracije pripomorejo tudi k veljemu obsegu mednarodne trgovine. Na podlagi zgoraj zapisanih povzetkov iz magistrskega dela ugotavljam, da lahko potrdim hipotezo 1.

Pri **hipotezi 2** sem predvidevala, da države, ki izdajo več dovoljenj za ekonomske imigracije, počnejo to z razlogom, torej imajo od tega neke koristi. Iz teorije izhaja, da ima država koristi od imigracij, če imigranti niso substituti za domače delavce. Poleg tega Münz et al. (2006) pravijo, da se plače bolj kvalificiranih domačih delavcev zvišajo, če so imigranti manj kvalificirani od domačih delavcev (velja tudi obratno). Torej lahko sklepamo, da ima država koristi, če privablja imigrante, ki imajo prevladujočo drugo stopnjo izobrazbe kot domači delavci. Prav tako lahko predvidevamo, da se države odločajo za sprejem delovnih migrantov, če stopnja brezposelnosti na njihovem trgu dela ni prevelika. Klinar (1976, str. 41) pravi, da »imigrantske družbe povečujejo svojo produktivnost, hočejo obdržati zaposlenost domačega prebivalstva in s pričo tega omejujejo množično imigracijo s selektivno politiko sprejemanja kvalificiranih imigrantov«.

V EU se delodajalci zaradi staranja in zmanjševanja ekonomsko aktivnega prebivalstva srečujejo s pomanjkanjem delovne sile na nekaterih področjih. V nekaterih primerih gre za dela 3 D, ki jih domači delavci ne želijo opravljati, v drugih primerih pa gre za pomanjkanje kadrov z doloženimi kvalifikacijami oz. za neujemanje kvalifikacij razpoložljivih delavcev s kvalifikacijami, ki jih potrebujejo podjetja. Po podatkih IOM (2014) delodajalci v Evropi poročajo, da imajo težave, kako najti ustrezne delavce v naslednjih poklicih: trgovci, inženirji, trgovinski predstavniki, tehniki strokovnjaki ter menedžerji in izvršni delavci. O največ težavah pri iskanju ustreznih kadrov so poročali delodajalci iz naslednjih držav EU: 40 % delodajalcev v Nemčiji, 21 % v Franciji ter 12 % v Združenem kraljestvu.

Države članice skušajo z migracijsko politiko doseči, da bi privabili migrante z ustreznimi kvalifikacijami glede na primanjkljaj na domačem trgu dela ter poskrbeli, da imigranti niso neposredni substituti domačim delavcem, saj bi to povečalo stopnjo brezposelnosti in znižalo plače domačim delavcem z enakimi kvalifikacijami. V EU se povečuje delež prebivalcev s terciarno stopnjo izobrazbe, zato ne preseneča, da se povečujejo potrebe po delavcih z nižjimi in srednjimi stopnjami kvalifikacij. Pri tem se pogosto dogaja, da že posebej imigranti (v vse več državah pa tudi domači delavci) z visokimi kvalifikacijami opravljajo dela, ki sicer zahtevajo manj kvalifikacij.

Pri tej hipotezi me je še posebno zanimala povezanost spremenljivk v državah EU-15, saj menim, da so s statističnega vidika stare članice EU bolj primerljive zaradi večjega števila ekonomskih imigrantov in daljše tradicije imigracij. Ali se za več ekonomskih migracij odločajo predvsem države z dobro stojnim gospodarstvom (visok BDP), z visoko kvalificirano delovno silo (delež prebivalstva s terciarno izobrazbo) in majhno brezposelnostjo, sem najprej skušala ugotoviti iz Tabele 5, kjer so vsi podatki za države EU-15 iz leta 2014.

V Tabeli 5 prikazujem države EU-15 po številu izdanih prvih dovoljenj za delo v primerjavi s stopnjo brezposelnosti v državi, BDP *per capita* in delež prebivalstva s terciarno izobrazbo.

Tabela 5: Države EU-15 po številu izdanih prvih dovoljenj za delo glede na prebivalstvo (podatki za leto 2014)

Država	Število prvih dovoljenj za delo <i>per capita</i>	Stopnja brezposelnosti v %	BDP <i>per capita</i> v EUR	Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo v %
Danska	0,0019500316	6,6	46.200	29,8
Združeno kraljestvo	0,0018135960	6,1	34.900	36,6
Luksemburg	0,0017555669	6,0	87.600	39,6
Švedska	0,0015404053	7,9	44.400	32,8
Irska	0,0011158395	11,3	41.000	35,8
Španija	0,0009111373	24,5	22.400	31,7
Finska	0,0008779605	8,7	37.600	34,7
Italija	0,0008773389	12,7	26.500	15,0
Nizozemska	0,0006999702	7,4	39.300	29,7
Portugalska	0,0006146365	14,1	16.700	19,7
Belgija	0,0004255626	8,5	35.900	32,6
Avstrija	0,0004046132	5,6	38.500	27,4
Nemčija	0,0003624603	5,0	36.000	23,2
Francija	0,0002903901	10,3	32.200	29,7
Grčija	0,0002008492	26,5	16.300	24,6

Vir: Povzeto po EUROSTAT, *Population (Demography, Migration and Projections)*, 2015b; EUROSTAT, *Residence permits statistics*, 2015c; EUROSTAT, *Employment and Unemployment (LFS)*, 2016c; EUROSTAT, *Unemployment statistics*, 2016d.

Iz Tabele 5 pogledamo število izdanih prvih dovoljenj za delo glede na število prebivalstva države, potem je največ dovoljenj izdala Danska, ki je med državami EU-15 na 2. mestu po

višini BDP, pri najnižji stopnji brezposelnosti je na 5. mestu, pri deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo pa je na 8. mestu. Danski po številu izdanih prvih dovoljenj za delo na prebivalca sledi Združeno kraljestvo, ki je po višini BDP na 10. mestu v EU-15, po najnižji stopnji brezposelnosti na 4. mestu, po deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo pa na 2. mestu. Med pet (5) držav, ki so izdale največ prvih dovoljenj za delo na prebivalca, so se uvrstili še Luksemburg, Švedska in Irska. Luksemburg je po številu izdanih dovoljenj za delo na prebivalca na 3. mestu, po BDP pa na 1. mestu, po najnižji stopnji brezposelnosti na 4. mestu ter po deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo na 1. mestu. Švedska je po številu izdanih dovoljenj za delo na prebivalca na 4. mestu, po BDP na 3. mestu, po najnižji stopnji brezposelnosti na 7. mestu ter po deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo na 5. mestu. Irska pa je po številu izdanih dovoljenj za delo na prebivalca na 5. mestu, po BDP na 4. mestu, po najnižji stopnji brezposelnosti na 11. mestu ter po deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo na 3. mestu. Na podlagi teh podatkov lahko brez statističnega testiranja sklepam, da so spremenljivke med seboj povezane, pri čemer je videti stopnja brezposelnosti nekoliko manj povezana z deležem izdanih prvih dovoljenj za delo.

Na podlagi ugotovitev iz Tabele 5 sem se odločil za preverjanje korelacije spremenljivk s programom SPSS, in sicer za testiranje naslednje hipoteze: Največ ekonomskih imigracij imajo države z dobro stojem gospodarstvom, z visoko kvalificirano delovno silo in majhno brezposelnostjo. Najprej me zanima korelacija za države EU-28, potem pa še za EU-15, za katere predvidevam, da bo korelacija velja. Ker podatki niso normalno porazdeljeni, moram uporabiti Spearmanovo korelacijo ter enostranski izračun statistične pomembnosti, ker sem v hipotezi že vnaprej predvidevala smeri povezanosti. S korelacijo želim ugotoviti, ali se s povečevanjem ene spremenljivke povečuje tudi druga.

V Tabeli 6 prikazujem izračun korelacije za EU-28, ki kaže korelacije deležev izdanih dovoljenj za delo glede na število prebivalstva s stopnjo brezposelnosti, BDP na prebivalca in deležem prebivalcev s terciarno izobrazbo. Izračuni p-vrednosti za EU-28 kažejo, da je korelacija statistično značilna pri BDP *per capita* in pri deležu prebivalstva s terciarno stopnjo izobrazbe. Medtem ko p-vrednost za stopnjo brezposelnosti kaže, da ni statistično značilne korelacije z odvisno spremenljivko. Pri spremenljivki BDP *per capita* se pokaže zmeren korelacijski koeficient, kjer je korelacija statistično značilna na ravni 5 % tveganja. Pri deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo pa je korelacijski koeficient srednji in tako lahko sklepamo o statistično značilni korelaciji na ravni 1 % tveganja. Pri EU-28 lahko hipotezo samo delno potrdimo, saj med stopnjo brezposelnosti in deležem izdanih dovoljenj za delo glede na število prebivalcev ni statistično značilne povezave. Pri drugih dveh spremenljivkah pa statistično značilna povezanost obstaja.

Tabela 6: Izražun korelacije spremenljivk za EU-28

Korelacije			
			% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalcev
Spearmanov J	Stopnja brezposelnosti v %	Korelacijski koeficient	-,198
		p-vrednost (1-stranska)	,157
		N	28
	BDP <i>per capita</i> , tekoče cene	Korelacijski koeficient	,381*
		p-vrednost (1-stranska)	,023
		N	28
	Terciarna izobrazba 15i 64 let v %	Korelacijski koeficient	,439**
		p-vrednost (1-stranska)	,010
		N	28

Legenda: * Korelacija je statistično značilna na ravni 0,05 (5 % tveganje).

** Korelacija je statistično značilna na ravni 0,01 (1 % tveganje).

V Tabeli 7 pa prikazujem izražun korelacije za EU-15, ki kaže korelacije deležev izdanih dovoljenj za delo glede na število prebivalstva s stopnjo brezposelnosti, BPD na prebivalca in deležem prebivalstva s terciarno izobrazbo. Izražuni p-vrednosti za EU-15 kažejo, da je korelacija statistično značilna pri BDP *per capita* in pri deležu prebivalstva s terciarno stopnjo izobrazbe. Tudi pri EU-15 p-vrednost za stopnjo brezposelnosti kaže, da ni statistično značilne korelacije z odvisno spremenljivko. Pri spremenljivki BDP *per capita* se pokaže velik korelacijski koeficient, kjer je korelacija statistično značilna na ravni 5 % tveganja. Pri deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo pa je korelacijski koeficient večji do visok in tako lahko sklepamo o statistično značilni korelaciji na ravni 1% tveganja. Pri EU-15 prav tako lahko hipotezo samo delno potrdim, saj enako kot v primeru EU-28 pri stopnji brezposelnosti ni povezanosti z odvisno spremenljivko. Kljub temu pa primerjava vrednosti korelacij pokaže večjo povezanost spremenljivk pri državah EU-15 kot na ravni držav EU-28.

Tabela 7: Izražanje korelacije spremenljivk za EU-15

Korelacije			
			% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalcev
Spearmanov J	Stopnja brezposelnosti v %	Korelacijski koeficient	-,216
		p-vrednost (1-stranska)	,219
		N	15
	BDP per capita, tekoče cene	Korelacijski koeficient	,559*
		p-vrednost (1-stranska)	,015
		N	15
	Terciarna izobrazba 15i 64 let v %	Korelacijski koeficient	,644**
		p-vrednost (1-stranska)	,005
		N	15

Legenda: * Korelacija je statistično značilna na ravni 0,05 (5 % tveganje).

** Korelacija je statistično značilna na ravni 0,01 (1 % tveganje).

Podatke sem poskusila testirati tudi z regresijsko analizo, v kateri je bil delež izdanih dovoljenj odvisna spremenljivka, druge pa neodvisne (merjenje vpliva drugih spremenljivk na delež izdanih dovoljenj za delo). Tudi regresijski model ni bil statistično značilen pri EU-28 niti pri EU-15, kar pomeni, da vpliva nisem mogla dokazati.¹⁷ Regresijska analiza bi morda pokazala statistično značilne rezultate, če bi imela več podatkov, torej če bi analizirala podatke za več let in morda tudi po letetletjih, torej bi bil vzorec podatkov večji in zanesljivejši.

Vsekakor pa statistika na analiza izbranih spremenljivk ne more dati celostne slike, zakaj se države odločajo za večje ali manjše število dovoljenj za delo. Pri tem bi bilo treba upoštevati tudi druge vrste drugih (ne zgolj številne) spremenljivk, ki prav tako vplivajo na razvrstitve držav po številu izdanih prvih dovoljenj za delo v določenem letu. Na dnu lestvice v Tabeli 5 sta poleg Grčije še Francija in Nemčija, ki bi po morali biti logiki hipoteze uvrščeni višje.

¹⁷ Rezultati regresijske analize so v prilogi 4.

V podporo moji hipotezi pa je zapis EU ESPON 2013, ki pravi, da so migracije v veliki meri odvisne od socialno-ekonomskih in demografskih struktur držav. Regije z visokim BDP, dobrim sistemom blaginje in majhno stopnjo brezposelnosti so privlačne za imigrante, saj zagotavljajo dobre priložnosti za delo in izobraževanje ter dober dostop do storitev v splošnem interesu.

V okviru **hipoteze 3** pa me je zanimalo, ali se nedovoljene migracije povečujejo zaradi pomanjkanja oziroma premalo zakonitih možnosti priseljevanja v razvite in bogate države. Nedovoljene migracije v EU so se po letu 2008 zmanjšale, kar lahko pripišemo recesiji v EU in s tem manj ugodnim razmeram za iskanje zaposlitve, od leta 2012 pa se obseg nedovoljenih migracij spet povečuje. Zakaj se zadnja leta državljani tretjih držav spet bolj odločajo za migracijo v EU, lahko pripišemo več vzrokom, med drugim naslednjim: ponovna rast gospodarstva v EU, politična nestabilnost držav Severne Afrike in Bližnjega vzhoda, vojna v Siriji, Iraku in Afganistanu ter odkrito povabilo Nemčije (iz leta 2015), da je pripravljena sprejeti večje število migrantov.

Na splošno je težko določiti obseg nedovoljenih migracij, trenutno pa ocenjujejo, da je na svetovni ravni okrog 50 milijonov nedovoljenih migrantov. Veliko teh migrantov je plačalo tihotapcem za pomoč pri nezakonitem vstopu v državo. Število oseb, ki so jih odkrili pri nezakonitem preletanju zunanje meje EU, se je od leta 2012 do leta 2013 povečalo za 48 %: 75.000 oseb v letu 2012 in 107.000 oseb v letu 2013. Pri nezakonitem preletanju zunanjih meja EU v letih 2012 in 2013 so najpogosteje zalotili državljane Sirije, Eritreje in Afganistana. Poleg tega so v letu 2013 v EU odkrili 345.000 oseb, ki so nezakonito prebivali v EU, države EU pa so zaradi nedovoljene imigracije pridržale 92.500 oseb (IOM, 2014, str. 3i 4).

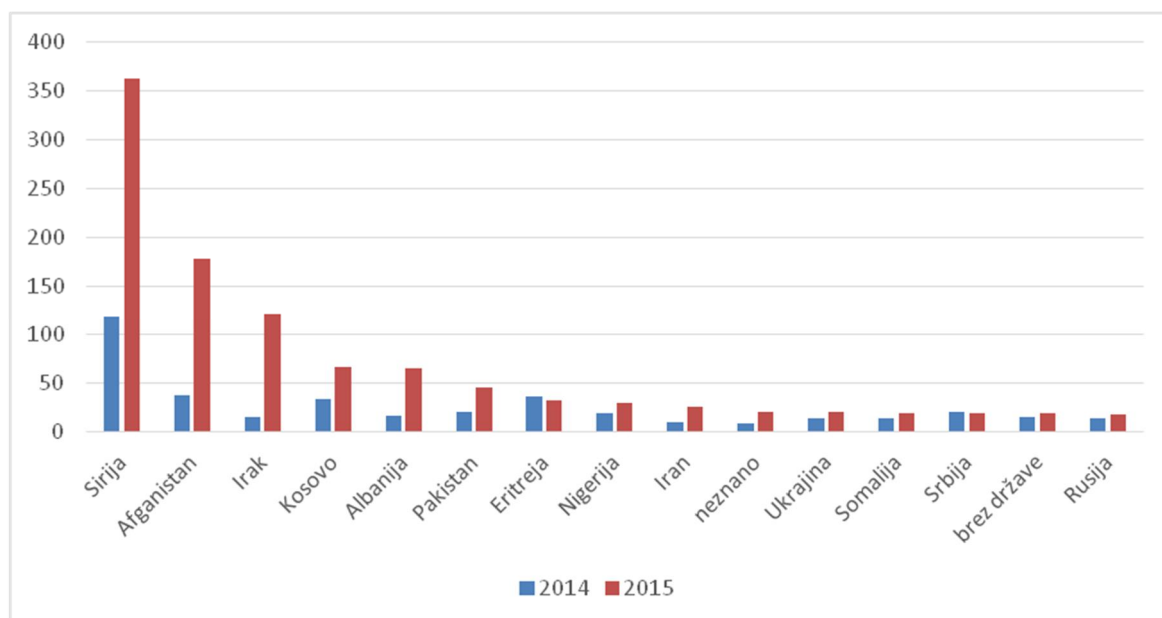
V obdobju 2014i 2016 je EU zaznala opazno povečanje nedovoljenih migrantov, kljub temu so pripomogli tudi konflikti v več azijskih in afriških državah. Nekateri nedovoljeni migranti so prišli iz morja iz vzhodne Afrike proti Kanarskim otokom, iz Maroka proti južni Španiji, iz Libije proti Malti in Italiji, iz Turčije pa proti Grčiji. Številni so se proti državam EU odpravili po kopnem, pri čemer so najprej prečkali Turčijo, nato države na Balkanu. Večina migrantov je vstopila v EU na nezakonit način: ali brez potrebnih dokumentov ali so prečkali mejo na nedovoljenih mestih ali pa so v EU prišli s pomočjo tihotapcev. Begunci in migranti so večkrat potovali skupaj, po istih poteh in uporabljali enaka prevozna sredstva (UNHCR v Sloveniji, b. l.). V 2014 in 2015 so begunci in migranti na balkanski poti vstopali v EU predvsem iz madžarsko južne meje. Ko je Madžarska sredi leta 2015 zaprla mejo z obdobjem o gico, pa se je tok beguncev in migrantov preusmeril iz Hrvaško in Slovenijo.

Poročilo Frontexa za zadnje leto 2015 kaže, da se je v letu 2015 v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2014 zelo povečalo število primerov nezakonitega preletanja zunanjih mej EU. Na zunanjih mejah EU so tako v zadnjem letu 2015 odkrili 978.338 primerov nezakonitega preletanja, medtem ko je bilo v enakem obdobju v letu 2014 le 79.819 takih

primerov. Ogromno povečanje števil nedovoljenih migrantov je razumljivo v luči izbruha begunske in migrantske krize leta 2015, ko je po vzhodno-mediteranski in zahodno-balkanski poti prišlo v EU okrog milijon prebegnikov, pri čemer pa jih večina ne izpolnjuje kriterijev za dodelitev azila. Poročilo pa navaja, da je bilo kljub ogromnemu povečanju nezakonitih vstopov v EU relativno malo migrantov vrnjenih v matično ali katero tretjo državo. EU je v zadnjem četrtletju 2015 izpeljala vrnitev za manj kot 50.000 nedovoljenih migrantov (Frontex, 2016).

EUROSTAT (2016b) navaja, da je bilo v letu 2013 431.000 prosilcev za azil v EU, v letu 2014 že 627.000 in v letu 2015 okrog 1,5 milijona. Na Sliki 22 prikazujem 15 držav, iz katerih je bilo v letih 2014 in 2015 največ prosilcev za azil v EU.

Slika 22: 15 držav izvora z največjim številom prosilcev za azil v EU, podatki za leti 2014 in 2015 (v 000 oseb, ki so prvič zaprosile za azil)

Vir: Povzeto po EUROSTAT, Asylum statistics, 2016b, slika 2.

Iz Slike 22 je razvidno, da je bilo največ prvih prosilcev za azil v letu 2014 in 2015 iz Sirije, Afganistana in Iraka. Prav tako je razvidno, kako zelo se je povečalo število prvih prosilcev za azil v letu 2015 v primerjavi z letom 2014.

Kakšni bodo podatki o prihodu migrantov, beguncev in prosilcev za azil v EU za leto 2016, je še prenačljeno sklepati. Je pa dejstvo, da se je begunsko-migrantski tok v EU prek

balkanske poti ustavil v začetku leta 2016 z dogovorom med EU in Turčijo¹⁸ o vračanju beguncev in prosilcev za azil iz Grčije v Turčijo. 18. marca 2016 sta se EU in Turčija (med drugim) dogovorili (European Commission, 2016a):

- Vsi novi nedovoljeni migranti, ki bodo prečkali Turčijo in prišli na grške otoke, bodo od 20. marca 2016 naprej vrnjeni v Turčijo.
- Za vsakega Sirca, ki ga bodo z grških otokov vrnili v Turčijo, bo drug Sirec preseljen oz. premeščen v EU.
- Turčija bo uporabila vse potrebne ukrepe za preprečitev nove morske ali kopenske poti za nedovoljene migracije prek Grčije v EU.

Prvi učinki dogovora med EU in Turčijo so bili hitro vidni, saj se je zmanjšalo število novih prosilcev za azil v EU, vendar pa še vedno ostaja "odprta" pot čez Sredozemsko morje, kjer je meje težko nadzirati, poleg tega pa EU med severnoafriškimi državami nima ustreznih sogovornikov. Na splošno lahko sklepam, da bi bilo nedovoljenih migracij v EU manj, če bi obstajalo več možnosti za zakonite migracije. Število nedovoljenih migrantov se sicer med državami razlikuje, kar je odvisno od več dejavnikov: blaginje države, geografskega položaja, vrste in dolžine mej, politike države na področju nedovoljenih migracij itd. Zadnji migracijski pritiski na EU pa kažejo, da bo nedovoljene migracije mogoče zmanjšati samo z odpravljanjem osnovnih vzrokov prisilnih migracij in razseljevanja (preganjanja in konflikti oz. vojne, neugodne klimatske razmere, revščina itd.). Na podlagi zapisanega lahko potrdim hipotezo 3.

SKLEP

Migracije so pomemben demografski proces in vedno aktualna politična in ekonomska tema tako za EU in njene države članice kot tudi za druge razvite države. Zaradi globalizacije komunikacijskih sredstev in razlik v bogastvu držav ljudje v nerazvitih državah in v državah v razvoju zdaj bolj vedo, da bi lahko nekje živeli bolje, zato se prej in bolj pogosto odločajo za selitev. Mednarodne migracije v zadnjem desetletju naraščajo, na kar kaže vse večji obseg denarnih nakazil migrantov, ki že presegajo 600 milijard USD letno.

Demografska slika EU kaže, da se prebivalstvo stara, kontingent ekonomsko aktivnega prebivalstva se zmanjšuje, naravni prirastek je vse manjši, brez imigracij iz tretjih držav pa bi se število prebivalcev EU v naslednjih desetletjih opazno zmanjšalo. V EU je v zadnjih desetih (10) letih priseljevanje državljanov tretjih držav prispevalo kar dve tretjini k rasti prebivalstva EU. Z zadnjimi migrantsko-begunskimi tokovi v EU pa se je prebivalstvo EU še povečalo.

¹⁸ EU in Turčija sta sicer že decembra 2013 podpisali Sporazum o o ponovnem sprejemu oseb, ki prebivajo brez dovoljenja, da bi tako okrepili svoje sodelovanje za učinkovitejši boj proti nezakonitemu priseljevanju.

EU se poleg neugodnih demografskih razmer v nekaterih dejavnostih sooča s pomanjkanjem delovne sile. Po eni strani države EU ugotavljajo, da jim primanjkuje manj kvalificirane delovne sile za t. i. dela 3 D, po drugi strani pa se kaže "tekmovalnost" držav v privabljanju nadarjenih študentov in visoko kvalificiranih strokovnjakov. Med migranti je tudi vse več tujcev, ki se za selitev ne odločajo več zgolj zaradi združitve družine, ampak vse bolj iz ekonomskih razlogov.

Ob zadnji gospodarski krizi je začela EU uvajati bolj strogo imigracijsko politiko; veliko držav EU je namreč opazno zmanjšalo število izdanih dovoljenj za prebivanje, tako za delo kot za združitve družine in izobraževanje. Z omejevalno azilno politiko pa gledi EU doseči tudi zmanjšanje števila (neupravičenih) prosilcev za azil. Tako je EU v letu 2015 z zaostrovanjem migrantsko-begunske-azilne krize vse bolj omejevala prihod potencialnim prosilcem za azil, tako da je precej držav bolj ali manj upravičeno uvrstila na seznam varnih držav, tako da državljani teh držav niso več upravičeni do statusa begunca oz. azila v EU.

Omejevalna imigracijska in azilna politika v EU pa sili ljudi v iskanje drugih, nedovoljenih poti za vstop. Vse več migrantov in tudi beguncev se odloči za pomoč tihotapcev. Čeprav EU namenja veliko sredstev za boj proti tihotapcem, pa so ti še vedno zelo uspešni in inovativni pri iskanju zaslug, pri tem pa se ne ozirajo na dolgotrajno trpljenje in izgube življenj ljudi na prenatrpanih ladjah in drugih transportnih sredstvih na nevarni poti v "obljubljeno deželo" EU. Siva ekonomija v EU pa je druga plat nedovoljenih migracij; brez zadostne ponudbe dela za nedovoljene migrante, bi bilo namreč manj tudi nedovoljenih migracij.

Ekonomisti ugotavljajo, da imajo države imigracije v glavnem korist od zakonitih (in tudi od nedovoljenih) migracij, saj se za selitev odločajo mladi ljudje, ki so običajno bolj podjetni in trdno odločeni, da jim bo v ciljni državi uspelo. Zakaj se države imigracije kljub temu odločajo za bolj omejevalne imigracijske politike, je težko najti vse razloge, zagotovo pa so nekateri naslednji: zaskrbljenost državljanov nad večjim številom priseljencev (migrantov, beguncev in prosilcev za azil), strah držav pred izkoriščanjem njihovega sistema blaginje, krepitev desnih arsov in strank, strah pred povečanjem stopnje kriminala in možnosti terorizma itd.

Velik migracijski pritisk na EU v obdobju 2014–2016 je pokazal njeno nesposobnost, da bi se poenoteno odzvala nanj in imela skupno migracijsko politiko, saj je na vrhuncu migrantsko-begunske-azilne krize sistem razpadel. V EU se je v tem obdobju precej povečalo število nedovoljenih migrantov, ki so se pridružili beguncem na balkanski poti, države EU pa so na poti v najbolj zaželeno Nemčijo opustile schengenski in azilni sistem in prebegnike bolj ali manj registrirano poglajale naprej. Zaradi pomanjkljive registracije ob vstopu v EU tudi ni veliko statističnih podatkov o prebegnikih za leti 2015 in 2016, kar otežuje delo raziskovalcem tega pojava. Evropska migrantsko-begunska-azilna kriza kljub dogovoru med EU in Turčijo marca 2016 še ni končana. Pot iz Mediterana je še vedno

"odprta", večina sirskih beguncev, ki so trenutno v Jordaniji, Libanonu in v Turčiji, pa si želijo nadaljevati pot v EU, še posebej zato, ker gre predvsem za ženske in otroke, ki se želijo pridružiti svojim moškim, očetom ali bratom, ki so na pot v EU odšli v prvem valu. Večina prosilcev za azil je želela priti v Nemčijo ali Švedsko, po vse večjih omejitvah na balkanski poti in potem, ko je Nemčija začela bolj omejevati vstop beguncev in prosilcev za azil, pa so začele prošnjice za azil prejemati tudi druge države EU. Velik pritok migrantov v EU je politične odločitve prisilil tudi k novim pristopom za integracijo novih priseljencev. Za integracijo v EU so še vedno pristojne države članice, ki se vse bolj zavedajo, da je treba zdaj več aktivnosti in sredstev usmeriti v namestitve, zaposlovanje in izobraževanje imigrantov, beguncev in prosilcev za azil. Migracijska politika v EU se je ob tej krizi zamajala, saj so se države članice pri migracijah bolj zatekale k nacionalnim interesom. Na dolgi rok pa bo EU zagotovo še povečala svoje pristojnosti na tem področju, saj je mogoče migracije ustrezno upravljati le z enotnim in skupnim pristopom. Le tako bo lahko EU uigrala v vseh koristih, ki jih prinašajo mednarodne migracije za družbo nasploh.

LITERATURA IN VIRI

1. Anderson, B., & Blinder, S. (2015, 25. avgust). Who Counts as a Migrant? Definitions and their Consequences. *The Migration Observatory at the University of Oxford*. Najdeno 28. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/briefings/who-counts-migrant-definitions-and-their-consequences>
2. Arslan, C., Dumont, J., Kone, Z., Moullan, Y., Ozden, C., Parsons, C., & Xenogiani, T. (2014). A New Profile of Migrants in the Aftermath of the Recent Economic Crisis. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 160*. Najdeno 27. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://dx.doi.org/10.1787/5jxt2t3nnjr5-en>
3. Bauer, T. K., & Zimmermann, K. F. (1999). Assessment of Possible Migration Pressure and its Labour Market Impact Following EU Enlargement to Central and Eastern Europe. *IZA Research Report No. 3*. Najdeno 3. februarja 2016 na spletnem naslovu http://www.iza.org/en/webcontent/publications/reports/report_pdfs/report_pdfs/iza_report_03.pdf
4. Bosswick, W. (2013). Germany. V A. Schuster & G. Urso (ur.), *Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union (2011)* (str. 137i 148). Brussels: International Organization for Migration.
5. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. (2016, januar). Migrationsbericht des Bundesamtes für Migration und Flüchtlinge in Auftrag der Bundesregierung, Migrationsbericht 2014. Najdeno 30. aprila 2016 na spletnem naslovu https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Broschueren/2016/migrationsbericht_2014_de.pdf?_blob=publicationFile
6. Chiswick, B. R. (2015). Managing Immigration in the 21st Century. *IZA Policy Paper No. 108*. Najdeno 1. maja 2016 na spletnem naslovu <http://ftp.iza.org/pp108.pdf>
7. Clark, K., Drinkwater, S., & Robinson, C. (2014). Migration, Economic Crisis and Adjustment in the UK. *IZA Discussion Papers No. 8410*. Najdeno 3. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://ftp.iza.org/dp8410.pdf>
8. Commission of the European Communities. (2005, 11. januar). *Green Paper on an EU approach to managing economic migration*. Brussels: Commission of the European Communities.
9. *Countries*. Najdeno 29. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.iom.int/countries>
10. D'Auria, F., Mc Morrow, K., & Pichelmann, K. (2008). Economic impact of migration flows following the 2004 EU enlargement process: A model based analysis. *Economic Papers* 349. Najdeno 11. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/economy_finance/publications
11. De Haas, H. (2010). Migration Transitions: a Theoretical and Empirical Inquiry into the Developmental Drivers of International Migration. *IMI Working Paper 24. DEMIG Project Paper 1*. Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.imi.ox.ac.uk/publications/wp-24-10>
12. De Haas, H. (2011). The determinants of international migration: Conceptualising policy, origin and destination effects. *IMI Working Paper 32. DEMIG Project Paper 2*.

- Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.imi.ox.ac.uk/pdfs/wp/wp-32-11.pdf>
13. Del Boca, D., & Venturini, A. (2014). Migration in Italy is Backing the Old Age Welfare. *IZA Discussion Papers No. 8328*. Najdeno 3. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://ftp.iza.org/dp8328.pdf>
 14. Delivorias, A., & Sabbati, G. (2015). EU demographic indicators: Situations, trends and potential challenges. *European Parliament Briefing*. Najdeno 8. aprila 2016 na spletnem naslovu [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/551335/EPRS_BRI\(2015\)551335_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/551335/EPRS_BRI(2015)551335_EN.pdf)
 15. DESTATIS. (2015). Zahl der Zuwanderer in Deutschland so hoch wie noch nie. Pressemitteilung Nr. 277 vom 03.08.2015. Najdeno 30. aprila 2016 na spletnem naslovu https://www.destatis.de/DE/PresseService/Presse/Pressemitteilungen/2015/08/PD15_277_122.html;jsessionid=B16E3E3D6D95798A1AF5939166DD5991.cae2
 16. DESTATIS. (2016). Nettozuwanderung von Ausländerinnen und Ausländern im Jahr 2015 bei 1,1 Millionen. Pressemitteilung Nr. 105 vom 21.03.2016. Najdeno 1. maja 2016 na spletnem naslovu <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesellschaftStaat/Bevoelkerung/MigrationIntegration/MigrationIntegration.html>
 17. Die Beauftragte der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge und Integration. (2014). 10. Bericht der Beauftragten der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge und Integration über die Lage der Ausländerinnen und Ausländer in Deutschland (Oktober 2014). Najdeno 30. aprila 2016 na spletnem naslovu https://www.bundesregierung.de/Content/Infomaterial/BPA/IB/10_Auslaenderbericht_2015.pdf?__blob=publicationFile&v=4
 18. Direktiva Sveta 2003/109/ES z dne 25. novembra 2003 o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas. *Uradni list Evropske unije* L 16/14, 23. 1. 2004.
 19. Direktiva 2008/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o skupnih standardih in postopkih v državah članicah za vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav. *Uradni list Evropske unije* L 348/98, 24. 12. 2008.
 20. Direktiva Sveta 2009/50/ES z dne 25. maja 2009 o pogojih za vstop in prebivanje državljanov tretjih držav za namene visokokvalificirane zaposlitve. *Uradni list Evropske unije* L 155/17, 18. 6. 2009.
 21. Direktiva 2009/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o minimalnih standardih glede sankcij in ukrepov zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav. *Uradni list Evropske unije* L 168/24, 30. 6. 2009.
 22. Direktiva 2011/98/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o enotnem postopku obravnavanja vloge za enotno dovoljenje za državljane tretjih držav za prebivanje in delo na ozemlju države članice ter o skupnem nizu pravic za delavce iz tretjih držav. *Uradni list Evropske unije* L 343/1, 23. 12. 2011.
 23. Direktiva 2014/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o pogojih za vstop in bivanje državljanov tretjih držav zaradi zaposlitve sezonskih delavcev. *Uradni list Evropske unije* L 94/375, 28. 3. 2014.

24. Direktiva 2014/66/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o pogojih za vstop in prebivanje državljanov tretjih držav v okviru premestitev znotraj podjetja. *Uradni list Evropske unije* L 157/1, 27. 5. 2014.
25. Drinkwater, S., Levine, P., Lotti, E., & Pearlman, J. (2002). *The Economic Impact of Migration: A Survey*. London Guildhall University and University of Surrey. Najdeno 30. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.202.9658&rep=rep1&type=pdf>
26. Emilsson, H. (2013). Sweden. V A. Schuster & G. Urso (ur.), *Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union (2011)* (str. 293i 304). Brussels: International Organization for Migration.
27. ESPON. (b.l.). Evropska integracija 10 let po ģiritvi EU na vzhod. Najdeno 9. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/prostorski_razvoj/espon/cee_im_10anniversary_si.pdf
28. ESPON. (2013). Post crisis migration trends. ESPON Evidence Briefs No. 6. Najdeno 5. maja 2016 na spletnem naslovu https://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Publications/EvidenceBriefs/EEB6-Postcrisismigrationtrends/ESPON_EVIDENCE_BRIEF_NO_6_Final.pdf
29. Eurofound. (2015). Challenges of policy coordination for third-country nationals. Najdeno 3. februarja 2016 na spletnem naslovu <https://www.eurofound.europa.eu/sl/publications/report/2015/labour-market-social-policies/challenges-of-policy-coordination-for-third-country-nationals>
30. European Commission. (2008, oktober). *Employment in Europe 2008*. Brussels: European Commission.
31. European Commission (2011a, 20. julij). *European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals*. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels: European Commission.
32. European Commission (2011b, 18. november). *The Global Approach to Migration and Mobility*. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels: European Commission.
33. European Commission. (b.l.). Country Factsheet Germany 2013. EMN Country Factsheets. Najdeno 28. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/factsheets/results/index_en.htm
34. European Commission. (b.l.). Country Factsheet Italy 2013. EMN Country Factsheets. Najdeno 28. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/factsheets/results/index_en.htm
35. European Commission. (b.l.). Country Factsheet Sweden 2013. EMN Country Factsheets. Najdeno 28. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/factsheets/results/index_en.htm

36. European Commission. (b.l.). Country Factsheet United Kingdom 2013. EMN Country Factsheets. Najdeno 28. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/factsheets/results/index_en.htm
37. European Commission (2014, 22. maj). *The implementation of Directive 2009/50/EC on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purpose of highly qualified employment ("EU Blue Card")*. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Brussels: European Commission.
38. European Commission. (2015a, junij). *EMN Annual Report on Migration and Asylum 2014*. Brussels: European Migration Network.
39. European Commission (2015b). Dossier: Migration. *Commission en direct*, 25 Octobre 2015. Brussels: European Commission.
40. European Commission. (2016a, marec). Factsheet on the EU-Turkey Agreement, MEMO16/963. Najdeno 25. maja 2016 na spletnem naslovu http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-963_en.htm
41. European Commission. (2016b, april). EMN Bulletin Nr. 14. Najdeno 1. maja 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn_bulletin_14th_edition_jan_march_2016_final.pdf
42. European Integration Consortium. (2009). Labour mobility within the EU in the context of enlargement and the functioning of the transitional arrangements, Final report. Najdeno 3. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://publications.wiiw.ac.at/?action=publ&id=details&publ=LMS1>
43. European Parliament. (1999, 15. in 16. oktober). Tampere European Council: Presidency Conclusions. Najdeno 24. marca 2016 na spletnem naslovu http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm#
44. EUROSTAT. (2012). Nearly two-thirds of the foreigners living in EU Member States are citizens of countries outside the EU-27. Statistics in focus, No. 31/2012. Najdeno 4. maja 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5584984/KS-SF-12-031-EN.PDF/be48f08f-41c1-4748-a8a5-5d92ebe848f2>
45. EUROSTAT. (2015a). People in the EU: who are we and how do we live?. Najdeno 23. maja 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7089681/KS-04-15-567-EN-N.pdf/8b2459fe-0e4e-4bb7-bca7-7522999c3bfd>
46. EUROSTAT. (2015b). Population (Demography, Migration and Projections). Najdeno 1. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migrationprojections/overview>
47. EUROSTAT. (2015c). Residence permits statistics. Najdeno 23. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Residence_permits_statistics
48. EUROSTAT. (2015d). Statistics on Enforcement of Immigration Legislation. Najdeno 23. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Statistics_on_enforcement_of_immigration_legislation

49. EUROSTAT. (2015e). Statistika migracij in migrantskega prebivalstva. Najdeno 3. februarja 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/sl
50. EUROSTAT. (2016a). Asylum and Managed Migration. Najdeno 23. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>
51. EUROSTAT. (2016b). Asylum statistics. Najdeno 24. maja 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics
52. EUROSTAT. (2016c). Employment and Unemployment (LFS). Najdeno 4. maja 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>
53. EUROSTAT. (2016d). Unemployment statistics. Najdeno 4. maja 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics
54. Evropska komisija. (2010). Program za nova znanja in spretnosti in nova delovna mesta: ukrepi EU za povečanje zaposljivosti in spodbuditev reforme. Sporočilo za medije, 23. november 2010. Najdeno 27. aprila 2016 na spletnem naslovu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1541_sl.htm
55. Evropska komisija (2011, 4. maj). *Sporočilo o migracijah*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. Bruselj: Evropska komisija.
56. Evropska komisija (2013, 9. januar). *Akcijski načrt za podjetništvo 2020: Odprite podjetniškega duha v Evropi*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. Bruselj: Evropska komisija.
57. Evropska komisija (2014a, 11. marec). *Odprta in varna Evropa: Doseganje rezultatov*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. Strasbourg: Evropska komisija.
58. Evropska komisija. (2014b, april). Zunanja migracijska politika EU: drznejši pristop. Sporočilo za medije, 21. april 2014. Najdeno 7. aprila 2016 na spletnem naslovu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-167_sl.htm
59. Evropska komisija (2014c, 22. maj). *Peto letno poročilo o priseljevanju in azilu (2013)*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu. Bruselj: Evropska komisija.
60. Evropska komisija. (2014d, november). *Politike Evropske unije: Migracije in azil*. Luksemburg: Urad za publikacije Evropske unije.
61. Evropska komisija. (2014e). Skupni evropski azilni system. Najdeno 23. maja 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-factsheets/ceas_factsheet_sl.pdf
62. Evropska komisija (2015, 13. maj). *Evropska agenda o migracijah*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. Bruselj: Evropska komisija.

63. Evropski parlament. (2016). Kratki vodil po Evropski uniji: Politika priseljevanja. (Ġ. 01/2016). Najdeno 24. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sl/FTU_5.12.3.pdf
64. Evropski svet (2005). *Haġki program: Krepitev svobode, varnosti in pravice v Evropski uniji*. Uradni list Evropske unije, 2005/C 53/01.
65. Evropsko raġunsko sodiġe (2016, 25. februar). *Posebno poroġilo ġ. 9/2016: Poraba EU na podroġju zunanjih migracij v drġavah juġnega Sredozemlja in vzhodnega sosedstva do leta 2014*. Luksemburg: Evropsko raġunsko sodiġe.
66. Fredlund-Blomst, S. (2014, 16. januar). Assessing Immigrant Integration in Sweden after the May 2013 Riots. *The Online Journal of the Migration Policy Institute*. Najdeno 1. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.migrationpolicy.org/article/assessing-immigrant-integration-sweden-after-may-2013-riots>
67. Frontex. (2016, marec). FRAN Quarterly. Quarter 4, Octoberġ December 2015. Najdeno 5. maja 2016 na spletnem naslovu http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/FRAN_Q4_2015.pdf
68. Furchtgott-Roth, D. (2014). Does immigration increase economic growth? *E21 Issue Brief No. 2*. Najdeno 7. aprila na spletnem naslovu http://www.manhattan-institute.org/pdf/e21_02.pdf
69. Guzi, M., Kahanec, M., & Kurekova, L. (2015). How Immigration Grease Is Affected by Economic, Institutional and Policy Contexts: Evidence from EU Labor Markets. *IZA Discussion Papers No. 9108*. Najdeno 3. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://ftp.iza.org/dp9108.pdf>
70. Hanġek, M., & Jakoġ A. (2009). Mobilnost ġ Uvod. V T. Ĺelebiġ, M. Hanġek, V. Koroġec & J. Peġar (ur.), *Socialni razġledi 2008* (str. 73-76). Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
71. Hijman, R., & Kiiver, H. (2010). Impact of the crisis on unemployment so far less pronounced in the EU than in the US. *Statistics in focus, 20/2010*. Najdeno 4. maja 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5564912/KS-SF-10-020-EN.PDF/da48e541-07f6-4c77-a49b-5c7fea741b7f>
72. Huddleston, T., Bilgili, Ė., Joki, A., & Vankova, Z. (2015). *Migrant Integration Policy Index 2015*. Barcelona: CIDOB, MPG.
73. Huddleston, T. (2016). Largest-ever European survey of immigrants gives big picture on long-term integration. *Migration Policy Group*. Najdeno 28. aprila na spletnem naslovu <https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/europe-largest-ever-european-survey-of-immigrants-gives-big-picture-on-long-term-integration>
74. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. *United Nations, General Assembly, A/RES/45/158*, 1990, 18 December.
75. IOM. (2004). Valuing migration: Cost, benefits, opportunities, and challenges, MC/INF/276. Najdeno 7. marca 2016 na spletnem naslovu https://www.iom.int/jahia/webdav/shared/shared/mainsite/about_iom/en/council/88/MC_INF_276.pdf

76. IOM (2006). N° 8, *Mednarodno migracijsko pravo: Glosar migracij*. Geneva, Mednarodna organizacija za migracije.
77. IOM. (2014, december). Global Migration Trends: an overview. Najdeno 29. aprila 2016 na spletni strani http://missingmigrants.iom.int/sites/default/files/documents/Global_Migration_Trends_PDF_FinalVH_with%20References.pdf
78. Kahanec, M., & Zimmermann, K. F. (2009). Migration in an enlarged EU: A challenging solution?. *Economic Papers* 363. Najdeno 11. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/economy_finance/publications
79. Kerr, W. R., & Pekkala Kerr, S. (2011). Economic Impacts of Immigration: A Survey. *NBER Working Paper Series, Working Paper 16736*. Najdeno 7. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.nber.org/papers/w16736.pdf>
80. Kladnik, D., Lovrenčak, F., & Orožen Adamič, N. (ur.) (2005). *Geografski terminološki slovar*. Ljubljana, Založba ZRC.
81. Klinar, P. (1976). *Mednarodne migracije: Sociološki vidiki mednarodnih migracij v luči odnosov med imigrantsko družbo in imigrantskimi skupnostmi*. Maribor: Založba Obzorja.
82. Koikkalainen, S. (2011, 21. april). Free Movement in Europe: Past and Present. *The Online Journal of the Migration Policy Institute*. Najdeno 3. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.migrationpolicy.org/article/free-movement-europe-past-and-present>
83. Konvencija o statusu beguncev. *OZN, Generalna skupščina*, 14. december 1950.
84. Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography* 3(1), 47i 57. Najdeno 28. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.jstor.org/stable/2060063>
85. Lemaitre, G. (2005). The Comparability of International Migration Statistics: Problems and Prospects. *OECD Statistics Brief, No. 9*. Najdeno 28. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/migration/49215740.pdf>
86. Malačič, J. (2006). *Demografija: Teorija, analiza, metode in modeli*. 6. izdaja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
87. Malačič, J. (2015, 5. oktober). Migracijska kriza v Evropi leta 2015: kriza prebivalstvene politike Evropske unije. *Zbornik 18. mednarodne multikonference Informacijska družba i IS 2015, Zvezek B* (str. 35i 46). Ljubljana: Institut »Jožef Stefan«.
88. McCormick, A. (2013). United Kingdom. V A. Schuster & G. Urso (ur.), *Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union (2011)* (str. 311i 320). Brussels: International Organization for Migration.
89. Migrant/Migration. (b.l.). V *Glossary of Migration Related Terms*. Najdeno 28. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant/>
90. Mountford, A. (1997). Can a brain drain be good for growth in the source economy? *Journal of Development Economics*, 53, str. 287i 303.
91. Münz, R., Straubhaar, T., Vadean, F., & Vadean, N. (2006). The Costs and Benefits of European Immigration. *HWI Policy Report No. 3*. Najdeno 30. marca 2016 na

- spletnem naslovu http://www.hwwi.org/uploads/tx_wilpubdb/HWWI_Policy_Report_Nr_3_01.pdf
92. Murgel, J. (2003). Mednarodna konvencija o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in njihovih družinskih članov. *Pravna praksa*, 2003, 22(24), str. 31.
 93. OECD. (2009). International Migration and the Economic Crisis: Understanding the Links and Shaping Policy Responses. Najdeno 27. februarja 2016 na spletnem naslovu <https://www.oecd.org/migration/mig/46292981.pdf>
 94. OECD (2013). *International Migration Outlook 2013*. Paris: OECD Publishing.
 95. OECD. (2014, maj). Migration Policy Debates: Is migration good for the economy?. No. 2. Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/migration>
 96. OECD (2015). *International Migration Outlook 2015*. Paris: OECD Publishing.
 97. Pascouau, Y. (2013). Intra-EU mobility: the 'second building block' of EU labour migration policy. *European Policy Centre, Issue Paper No. 74*. Najdeno 15. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_3500_intra-eu_mobility.pdf
 98. Prejeli in različi Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije. *Uradni list Evropske unije* št. C 326, 26. oktober 2012.
 99. Rath, J., & Martiniello, M. (ur.) (2012). *An Introduction to International Migration Studies: European Perspectives*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
 100. Salis, E., & Villosio, C. (2013). Italy. V A. Schuster & G. Urso (ur.), *Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union (2011)* (str. 173i 182). Brussels: International Organization for Migration.
 101. Stockholmski program: odprta in varna Evropa, ki služi svojim državljanom in jih varuje. *Uradni list Evropske unije* št. C 115/1, 4. maj 2010.
 102. UNHCR. (2015). Asylum applications in industrialized world soar to almost 900,000 in 2014. News Stories, 26 march 2015. Najdeno 6. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.unhcr.org/5512c51e9.html>
 103. UNHCR v Sloveniji. (b.l.). Komu pomagamo: Prosilci za azil. Najdeno 28. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.unhcr-centraleurope.org/si/komu-pomagamo/prosilci-za-azil.html>
 104. United Nations (1998). *Recommendations on Statistics of International Migration, Series M, No. 58, Rev. 1*. New York: United Nations.
 105. United Nations. (2002, 9. avgust). *Report on the Human rights of migrants submitted by the Special Rapporteur of the Commission on Human rights. A/57/292*. New York: United Nations.
 106. United Nations. (2015a). World Population Prospects, the 2015 Revision. Najdeno 30. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://esa.un.org/unpd/wpp/Download/Standard/Migration/>
 107. United Nations. (2015b, december). Trends in international migration, 2015. Population Facts, No. 2015/4. Najdeno 3. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/population_facts/docs/MigrationPopFacts20154.pdf

108. Uredba (ES) št. 862/2007 Evropskega parlamenta in Sveta o statistikah Skupnosti o selitvah in mednarodni zaščitni ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 311/76 o zbiranju statističnih podatkov o tujih delavcih. *Uradni list Evropske unije*, L 199/23, 31. julij 2007.
109. Uredba (EU) 2016/589 Evropskega parlamenta in Sveta o evropski mreži služb za zaposlovanje (EURES), dostopu delavcev do storitev na področju mobilnosti in nadaljnjem povezovanju trgov dela ter o spremembi uredb (EU) št. 492/2011 in (EU) št. 1296/2013. *Uradni list Evropske unije*, L 107/1, 22. april 2016.
110. Van der Leun, J., & Ilies, M. (2012). Undocumented Migration: An Explanatory Framework. V J. Rath & M. Martiniello (ur.), *An Introduction to International Migration Studies: European Perspectives* (str. 305i 326). Amsterdam: Amsterdam University Press.
111. Van Wolleghe, P. G. (2016, april). Migrations and Policy Cycle in the UK: Overview of Recent Trends. Najdeno 29. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.ismu.org/en/2016/04/migrations-and-policy-cycle-in-the-uk/>
112. World Bank Group (2016). *Migration and Remittances Factbook 2016 (3rd ed.)* Washington, D.C.: World Bank Group's Global Knowledge Partnership on Migration and Development.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

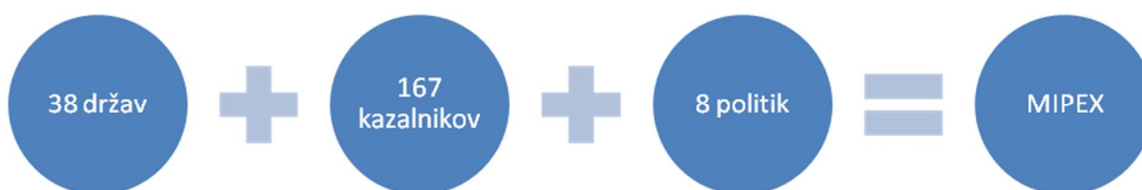
Priloga 1: Kriteriji razvrščanja držav po indeksu MIPEX.....	1
Priloga 2: Število imigrantov v državah EU-28 v obdobju 2006i 2013	2
Priloga 3: Države EU-28 po številu izdanih prvih dovoljenj za delo glede na prebivalstvo.	3
Priloga 4: Računalniški izpis regresije za hipotezo 2	4

PRILOGA 1: Kriteriji razvrščanja držav po indeksu MIPEX

Indeks o politiki integracije migrantov (v nadaljevanju MIPEX) je orodje, ki meri politike držav za integracijo migrantov. MIPEX meri podatke za 38 držav, in sicer za vse države članice EU, Avstralijo, Kanado, Islandijo, Japonsko, Južno Korejo, Novo Zelandijo, Norveško, Čvico, Turčijo in ZDA. MIPEX sestavlja 167 kazalnikov, ki kažejo več dimenzionalno sliko glede možnosti migrantov za vključevanje in sodelovanje v družbi. MIPEX s temi kazalniki primerja in ocenjuje, kaj delajo vlade za integracijo migrantov v analiziranih državah. V okviru teh kazalnikov MIPEX meri npr. dostop migrantov do trga dela, dostop do izobraževanja, pogoje za pridobitev določenih statusov itd. (Huddleston et al., 2015).

MIPEX spremlja osem (8) politik držav, in sicer: mobilnost na trgu dela, izobraževanje, politično participacijo, dostop oz. možnost pridobitve državljanstva, združenje družine, stalno prebivanje in anti diskriminacija. Indeks meri rezultate integracije, integracijske politike in drugih povezanih dejavnikov, ki lahko vplivajo na učinkovitost politik. Ker so kazalniki precej strogi in relevantni, ima MIPEX velik ugled in predstavlja enotno referenco za analizirane države. MIPEX pri svojem delu uporabljajo raziskovalci, nevladne organizacije, politiki, evropske in mednarodne institucije, saj ti podatki pomagajo ne samo razumeti in primerjati politike integracije, ampak tudi izboljšati standarde za enako obravnavo migrantov (Huddleston et al., 2015).

Slika: Prikaz ključnih elementov MIPEX

Vir: T. Huddleston, Ö. Bilgili, A. Joki, & Z. Vankova, *Migrant Integration Policy Index 2015*, 2015.

PRILOGA 2: Ğevilo imigrantov v drġavah EU-28 v obdobju 2006i 2013

Tabela: Ğevilo imigrantov v drġavah EU-28 v obdobju 2006i 2013

Drġava/ Leto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Avstrija	98.535	72.862	73.772	69.295	70.978	82.230	91.557	101.866
Belgija	137.699	146.409	/	/	135.281	144.698	147.387	118.256
Bolgarija	/	1.561	/	/	/	/	14.103	18.570
Ciper	15.545	19.017	/	22.581	20.206	23.037	17.476	13.149
Ľeġka	68.183	104.445	108.267	75.620	48.317	27.114	34.337	30.124
Danska	56.750	64.656	57.357	51.800	52.236	52.833	54.409	60.312
Estonija	2.234	3.741	3.671	3.884	2.810	3.709	2.639	4.109
Finska	22.451	26.029	29.114	26.699	25.636	29.481	31.278	31.941
Francija	301.544	293.980	296.608	296.970	307.111	319.816	327.431	332.640
GrĽija	/	/	66.529	58.613	60.462	60.089	58.200	57.946
Hrvaġka	14.978	14.622	/	/	/	8.534	8.959	10.378
Irska	139.434	122.415	82.592	50.604	52.339	53.224	54.439	59.294
Italija	297.640	558.019	534.712	442.940	458.856	385.793	350.772	307.454
Latvija	8.212	7.517	4.678	3.731	4.011	10.234	13.303	8.299
Litva	7.745	8.609	9.297	6.487	5.213	15.685	19.843	22.011
Luksemburg	14.352	16.675	17.758	15.751	16.962	20.268	20.478	21.098
Madġarska	25.732	24.361	37.652	27.894	25.519	28.018	33.702	38.968
Malta	1.829	6.730	6.043	6.161	4.275	5.465	7.111	8.428
NemĽija	661.855	680.766	682.146	346.216	404.055	489.422	592.175	692.713
Nizozemska	101.150	116.819	143.516	122.917	126.776	130.118	124.566	129.428
Poljska	10.802	14.995	/	189.166	155.131	157.059	217.546	220.311
Portugalska	38.800	46.300	29.718	32.307	27.575	19.667	14.606	17.554
Romunija	/	/	138.929	135.844	149.885	147.685	167.266	153.646
Slovaġka	12.611	16.265	17.820	15.643	13.770	4.829	5.419	5.149
Slovenija	20.016	29.193	30.693	30.296	15.416	14.083	15.022	13.871
Ġpanija	840.844	958.266	599.075	392.962	360.705	371.331	304.053	280.772
Ġvedska	95.750	99.485	101.171	102.280	98.801	96.467	103.059	115.845
Zdruġeno kraljestvo	529.008	526.714	590.242	566.514	590.950	566.044	498.040	526.046

Legenda: Znak / pomeni, da podatki niso na voljo.

Vir: EUROSTAT, *Population (Demography, Migration and Projections)*, 2015b, tabela 4: *Immigration by five year age group, sex and citizenship.*

PRILOGA 3: Države EU-28 po številu izdanih prvih dovoljenj za delo glede na prebivalstvo

*Tabela: Države EU-28 po številu izdanih prvih dovoljenj za delo glede na prebivalstvo
(podatki za leto 2014)*

Država	Število prvih dovoljenj za delo per capita	Stopnja brezposelnosti v %	BDP per capita, tekoče cene v EUR	Terciarna izobrazba 15i 64 let v %	Št. izdanih prvih dovoljenj za delo	Prebivalstvo države
Ciper	0,009311	16,1	20.400	36,4	7.989	858.000
Poljska	0,005423	9,0	10.700	23,8	206.176	38.017.856
Malta	0,004805	5,8	18.900	18,0	2.044	425.384
Slovenija	0,002030	9,7	18.100	25,1	4.183	2.061.085
Danska	0,001950	6,6	46.200	29,8	10.954	5.617.345
Združeno kraljestvo	0,001814	6,1	34.900	36,6	116.707	64.351.155
Luksemburg	0,001756	6,0	87.600	39,6	965	549.680
Litva	0,001631	10,7	12.400	31,4	4.800	2.943.472
Švedska	0,001540	7,9	44.400	32,8	14.857	9.644.864
Irska	0,001116	11,3	41.000	35,8	5.139	4.605.501
Irška	0,001054	6,1	14.700	19,1	11.083	10.512.419
Španija	0,000911	24,5	22.400	31,7	42.379	46.512.199
Finska	0,000878	8,7	37.600	34,7	4.786	5.451.270
Italija	0,000877	12,7	26.500	15,0	53.327	60.782.668
Nizozemska	0,000700	7,4	39.300	29,7	11.780	16.829.289
Estonija	0,000670	7,4	15.200	32,6	882	1.315.819
Portugalska	0,000615	14,1	16.700	19,7	6.409	10.427.301
Latvija	0,000485	10,8	11.800	26,9	971	2.001.468
Belgija	0,000426	8,5	35.900	32,6	4.768	11.203.992
Avstrija	0,000405	5,6	38.500	27,4	3.442	8.506.889
Madžarska	0,000378	7,7	10.600	20,2	3.733	9.877.365
Nemčija	0,000362	5,0	36.000	23,2	29.275	80.767.463
Slovaška	0,000321	13,2	13.900	18,1	1.741	5.415.949
Francija	0,000290	10,3	32.200	29,7	19.118	65.835.579
Grčija	0,000201	26,5	16.300	24,6	2.190	10.903.704
Hrvaška	0,000143	17,3	10.200	18,5	609	4.246.809
Romunija	0,000090	6,8	7.500	14,2	1.803	19.947.311
Bolgarija	0,000042	11,4	5.900	23,6	304	7.245.677

Vir: Povzeto po EUROSTAT, *Population (Demography, Migration and Projections)*, 2015b; EUROSTAT, *Residence permits statistics*, 2015c; EUROSTAT, *Employment and Unemployment (LFS)*, 2016c; EUROSTAT, *Unemployment statistics*, 2016d.

PRILOGA 4: Računalniški izpis regresije za hipotezo 2

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalstva	,143643	,1999080	28
BDP per capita, tekoče cene	25921,4286	17354,48191	28
Terciarna izobrazba 15-64 let v %	26,8143	7,15773	28
Stopnja brezposelnosti v %	10,4714	5,32102	28

Correlations

		% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalstva	BDP per capita, tekoče cene	Terciarna izobrazba 15-64 let v %
Pearson Correlation	% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalstva	1,000	-,013	,229
	BDP per capita, tekoče cene	-,013	1,000	,622
	Terciarna izobrazba 15-64 let v %	,229	,622	1,000
	Stopnja brezposelnosti v %	,000	-,324	-,056
Sig. (1-tailed)	% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalstva	.	,474	,121
	BDP per capita, tekoče cene	,474	.	,000
	Terciarna izobrazba 15-64 let v %	,121	,000	.
	Stopnja brezposelnosti v %	,500	,046	,389
N	% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalstva	28	28	28

BDP per capita, tekoče cene	28	28	28
Terciarna izobrazba 15-64 let v %	28	28	28
Stopnja brezposelnosti v %	28	28	28

Correlations

		Stopnja brezposelnosti v %
Pearson Correlation	% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalstva	,000
	BDP per capita, tekoče cene	-,324
	Terciarna izobrazba 15-64 let v %	-,056
	Stopnja brezposelnosti v %	1,000
Sig. (1-tailed)	% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalstva	,500
	BDP per capita, tekoče cene	,046
	Terciarna izobrazba 15-64 let v %	,389
	Stopnja brezposelnosti v %	.
N	% izdanih dovoljenj, glede na število prebivalstva	28
	BDP per capita, tekoče cene	28
	Terciarna izobrazba 15-64 let v %	28
	Stopnja brezposelnosti v %	28

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Stopnja brezposelnosti v %, Terciarna izobrazba 15-64 let v %, BDP per capita, tekoče cene ^b	.	Enter

a. Dependent Variable: % izdanih dovoljenj glede na število prebivalstva

b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,310 ^a	,096	-,017	,2016189

a. Predictors: (Constant), stopnja brezposelnosti v %, terciarna izobrazba 15-64 let v %, BDP per capita, tekoče cene

b. Dependent Variable: % izdanih dovoljenj glede na število prebivalstva

ANOVA^a

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1					
Regression	,103	3	,034	,848	,481 ^b
Residual	,976	24	,041		
Total	1,079	27			

a. Dependent Variable: % izdanih dovoljenj, glede na število prebivalstva

b. Predictors: (Constant), stopnja brezposelnosti v %, terciarna izobrazba 15-64 let v %, BDP per capita, tekoče cene

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Beta		
1				
(Constant)	-,045		-,261	,797
BDP per capita, tekoče cene	-3,296E-006	-,286	-1,072	,294
Terciarna izobrazba 15-64 let v %	,011	,403	1,593	,124
Stopnja brezposelnosti v %	-,003	-,070	-,335	,740

Coefficients^a

Model		Collinearity Statistics	
		Tolerance	VIF
1	(Constant)		
	BDP per capita, tekoče cene	,529	1,890
	Terciarna izobrazba 15-64 let v %	,589	1,697
	Stopnja brezposelnosti v %	,860	1,162

a. Dependent Variable: % izdanih dovoljenj glede na število prebivalstva

Collinearity Diagnostics^a

Model Dimension		Eigenvalue	Condition Index	Variance Proportions		
				(Constant)	BDP per capita, tekoče cene	Terciarna izobrazba 15-64 let v %
1	1	3,567	1,000	,00	,01	,00
	2	,339	3,242	,00	,24	,00
	3	,070	7,137	,24	,51	,07
	4	,024	12,173	,76	,24	,93

Collinearity Diagnostics^a

Model Dimension		Variance Proportions
		Stopnja brezposelnosti v %
1	1	,01
	2	,23
	3	,75
	4	,00

a. Dependent Variable: % izdanih dovoljenj glede na število prebivalstva

Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	,002919	,254874	,143643	,0618847	28
Residual	-,1851811	,6761264	0E-7	,1900881	28
Std. Predicted Value	-2,274	1,797	,000	1,000	28
Std. Residual	-,918	3,353	,000	,943	28

a. Dependent Variable: % izdanih dovoljenj glede na število prebivalstva